

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

מגילת אסתר ופורים

מתורתו של אור שבעת הימים הבנעל שם טוב הקדוש זיע"א

הקורא את המגילה למפרע וכו' (מגילה יז),
אמר רבבי יקראל בעל שם טוב נ"ע, הקורא את המגילה
למפרע, פירוש, שסובר כי אז היה הנס ולא עתה, לא יצא:
(דברי שלום פרשת בא דף לג ע"ג)

מגילת אסתר פרק א' | **קב הישר** בקריאת המגלה המגלה בשמים עולם
קדש א * **אור פי** משה כאשר האדם נקשר בצצת היצר לו הוא לו ב * **חמם**
סופר הריגת נשתי, להורות שאפילו כשנתחבבו ישראל מקל מקום בנים חביבים
מהו ב * **שפת אמת לקוטים** היצר הוא על שהשפע היה יורד שלא פסדר ב *
משאת משה התחלת דברי המגלה עמיד ותודי גזלת הנכס אשר הפילא לעשות
ראשון לציון אמשורש רצה שפי ישראל וישתקטע במלות ג * **מרה"ש** **מבעלזא**
מדוע לו יגשש אמשורש בהשתמשו בכלי המקדש בפלשאצר ד * **ראשון לציון**
השקם בכוס של פריסים אבל מבלי לאנסם לשלת כלו ד * **באר** **המים** למור
התורה בשפלות היום שקלמם שיקום ה' על דבריו ה * **בעל שם טוב** לקלפה אין
מצאיות משמיה ה * **אור המאיר** האורות המגלים להמכימים עצמם לקבלם ה *
חזושי הרי"ם לאחר הנישועה התורה למקצוע פרטי הנסים ו *

מגילת אסתר פרק ב' | **מגילת משה** אפילו אותם ששוקחים האמת
יתקרב להשם ויתברך ו * **בית אהרן** להשיא אור הבורא רק על דני הכנה במעשה
ובחיה ו * **הקלא"ה** לקהות כל איש שדר בביתו חלק מהנס ו * **אמרות משה**
יהודי נקרא המתרחם מדברים הריגת לתונמו ו * **ערוגות הבשם** המרדכי הצדיק
סמך על מלך המלכה ח * **תפארת שלמה** הדיוק מרז תמיד על צער גלות השכינה
ח * **דגל מנהג אפרים** בית דוד - רמז למלכות בית דוד ח * **ראשון לציון** ב'
סעמים למה צוה מרדכי לקסתר אשר אל המיד עמה ט * **אור המאיר** כל מקמת
הדיוק תולדך השפע אל השכינה הנקראת אמה י * **תפארת שלמה** התחדשות
תמידית מדי יום ביומו ורצון למסירות נפש על קדוש השם י * **אור המאיר** לפי
השמדלות האדם בעבודת הבורא קף המגלה לו י * **משאת משה** כאשר האדם
שם פניו להטיב עם ערונה הקדוש ברוך הוא מטיב להם א *

מגילת אסתר פרק ג' | **ראשון לציון** מרדכי היה נושה המצאות יהודיע
כי אינו ספץ להשתפחות יב * **קדשת לוי** מרדכי אל השתפחות לו אך נרמקת
היותו יהודי יב * **בת עין** מרדכי והמו - בחינת יצר טוב ויצר הרע יב * **שפת אמת**
בכל דור יש צדיק שאינו כרע ומשתפחה לרשימי הדור יג * **שם משמואל** למור
לקבל על מלכות שמים מדבר נצרי המלך למרדכי יג * **קב הישר** המן בשם
להשמד את כל ישראל ולא רק את מרדכי פדי לא תכפר עליהם מתוהו יג * **שם**
משמואל באור דברי המגרא שבתחלה רצה המן לשלח יד למרדכי לבדו ולכסוף
בכל היהודים יד * **חומת אהרן** המן טרפו על ישראל שאתדות הוא שרש וסוד
דמם וכשאנים אכזריות למדו מהם כל מדינות המלך יד * **עצת משה** על דני
שישראל צדקים באין סוף הורא העמים מפושים טו * **יטיב לב** אהרן גמורו
במעשה ומחשבה טו * **שתי שרפי** דת ישראל דת - להיות שונים מכל עם טז
* **שפע חיים** באור נפלא דברי ה'תוס' בפסוקו וזו - רמזת למלך המן טז *

מגילת אסתר פרק ד' | **שפת אמת** דרך הצדיקים שאף שיעדו הנישועה
ולכולו לצעק בבל שלם כמו אם לא היו יודיעו יז * **תפארת שלמה** רק בשמחה
נמו להתקרב ולהתפלל לפני ה' * **יתברך** אבל צריך לתקדים לבך הכנה יז * **תולדות**
יעקב יוסף לך נכוס - יוצא מצת המן ישנו עם אחד מפיו יהודי יח * **באר**
משה על דני השלום והצדק מתחבר באין סוף ברוך הוא וזכה לישועה יח
בית אהרן צריך להדע תמיד שהעולם הוא רק מעבר בו קונים שלמות יט
מרה"ש **מבעלזא** מרדכי הצדיק צוה להתענות פסח בכדי לגרים העתרות
בשמים יט *

מגילת אסתר פרק ה' | **דגל מנהג אפרים** אסתר קשרה עצמה במדת
האמת וע"ז התגבר על הקסטר יט * **תורי** **ונב** שפבא אדם יראה רעה ודיק
עצמו בשרש הירא שהוא הקדש לפי ה' * **לקוטי שושנים** באור מופלא בפעם הדבר
שהוצרקה אסתר להתקרב כדי לגעת בראש השריטי כ * **אור המאיר** אימתי יש
חיובות בתפלה. כאשר המגלה היא עבור הסתרת מלכות שמים כא * **אמרי יוסף**
אם יוכל לשפך שית ככל עם אז מתיאש ויתלא משאלותיו כב * **תפארת שלמה**
כאשר יוצא המן בשלח אסתר קבל מלך וכלו יצאו ממנו צדיקים כב * **אגרא**
דכל יוצא המן יעצו לו תלכות את מרדכי על עין כ ענדו אל נעשה נס כיצא
גוה ולא יוכלו להמשיך ישועה בזה על דני ספור הבריים כג *

מגילת אסתר פרק ו' | **קדשת לוי** מיכאל הראה לאמשורש שהמן רוצה
להרג את מרדכי שהיה בעלה של אסתר ואמשורש טעה וקבר שהפונה עליו כג *
בת עין עזרה להשגת הבורא אור הוא היה על נמוכי היום, ואז על פסי היום
ההשקפה בקשרי שיהם כד * **שערי תשובה** תת חזות היא שנת המקשה והאנן
והקשר ברוך הוא ומקבל כרצון למי שקם אבותו שיעה כד * **לקוטי מוה"ר**
דבורי האמנה של הצדיק נקמבים ונקמקים בספרי העברים ומזה נעשים גרים כד
תפארת שלמה על דני ממנה מעוררים רחמים וחסדים כה * **אמרי** **נעם** בפורים
יש עליה אפי לדבורי שחוק הלבד שלא ידבר בעבד כה * **שפת אמת** **לקוטים**
רסיסי המלך הבדילו להביא את המן כדי שלא יאבד עצמו לדעת כו *

מגילת אסתר פרק ז' | **תפארת שלמה** המגלה צריכה להיות בעד טובת
הברו ובסירות נפש כז * **אוהב** **ישאל** אמשורש רצה את מרדכי את ישראל לעצדי
וקמו יזי את השקר וקמם שהוא רשאי לאבדם, מעשה שניה בימי שרידא גאון

כו * **דגל מנהג אפרים** עבדי המלך כסו את פני המן כח * **מרה"ש** **מבעלזא**
אפילו מי שצוה כבר להנסם להטיב המלך עצונו עומד עליו הנצץ לבטלו אך הקדוש
ברוך הוא ועורו כח *

מגילת אסתר פרק ח' | **דברי יחזקאל** על דני הלת המן ומזחת עמלק
נעשה השם שלם כח * **דברי יחזקאל** צדור להאמינו בכה התפלה שנישעה נס צדור
השבע כט * **דגל מנהג אפרים** מרדכי היה תחת מלכות שמים אף נעקשו בצרכי
המשמיות כח * **העיר** שושן צעה ושמחה - כשתצדיקים מתהדרים
בעבודת הבורא משפעת שמחה אפילו להמונ העם כט * **שפתי צדיק** עקר שמחת
ישראל על שזכו שיוכלו לעבד הבורא ית"ש לו * **שפת אמת** **לקוטים** רמז לשני
המלבושים בפורים לו * **משמרת אלעזר** בעת שהאדם נצרך שיראו ברואים מפניו
השנית מטיל עליהם יראה לו * **מעגלי צדק** זכות מה שיקבלו התורה נצטרפה עם
זכות מרדכי ואסתר ונל על דני זכ; וכן לישועה לא * **תורת אבות** הצדיק משיפע
מיקאנו על הכל לא *

מגילת אסתר פרק ט' | **אמרי נעם** תכלית שעבוד אמות העולם בירשאל
כדי להוציא הניצוצי קדשה הבלועים בקרנם לא * **ישמו** **ישאל** כאשר זוכה
האדם להשיג התורה הקדושה היא מקירה עינו לשוב אף על פגמים קלים לב *
חזושי הרי"ם 'פרוים' - אנשים פשוטים, 'מפנין חומה' - אנשים שדברי תורה
אצלם כחומה לג * **אמרי נעם** בדרות האחרונים צריכים להגיע לשמחה על דני
משמחה לג * **ערוגות הבשם** פורים זמן תשובה ומקבל לתפן החסאים לד * **תפארת**
שלמה העצה הכולנה להציל ממחשבות ורות בשעת התקלה - למור התורה לד *
בני יששכר על דני נשפע הפיר על חדש אדר המכון נגד חוש בריית שלא נכפם
בחטא אדם הראשון נכו לישועה לה * **אור המאיר** מגלת אסתר נקבעה לדורות
שבכל הדורות ויתקבץ למעלה לעבודת השם"ת לה * **בוציא** **דנהורא** אמשורש
רצה להקליש כל הנס דפורים בגדר השבע לו *

פיוט שושנת יעקב | **אהב** **ישאל** כנס פורים וכו; ישראל להפיר את הבורא
הו מתור פולחניו וכן את הפעל עצמו לו * **ישמו** **ישאל** אפילו זוד החיבב כמ
כאשר יתאספו ויתקברו הפור ינאמינו בכתם וכו; נגד יעקב יקרת נפשו שיעצו מסך
שורף כל הרע ויזכו לשמחה לו * **דגל מנהג אפרים** ארור המן אשר בשל לאבדי
- לאבד יו"ד. **שם** המחשבה כי של דבר לה * **שפע חיים** המלמד מברבנא שאף אם
עושה האדם מעשה של כבונה שלמה אם יוצא מזה צדכ בטוב מתקבל לרצון טל *

מעלת היום | **לב דוד** אם היה כל ישראל מקדישים ביום זה את שמחתם
לשם שמים ויתקבץ היום עוסקים בתורה כל אחד כפי שעורו היינו נאגלים אצלת
עולם מ * **בני יששכר** פורים כולל את כל המועדים מ * **מאור יגוש** מרדכי
אסתר פגלו שיום הפורים יהיה כיום כפור בו אין שום קטורה על ישראל מ * **שפת**
אמת יום זה מסיע לנו לבטל שישועה הבורא שלא מצד מעשינו מא * **אהב**
ישאל בימי אמשורש היו ישראל ברחוק גדול ועל אף אתה קבלו עליהם על תורה
ומצוות מא *

מקרא מגילה | **קדשת לוי** גליה הקסטר מב * **קתם** אופיר
עפר התגלות הארת מרדכי הוא בעת הקסטר. לכן אין מרזר שם הנ"ה במגלה מג
לקוטי **תורה** מגלת אסתר הוא בכל דור ודור והוא הכנה למשים שתקבלה במהרה
נג * **מחזיק ברכה** טעם ההכאה בהקרת המן מו * **אמרי** **פנתם** מעשה שהיה
באיסטמבול מז * **חמם סופר** המעשה בתורה בין מגלה דלילה למגלה דיום מבטח
שהוא בן עולם הפא מד * **בני יששכר** באור מקלא בדברי המדך שבעת שישמע
אסתר שנתחבו ישראל כלה מפני שנעשו מ"ו ור"ש פתחה ואקמה 'אלי אלי למה
עזבתני מד * **דלש טוב** באור בדברי המדךש 'אלי אלי למה עזבתני - 'אלי בנס
'אלי בסניי מה *

משה ושמה | **קדשת לוי** דע ביו אורי המן לקרוי מרדכי -
המנה שצאו בעולם שום מקרה רע מוי * **תולדות אהרן** כשהאדם מבוסס נשמתו
מתנתקת ומדברת מז * **דנשות חמם סופר** רוח שמת הנין - להורות שהכשר
כל צדוניתו ושעתידי ונשקוף כל יקבני על ה מז * **מחשבות תרוץ** תורץ לנס
נקבע במשפה ושמהה להורות שישמח ישראל בדוכה בקדשה מז * **לקוטי הבלות**
עקר קתת המן בירשאל יהיה על עשתמא את המצוות בשמחה גדולה מח * **שפתי**
צדיק בפורים עת רצון ופאשר נחמל עליו שלא לעזוב חובה חובת להתבשם ביו כדי
שלא יבקשו שלא חמם * **מחשבות תרוץ** המכשבת הסעודה למצאי פורים -
המכשבת שפע פורים לשיא ימות השנה מט * **לקוטי אפרים** הארת פורים
הכנה לקדשת הפסח נ *

משלוח מנות ומתנות לאביונים | **רסיסי לילה** הקב"ה נם בן מקיים מצוות
משלוח מנות וממלא שיקום על ישראל בתורה נ * **ישמו** **ישאל** ענין משלוח מנות
המכשבת שפע דורשה לעם ישראל נ * **קדשות לוי** על דני תנית מענות לאביונים
גורמים שהשם יתברך משיפע חסד ושפע רב לכל העולמות ולכל הנשמות נא *

ספורי החסידות | **נב** | **ספורי והולום** | **נז**

מגילת אסתר

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

וַיִּתְּלֶהֱב הָאָדָם בַּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה, וּבִשְׁמֵעוֹ לְכִין אֶת עַצְמוֹ לְקַבֵּל עָלָיו מְאוֹתוֹ יוֹם עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, וַיִּתְחַדֵּשׁ כְּנֶשֶׁךְ נְעוּרָיו, וַיִּשְׁמַח בְּעַל קִבְלַת תּוֹרָה. וַיְכוּן בַּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה שְׂיִדְּכֹכּוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְאֶפִּילוּ הָעוֹלָם הַזֶּה, הוּא עוֹלָם הַטֵּבַע, יִדְּכֹכּוּ עַל יְדֵי קְרִיאַת הַמְּגִלָּה... וַיְכוּן שְׂבָכָל דְּבוּר שְׂיִוְצָא מִקְרִיאַת מְגִלָּה נִבְרָא הָאָרֶז, וְכָל דְּבוּר שְׂיִוְצָא נִבְרָא מִלֶּאֱפָ אַחַד, מֵה מְאֹד יִתְלַהֵב הָאָדָם כְּשֶׁיַּעֲלֶה בְּמַחְשָׁבוֹ שְׂמָכָל דְּבוּר וְדְבוּר שְׂמַח הַבוֹרָא בּוֹ, וְנִבְרָא מִלֶּאֱפָ:

קב הישר

רבי צבי הירש קאיינדנור זיע"א

בַּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה מוֹתַגְלָה בְּשִׁמְיֵים עוֹלָם חֲדָשׁ הַמְּשֻׁפָּע שְׂפַע קְדוּשָׁה וְטַהֲרָה

בְּכָל מוֹעֵד וּמוֹעֵד יֵשׁ בָּהֶן קְדוּשׁוֹת וְסוּדוֹת נִפְלְאוּ. וְצָרִיף אֶתְה לְדַעַת כִּי יֵשׁ עוֹלָם חֲדָשׁ לְמַעַלָּה שֶׁהוּא קְדוּשׁ וְנוֹרָא מְאֹד, וְאִין אוֹתוֹ עוֹלָם מִתְגַּלָּה לְחוּץ מִחֻמַּת רַב קְדוּשָׁתוֹ כִּי אִם פַּעַם אֶחָד בְּשָׁנָה, וּמִתְחִיל לְהִתְגַּלּוֹת בְּהִתְחַלַּת קְרִיאַת מְגִלָּה. וּמִזֶּה הָעוֹלָם הַזֶּה שָׂרָשׁ נִשְׁמָתוֹ שֶׁל מְרַדְּכֵי הַצַּדִּיק. וְצָרִיכִין אָנוּ לְעוֹרֵר רַחֲמִים שְׂיִתְגַּלָּה הָעוֹלָם הַנּוֹ"ל לְחוּץ, וַיִּשְׁפִּיעַ וַיֵּאִיר עַל רִישָׁה דְּעַמִּיהַּ הַמִּתְאַסְּפִים לְשִׁמְעַ מִקְרָא מְגִלָּה בְּלֵב טְהוֹר בְּלֵב שֶׁל פְּנֵה.

וְזֶהוּ פְּנִינַת הַבְּרָכוֹת 'בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוְּנוּנוּ עַל מִקְרָא מְגִלָּה', פְּרוּשׁ שְׂצוּנָנוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּרוּךְ הוּא, לְעוֹרֵר בְּפִנְתֵינוּ לְהוֹצִיא אוֹתָהּ אֶתְה אֶתְה גְּדוּלָּה לְחוּץ, וְזֶהוּ 'עַל מִקְרָא מְגִלָּה' (כְּמוֹ 'לְמִקְרָא הַעֲדָה וּלְמַסַּע אֶת הַמִּתְנַחֵת'). וְעַל זֶה יַעֲנֶה הַקֹּהֵל 'אֲמִן' כְּכֹנֵה גְּדוּלָּה.

וּמְאֹד מְאֹד צָרִיכִין לְעוֹרֵר בַּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה בְּשַׁעַת שְׂמָכָרָךְ בְּצַבּוּר עַל מִקְרָא מְגִלָּה כְּשֶׁאוֹמֵר 'עַל מִקְרָא', שְׂיִלְבֵּשׁ חֲרָדָה

וְאִימָה עַל הַמְּכַרְף, וְגַם עַל הַצַּבּוּר בְּשִׁמְעוֹ הַבְּרָכָה כְּשֶׁאוֹמֵר הַשְּׁלִיחַ צַבּוּר 'עַל מִקְרָא מְגִלָּה' יִפֵּל עָלֵיהֶם חֲרָדָה וְאִימָה וְהַכְּנָעָה גְּדוּלָּה, כִּי הוּא עוֹלָם אִיוֹם גְּדוֹל וְנוֹרָא, וּמְאֹד הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא יָבֵא שְׂפַע וְנִיּוּץ קְדוּשָׁה וְטַהֲרָה לְהָאִיר עַל יִשְׂרָאֵל.

וַיְכוּן כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהוּא כְּלִי מוֹכֵן לְקַבֵּל הַקְּדוּשָׁה וְהַטְּהָרָה מִזֶּה הָעוֹלָם, וּבְאוֹתוֹ אִוֵּר שֶׁל רַחֲמִים יִזְכֶּה לְחַיִּים וְחַסֵּד, וְשִׁלָּא יָבֵאוּ יִשְׂרָאֵל לְשׁוּם מְכָשׁוֹל, וַיִּמְהַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רַחֲמִים עָלֵינוּ לְהוֹצִיאָנוּ מֵאֶפְלָה לְאוֹרָה. וְלִכֵּן מְרַבִּין אָנוּ בְּגִירוֹת בְּפִוּרִים שְׂיִהְיֶה אִוֵּר בְּחַיִּי כְּנִסְיוֹת מְלֵא בְּגִירוֹת, וְהַכֵּל הוּא רָמַז עַל אוֹתוֹ אִוֵּר גְּדוֹל מִשׁ"ע וְהוֹרִין, וְעַל זֶה כְּתִיב (אסתר ח טו) 'לִיְהוּדִים הִיָּתָה אוֹרָה' וְגו'.

וּבְיַדְאִי כָּל הַיָּרָא וְחֲרָד לְדַבֵּר ה', יִשְׁמַח וְיִגִּיל בְּגִילָה וּבְרַעְדָה כְּשֶׁשׁוֹמֵעַ קוֹל הַבְּרָכָה עַל מִקְרָא מְגִלָּה כְּשֶׁיִּוְצָא מִפִּי הַחֲזָן. עַל כֵּן חַיִּיב גְּדוֹל עָלֵינוּ לְטַהֵר אֶת עַצְמָנוּ בְּמִקְנָה קוֹדֵם שְׂיִלְךָ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, כְּדִי שְׂיִהְיֶה טְהוֹר לְקַבֵּל אִוֵּר טְהוֹר וְהַשְּׂפַע הַטְּהוֹר. וְכָל זֶה הַעֲתֵמְתִי מִכְּתָבֵי רַבֵּי חַיִּים וַיִּטַּל ז"ל. וְהָאוֹר הוּא דְמִיּוֹן קִבְלַת נִשְׁמָה

התחלת המגלה, כי מה ששמע ה' תפלתם וצעקתם הוא אינו גס כל כך, אפילו תשובת ניגונה קבל, ולמה לא יקבל צעקת ישראל, וגם הגם שנעשה ש'נהפך הוא אשר ישלשו היהודים המה בשנאייהם, לא היה כל כך חויץ לטבע, כי המלך אהב את המלכה, וגם היה הפכפך איש זר. אף ההכנה לגם הזאת היתה הריגת ושתי, וזה היה ממש חויץ לדרך הטבע, קפ"ו יום עשה משתה כרצון איש ואיש ולא נשתגע, וביום האחרון נשתגע בשגעון, וגם ושתי המלכה היתה משגעת שהפריזה בדיכורים נגדו, וגם משפטו היה מעקל להעביר המלכה ממלוכה על זה, והכל היה חויץ לטבע, רק בהשגחה עליונה להיות הכנה לגם האחרון, ואז לא היו ישראל טובים, שהרי נהגו מסעודה של אותו רשע, ולא היו ראויים לגם אלא להתחייב פליה ורמנא לצלן, ובאותה שעה שמרדו בה' רחם והכין הגם הגדול הגדול הזה, להורות נתן, בנים משחיתים אפילו בשעה שמשחיתים בנים חביבים המה לה':

שפת אמת לקוטים

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

הצער הוא על שהשפע היה יורד שלא בסדר

בש"ם מגלה (י) מסקינן ויהי בימי לשון צער, ענן שם. נראה לאשר כי היו בני ישראל בגלות תחת גדו, והיה בא שפע משמים שלא בסדר הראוי, פיודע מדברי זהר הקדוש תרומה שפאשר הזמן הראוי עקר השפע לישראל ולאמות רק תמצית, ובגלות להפוך חס ושלום, ולזאת כתוב 'בימי אחשוורוש', שהאורות שנקראים זמים, היו נקראים 'זמי אחשוורוש', שהיו תחת גדו בגלות, ולכך אינו אלא לשון צרה. ובמדרש, רב פתח ויהי חייך תלואים

תרה למי שיודע לכוון לעשות עצמו כלי מוכן לקבל קדשה העליונה. ובמדינות פולין ראיתי מנהג הגון שהן מלבישין כתנת לכן ונקי ומכנסים לבנים קודם קריאת המגלה והולכין לבית הפנסת בכנדי שפת יום טוב:

ויהי בימי אחשוורוש הוא אחשוורוש המלך מהדו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מדינה (א א)

אור פני משה

רבי משה מפשווארסק זיע"א

כאשר האדם נכשל בעצת היצר וי הוא לו

ויהי בימי, צרה והי והגה ונהי (ראה מגילה י). 'בימי אחשוורוש' — זה יצר הרע המשחיר אפי ברין (פני הבריות), וכן דרשו חכמינו ז"ל (ראה ב"ר פט א) על הפסוק 'וחשף על פני תהום' זה יצר הרע. ולרמזו, אחשוורוש אותיות 'אחוש רש', שהיצר הרע מתגבר בלב איש ואמר לו, שמע בקולי, ולא תירא מן היצר טוב הנקרא רש, כי אני משתיקו. ותנא והדר מפרש: אימתי הוא צרה, לזה אמר, 'הוא אחשוורוש', ודרשו חכמינו זכרונם לברכה (מגילה יא). הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו, רצה לומר פאשר לא ירף ממנו עד סופו, אז הוא צרה, מה שאין כן אם בורח אדם מתחת שעבודו כבאו בימים, הגה זה כל האדם עיר פרא יולד:

חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

הכנת הגס על ידי הריגת ושתי, להורות שאפילו בשנתחייבו ישראל מפל מקום בנים חביבים המה

עקר הגס זה הוא מה שמספר המשתה, שעל ידי זה נהרעה ושתי, והוא

כן גם עתה יתרג את אסתר בשביל המן אוהבו והיה נכשל עוזר ונפל עזר חס ושלום. לולי ה' היה לנו ויחפף לבו מן הקצה אל הקצה, שעם היותו הורג אשתו בשביל אוהבו, 'הוא אחשוורוש' בהיותו, היפכו הוא תפרף, יתרג את אוהבו בשביל אשתו. ועל כן ספר כל המארכ, למען יראו וידעו גדל רוגזו כי כפאשר כעס על אשתו הרגה בכבר ממוכן, למען יפלא בעינינו מה שאחר כך הרג אוהבו בשביל אשתו:

ובמלואת הימים האלה עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד קטן משתה שכעת ימים בחצר גנת ביתן המלך (א ח)

ראשון לציון

רבי חיים בן עטר זיע"א

אחשוורוש רצה שבני ישראל יגאלו במאכלות אסורות ועל ידי זה ישתקעו בגלות

נראה לפרש, בהקדים דבריהם ז"ל כי משתה זה שעשה של ז' ימים לישראל עשאו, וכבר ידוע הוא כי ישראל פרושים הם ממאכל האמות, והוא הרשע רצה שישראל יתנו מסעודתו כי בזה ישתקעו בגלות תחת ידו, הלא ידעת דבריהם ז"ל שהבאתי בסמוך שלא נתישבה דעתו עד שראה שעברו ב' שנים ושלמו ע' שנה ולא נפקדו, הראת לדעת כי לבו נוקפו על זה, ואשר על כן היה מתחכם לבל תהיה להם ארכה למחלתם ונתייעץ להחטיאם שיאכלו מאכלות אסורות נבלות וטרפות, ולא רצה לעשות הדבר על ידי גזרה שיגזר עליהם לבא לסעד בפת בג המלך בעל כרחם כי אז אין להם עגש, וכמו שלא חטאו דמו, ויזה נתייעץ ועשה משתה גדול ויקר הערך בחצר גנת ביתן המלך, ונתחכם עוד שלא לומר שעשה בשביל ישראל

לך כו' זה שלוקח חטים כו', יש לפרש גם כן כנ"ל שכפאשר השפע אינו לישראל ממילא הולכת על ידי שרים תחתונים כו' וכמו שלוקח מן הפלטר חס ושלום, והבן:

משאת משה

רבי משה אלשיך זיע"א

מתחלת דברי המגלה תמיד ותמיד גדלת הנס אשר הפליא לעשות הוא תברך עמונו הפלא ופלא

אחשב כי במקום לשון רבותינו ז"ל במדרש (אסתר רבה א א): 'ינהי בימי אחשוורוש' – שהרג אשתו מפני אוהבו, 'הוא אחשוורוש' – שהרג אוהבו מפני אשתו, ע"כ, והנה יראו דברים אשר אין בהם חפץ, כי מה להם הרג את אשתו מפני אוהבו והרג אוהבו בשביל אשתו, אך הוא, שדעתם כי בא הפתויב בפתח דברי המגלה ביתור אומר 'הוא אחשוורוש' להודיע את אשר הפליא לעשות הוא תברך עם ישראל עמו בימים ההם, כי אחרי נמכרנו להשמיד כו', גאלה היתה לנו מאתו תברך.

והנה היה מקום לאיש שונה ופתי לדרב ולומר, הלא רב טוב לבית ישראל להציל את נפשותינו בימי אחשוורוש והיא שעמדה לנו, כי אחות היה לנו בבית המלך, באפן מצטו וישחו חין ערך נסו תברך אשר הגדיל לעשות, על כן החל ואמר הפר נא גדלת הנס והפךקן, כי הנה יי היה לך בימי אחשוורוש שהרג את אשתו בשביל אוהבו, ולא שב אפו ממנה עד פלה הרעה, ולא שת לב אל אשתו והרגה מפני אוהבו, והוא אחשוורוש, בהיותו ההיא הפך והרג אוהבו בשביל אשתו, כלומר ואיך תחזקנה נדיך ויפתה לך לאמר כי אחות היה לך בבית המלך, כי הלא זה דרכו להרוג אשתו בשביל אוהבו, ואם

בשושן' פי להיותם נמצאים הכניסם בכלל הדברים בדרך ערמה, ואמרו 'למגדול' להיות שבדרך המלך לא תחשב גדלת הגדול ל'גדול' לזה המעיטה ואמר מ"ם המקצת מגדול לומר שכל גדול גדלותו ממעטת וכזה נתישבו כל הדקדוקים.

והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך (א ט)

מהר"ש מבעלזא

רבי שר שלום מבעלזא זיע"א

מדוע לא נענש אחשוורוש בהשתמשו בכלי המקדש כבלשאצר

הגה קשה למה גבי בלשאצר (דניאל ה ה) בא פס של יד וכתב על הפתל שיהרג באותו הלילה על שנשתמש בכלי בית המקדש, וכאן באחשוורוש שנשתמש גם בן בכלי בית המקדש לא הזיק לו כלום. וכל זה הוא מפרש בהמגלה, שמתחלה קתיב 'וכלים מכלים שונים', רצה לומר מה נשתנו כלים של בלשאצר מהכלים של אחשוורוש הנ"ל, ומתוך הכתוב 'ויין מלכות' – רצה לומר מה שגרם היין להמלך, הינו שעל ידי שכרותו נהרגה ושתה, 'רב' – הינו שזה היה די ענש, 'כיד המלך' – הינו כפס יד המלך בלשאצר.

והשתיה כדת אינו אנוס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש (א ט)
ראשון לציון

רבי חיים בן עטר זיע"א

השקם כבוס של פרסיים אבל מבלי לאנסם לשתת כלו

נראה שיכונן למאמרם ו"ל (ילקוט אסתר רמז תתרמח) אמר ר' לוי: כך היה טכסיס

דוקא, שאם כן הלא הם ככפויים בין שטרח והכין סעודתו אליהם מי הוא זה שלא יבא, הלא ודאי שיחביב ראשו למלך ואין לך אנוס גדול מזה, ופטורים הם על מה שיאכלו וישתו, אלא אמר סתם שיכינו סעודה לכל עם הנמצא בשושן, ולהיות שדבר זה לא יספיק כדי שיבאו בני ישראל לזה החליט הענין ואמר 'למגדול ועד קטן' לבל יאמרו מן הסתם לא יהיו קרואי סעודת המלך מהשבוים הפחותים וכאשר אמר 'למגדול ועד קטן' הגה כלל גם הפחותים. ואם תאמר, אם בן חוור אני ודן פי באנוס עשו, אחר שגזרת המלך על הכל, זה אינו, כי אין המלך מקריח אלא כל הרוצה לבא אל הסעודה יבא ומי שיש לו טעם מספיק כמו ישראל שיש להם מצות אלקיהם או מי שהוא חולה וכדומה אין מובן מהמלך שמקריח לזה ולדומה לו, באפן כי אין אנוס, ונתחכם לעשות סעודה יקרת הערך שבאמצעות זה יהיו מהפתים ובאים, ובצונות צתה מחשבתו לפעל ונתחבו כליה, ולולי מרדכי שעמד לימין אביון.

וזהו שעור הכתוב להיות שקדם בימי המשתה של ק"פ יום שהיו כל האמות שמחים וישראל מספידים ובוזים כמאמרם ו"ל ומישראל היו שם ובשביל שראו כלי בהמ"ק היו מספידים ובוזים שם ע"כ, ובראות המלך דבר זה לא נעצר כח לעשות עוד המשתה ועמד בסוף הק"ף, דזולת זה עודנו במשתהו, אלא לסבה הנזכרת פסק במגזן ק"ף יום ועשה משתה, ולזה דקדק לומר 'עשה המלך' כי הוא לבדו יודע פונת הענין בזה והרואים לא ידעו ענין, וברוח הקדש נתגלה טעמו, והודיע הכתוב שהמשתה שעשה הוא לכל העם הידוע שהוא ישראל עשאו, ולזה דקדק לומר 'העם' הידוע והם בני ישראל, ויחזר לומר מה מענה בפיו ואמר 'הנמצאים

שיהיה 'מאגס' ומכריח את עצמו להיות בבחינת 'אין', 'פי כן יסד המלך על כל רב ביתו' צדיק הדור נקרא רב ביתו, הינו פי נוסד פן מהקדוש ברוך הוא על כל צדיק הדור שיהיה מאגס עצמו להיות בבחינת אין, עניו ושלל בעיני עצמו, ואם יהיה בבחינה זו אזי יבטיחוהו הכתוב, 'לעשות כרצון איש ואיש' שפאשר יגזר אומר בבני חיי ומזוני, פן יקום:

להביא את ושתיה המלכה לפני המלך בכתר מלכות להראות העמים והשרים את יפיה פי טובת מראה היא (א יא)

בעל שם טוב

רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א

לקלפה אין מציאות ממשית

בחינות הקלפות אין להם בחינות המציאות בעולם כי אם דרך הלבשה באיזה בחינה, וכיון שאמר המלך 'להביא את ושתיה', המורה על קלפה שכנגד אסתר שבקדשה, וצנה להביא את הקלפות ערום בלא לבוש, ולכן 'לא באה', פי מאין לה לבא, שאין לה שום מציאות בלתי אמצעיות ההלבשה:

ויאמר המלך לחכמים ידעי העתים פי כן דבר המלך לפני כל ידעי דת ודין (א יא)

אור המאיר

רבי זאב וואלף מדיאטומיר זיע"א

בנימים טובים נשפעים אורות והם מתגלים רק להמכינים עצמם לקבלם **בכל** מועד ומועד מאיר אור טיבו הגנוז באמצעות המדה השולטת, כגון בפסח

אנשי פרס הנה להם כוס אחד מחזיק כ"ב רביעית כו' והיו משקין בו לכל אחד ואחד ואפילו הוא מת בו, ואפילו משתגע, הוא שותהו אכל אחשוורוש לא הכניס אותו הכוס בסעודתו, אמר מי שהוא רוצה לשתות כו' פדקתיב אין אגס ע"כ. ונראה כי הכוס הגדול בו היו משקין, גם פן בסעודת אחשוורוש פדי שלא יראה קמצנות בסעודתו כשיתנו כוס קטן. גם לפעמים ימצא אדם שיצעה לשתות בכוס זה, אשר על פן צנה לתת בכוס זה כמשפט הנהוג ביניהם אכל הנית הרשות ביד השותים, וזהו אומר 'והשתיה כדת', בכוס הגדול, אכל אין אגס פנהוג.

והמופן מהמדרש שלא הכניס הכוס בסעודתו, לא הנה צריך לומר אלא 'והשתיה אין אגס', ואפשר שהמדרש לא נתפון לומר שלא הכניס הכוס בסעודתו כוס זה כלל, אלא שלא הנהיג המנהג הרע ההוא והניח פל אדם כרצונו, אכל הכוס הכניס על כל פנים כמו שפתי:

בארת המים

רבי צבי הירש הכהן מרמינוב זיע"א

למוד התורה בלי אגס וצנה ושלמות הרוח סגלתם שיקים ה' בתבדך כל דבריו

אם האדם לומד התורה שנקראת אגן ה'שתיה' (סנהדרין כו:) כרצונו בלי 'אגס' שהיא 'פדת' וכדין, 'פי כן' צריך להיות, אזי 'יסד המלך' - הקדוש ברוך הוא, 'לעשות כרצון איש ואיש' שיהיה נעשית רצונו בכל מה שיירש ויבקש.

עוד יש לפרש, 'והשתיה' - הינו זאת היא עקר ויסוד של איש ישראל, שממנו השתת העולם, 'פדת' - שיהיה כל מגמתו וקפצו פדת של תורה, 'אין אגס'

קִדַּת מַה לַעֲשׂוֹת בַּמַּלְכָּה וְשָׂמִי עַל אֲשֶׁר לֹא עָשִׂתָה אֶת מַאֲמַר הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרוֹשׁ בְּיַד הַסְּרִיסִים

(טו א)

חֲדוּשֵׁי הַרִי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

רק לאחר הישועה נתברר למפרע כל פְּרָטֵי הַנַּסִּים

בְּהֵיזֵת הַמַּעֲשֵׂה בְּוַשְׁתִּי, בָּא אָחָד לְבֵית הַמֶּדְרָשׁ וְשָׂאֵלוּ אוֹתוֹ מַה נִּשְׁמַע בְּחֻשׁוֹת בְּשׂוּק, וְסָפַר לָהֶם הַמַּאֲרַע בְּחֻצַּר הַמֶּלֶךְ עִם הַפֶּסֶק שֶׁיֵּצֵא עַל וַשְׁתִּי, וְהַשִּׁיב הַשׁוֹמֵעַ בְּזֶה הַלְשׁוֹן, "הַאֵךְ מִיר נִישַׁט אֵין קַאפֶ אַרִיין מִיט דִּיִּינע שְׁטוּתִים" [אל תבלבל בְּרֹאשׁ עִם סְפוּרֵי שְׁטוּתִים], אָבֵל אַחַר כָּךְ כִּשְׁנַעֲשֵׂה הַנֶּסֶס עַל יְדֵי מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר עִם מַפְלוֹת הַמֶּן אֲזִי נִתְבָּרַר מִרֹאשׁ לַמִּפְרָע "אֲזִי עִם הָאֵט זִיךְ אֲלֵלֶעס גִּישְׁלֵיפֶט" [הכל הִזָּה מְכוּן בְּדִיּוּק] וְהִזָּה שִׁיכּוֹת אָחָד מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף וְהִזָּה רְפוּאָה קוֹדֵם לַמַּכָּה וְכֵן יְהִיָּה לְעַתִּיד בַּמַּהֲרָה בְּיַמֵּינוּ אָמֵן.

וְנִשְׁמַע פִּתְגָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּכָל מַלְכוּתוֹ כִּי רָבָה הָיָא וְכָל הַנְּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן לְמַגְדוֹל וְעַד קָטָן (טו א)

אִמְרוֹת מוֹשֶׁה

רבי משה מקאברין זיע"א

אֶפִּילוּ אוֹתָם שְׁשׂוּכָחִים הָאִמְתִּי יִתְקַרְבוּ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

'נְשִׁים' הוּא מִלְשׁוֹן שְׂכָחָה, כְּמוֹ דְכַתִּיב (בראשית מא נא) 'כִּי נִשְׁכַּח אֱלֹקִים', שְׁאֶפִּילוּ אוֹתָם אֲנָשִׁים שְׁשׂוּכָחִים אֶת הָאִמְתִּי גַם הֵם יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶם, הִנְנוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא:

מֵאִיר אֹרֶךְ הַחֶסֶד, וּבִשְׁבוּעוֹת אֹרֶךְ הַתְּפָאָרָה, וְכַדּוּמָה פְּרָטֵי הַמוֹעֲדִים וְיָמִים... וְלִכֵּן נִקְרָא יָמִים טוֹבִים, לְהוֹרוֹת עַל בַּחֲיַת הַטּוֹב שְׁנִתְגַּלָּה בְּאִמְצָעוּתָם... וְהַחֶכֶם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ יוֹדֵעַ וּמַבִּין טָרָם בֵּא עַת הַמוֹעֵד, מִכִּין אֶת עַצְמוֹ וּמַעֲזוֹר לְבוֹ הַלְוִיּוֹת כְּלֵי קְבוּלָה וּמִכְשָׁר לְקַבֵּל טוֹבוֹ שְׁתִּתְגַּלָּה בְּזֶה הַעֲתָה, וְנִפְשׁוֹ יוֹדַעַת מֵאֵד שֶׁהַעֲתָה וְהַזְמַן גָּרַם כִּכָּה לְגִלוֹת טוֹבוֹ הַגָּנוּז, וְלֹא כְּרַבַּת בְּנֵי עַמְנוּ אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ אֶל פֶּעַל ה', לְהַכִּין אֶת עַצְמוֹ אֶל בַּחֲיַת הַמוֹעֲדִים, לְעוֹרֵר לָבָם בְּקִרְבָּם בְּהַאִיף אֲנָפִין יְקוּמוּ קָדָם מִלְּקָא וְלָבָם בַּל עָמָם, כִּי אִם בְּדַבָּר הַמְזוּדְמָן וְהַכֵּל שׁוּהַ בְּעֵינֵיהֶם אִם יוֹם מְחַר יְהִיָּה שְׂבַת אוֹ יוֹמִים, וְכֵן בַּחֲיַת הַרְגָּלִים הֵם רַק כְּדַבָּר הַמְקַרְהוֹ, בְּהִגִּיעַ מוֹעֵד הַרְגָּל אֲזִי מְכַרְחַח לְקַסֵּם הַלְכוֹת הַרְגָּל בְּרָגֵל, וְגַם אִם הִגִּיעַ עַת הַמוֹעֵד כְּיוֹם מְחַר וְיֵשׁ מְחַר שֶׁהוּא רְחוּק הַכֵּל יִשְׁרָה בְּעֵינָיו.

וּבְאִמְתִּי לֹא בְּאֵלָה חֲפָץ ה' הַלְוִיּוֹת לוֹ לַעֲם סְגֻלָּה, כִּי הַמִּשְׁפָּכִילִים וְהַמְבִינִים יוֹדְעִים פְּרָטֵי הַעֲתִים, וְנִפְשָׁם יוֹדַעַת מֵאֵד שְׁבַלְתִּי אֶפְשָׁר לְעַבֵּר הַרְגָּל כִּי אִם בְּזְמַן הַמַּגְבֵּל כְּפִי הַמַּדָּה הַשׁוֹלְטָת, וְכֵן בְּפְרָטֵי הַעֲתִים אֶפִּילוּ בִּימּוֹת הַחוּל מְקַשְׁרִים הַבִּינָה אֶל בַּחֲיַת הַתַּחֲלִקוֹת הַעֲתִים, וְהֵן הַמָּה 'הַחֲקָמִים יוֹדְעֵי הַעֲתִים' שְׂרֵאֵי לִיחַס חֲקָמָתָם בְּסַבַּת הַעֲתִים, עַל דֶּרֶךְ 'וּמַבְנֵי יִשְׁשַׁכֵּר יוֹדְעֵי בִּינָה לְעַתִּים' (דברי הימים א' יב לב).

מוֹרָה זֶה בָּא הַרְמָזוֹ 'וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ' – מֶלֶךְ הַקְּדוּשָׁה, לְמִי מַגְלָה אֲמָרִיו 'לְחַקְמִים' הָאִמְתִּים, וְהֵן הַמָּה אֲשֶׁר יוֹדְעֵי הַעֲתִים 'בְּמַדְבָּר', 'כִּי כֵן דָּבַר הַמֶּלֶךְ' – לְגִלוֹת סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, וְחֶכֶם עֲדִיף מְנַבֵּיא וְדַבַּר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו 'לְפָנַי כָּל יוֹדְעֵי דַת וְדִין' – לְהַמְתִּיקוֹ בְּשִׁרְשׁוֹ לְעַרְףְּ הַעֲתִים, וְדו"ק.

וַיִּטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַעֲשֵׂה הַמֶּלֶךְ
דָּבָר מְמוּנָן (א כט)

בית אהרן

רבי אהרן מקרלין זיע"א

אי אפשר להשיג אור הבורא ית' רק
על ידי הכנה במעשה ובחיות

'ויַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ כְּדָבָר מְמוּנָן' – הִגִּינוּ כְּפִי
שְׁעוֹשִׂים הִכְנָה בְּזֶה הָעוֹלָם בְּן
מִשְׁפֵּיעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חַיָּתוֹ וְטוֹבָה
לְזֶה הָעוֹלָם, כִּמּוֹ שְׁדַבְּרָנוּ שֶׁהַכֹּל תְּלוּי
בְּמַעֲשֵׂה הַתְּחַתּוּנִים, שְׁעַל יְדֵי הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת
שְׁעוֹשִׂים מְבִיאִים אֹרֹךְ שָׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְזֶה הָעוֹלָם, וְכֹל מֵה שְׁעוֹשִׂים יוֹתֵר
מִשְׂגִּיגִים יוֹתֵר, וּמַעֲלִים הַכֹּל לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. וְלִזְוֶה מְבִיא הַמְּדַרְשׁ (אסתר י' י) בְּפִסּוּק,
'כִּי אֲשַׁב בַּחֲשֶׁךְ ה' אֹר לִי' (מִיכָה ז ח),
כִּידוּע מִי שְׁיֹשֵׁב בַּחֲשֶׁךְ כְּשֶׁמְבִיאִים לוֹ
פְתִיאֹם אֹר גְּדוֹל אֵינּוּ יְכוֹל לְהַבִּיט בְּאֹר
הַגְּדוֹל, רַק מְכַרְחִים לְצַמְצֵם הָאֹר, וְלִפְתַּח
לוֹ הָאֹר קִמְעָה קִמְעָה עַד שְׁיִיכַל לְהַבִּיט
בְּאֹר הַגְּדוֹל, בְּן הוּא אֹרֹךְ שָׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיגוֹ רַק כְּשְׁעוֹשֵׂה
אֵיזוֹ מַצְוָה עִם חַיָּת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא
יִכַּל לְהַשִּׁיג מְעַט אֹרֹךְ תְּבַרְךָ, וּכְשְׁעוֹשֵׂה
יוֹתֵר מִשְׂגִּיג עוֹד מְעַט וְעוֹד מְעַט וְהָעוֹלָם
מִתְעַלֶּה עַד שְׁיִתְעַלֶּה בְּשִׁלְמוֹת הַגְּמוּרָה וְאִז
יִהְיֶה הַגְּאֻלָּה שְׁלֵמָה, וְאִז וּמְלֵאָה הָאֶרֶץ
דְּעָה אֶת ה' אֱמִן.

מִזְרֵי הַפְּלֶאָה פֶּרֶשׁ, דָּוָה הִנֵּה שִׁיף
לְגַם, דְּכָלִי סִפֵּק הִנֵּה מְרַדְכִי מִסְתִּיר
אֶת אֶסְתֵּר בְּמָקוֹם אַחַד וְהִנֵּה אֹמֵר
כִּי אֵינְנָה בְּבֵיתוֹ וְיִצְאָה לְטִיֵּל כְּדָרְךָ
הַבְּתוּלוֹת, וְאִם גַּם גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ הִיא
מִכֹּחַ מְקוֹם יֹאמֵר לְהַפְקִידִים מֵה לֹ
לְעִשׂוֹת כִּי אֵינְנָה שְׁמַעַת לוֹ לְהִיֹּת
סְגוּר תָּמִיד בְּבֵית, אַכְּל כִּי גְזֵר הַמֶּלֶךְ
לְהִיֹּת כֹּל אִישׁ שָׂרָר בְּבֵיתוֹ וּמְכַרְחִים כֹּל
אֲנָשֵׁי הַבַּיִת לְשִׁמְעַ בְּקִלּוֹ, עַל יְדֵי זֶה
כֹּל אִישׁ הִנֵּה מְכַרְחַת לְפָקֵד עַל בְּנוֹתָיו
שְׁיִשְׁבוּ בְּבֵיתָם וְהֵם הֵיוּ צְרִיכִים לְשִׁמְעַ
בְּקִלּוֹ, וְנִלְקַחְתָּה אֶסְתֵּר עַל יְדֵי זֶה וְנַעֲשֶׂה
הַגָּס עַל יְדֵי אוֹתָהּ הַצְּדִיקָתָה, וְקַל לְהַבִּין
(חַתָּם סוֹפֵר):

אִישׁ יְהוּדִי הִנֵּה בְּשׁוֹשֵׁן הַבֵּינָה וּשְׁמוֹ מְרַדְכִי בֶן
יְאִיר בֶּן שְׁמַעִי בֶן קִישׁ אִישׁ יְמִינִי (ב ח)

אמרות משה

רבי משה מקאברין זיע"א

יהודי נקרא המתרחק מדברים הזרים
לתורתנו הקדושה

'אִישׁ יְהוּדִי'. פֶּעַם אַחַת בְּפוּרִים אַחַר קְרִיאַת
הַמְּגִלָּה אָמַר מֶנֶן ז"ל לְתַלְמִידוֹ הַרַב
הַצְּדִיק רַבִּי יְהוֹדָה לִיב וְצ"ל: דּוּ וּוִיֶּסֶט
וְוֹאס אֵיזוֹ א יְהוּדִי, הַכּוֹפֵר בְּעַבּוּדָה זָרָה
נִקְרָא יְהוּדִי (בגילה יג), אִז מְעַן אֵיזוֹ זִיף
מְרַחֵיק פּוֹן דְּעַם וְוֹאס דֵּי תוֹרָה פֶּאָר
פְּרַעַמְדֵּט, דָּאָס גְּאוֹת וְכַעַס וְתַאֲוֹת, זֶהוּ
נִקְרָא יְהוּדִי. [הַיּוֹדֵעַ אֶתָּה מֵהוּ יְהוּדִי,
הַכּוֹפֵר בְּעַבּוּדָה זָרָה נִקְרָא יְהוּדִי – הִנֵּנוּ
כְּשִׁמְתַּרְחֵקִים מִהַדְּבָרִים אֲשֶׁר הֵם זָרִים
לְתוֹרָה, הֲלֵא הֵן גְּאוֹת וְכַעַס וְתַאֲוֹת, זֶה
נִקְרָא יְהוּדִי].

הפלא"ה

רבי פנחס הלוי הורוויץ זיע"א

'להיות כל איש שרר בביתו' חלק
מהגם

ערוגת הבשם

רבי משה גרינוואלד מחוסט זיע"א

מרדכי הצדיק לא סמך על ידיעתו
השבועים לשון כי אם על כח התפלה

תנא (מגילה יב.) בלן על שמו נקראו: בן
'איר', בן שהאיר עיניהם
של ישראל בתפלתו. 'בן שמעי', בן ששמע
אל תפלתו. 'בן קיש', שהקיש על שערי
רחמים ונפתחו לו וכו', ותמוה מאד,
דבצורא (ב ב) קרו ליה מרדכי 'בלשן',
ואמרו רבותינו ז"ל (מגילה יג.) שהיה מכיר
בשבעים לשון, וכיון דתקשיב טבא ואזיל
כל המעלות שהיו לו, מאי טעמא שבק
למעלה גדולה הלזו.

אבל הענין יובן על נכון, דיש לדקדק
בקרא, דקאמר 'איש יהודי הנה
בשושן הבירה', וכי הוא בלבד הנה בשושן
הבירה, הלא כמה וכמה יהודים היו שם,
אבל הענין נכון על פי הנ"ל וכן פירש
בספר יד יוסף, דהמה היו יהודים בתדרי
תדרים, אבל בחוץ לא נפרו לשם יהודים,
אבל הוא הנה יהודי באמצע הרחוב כל
רואהו כפיר כי הוא זרע ברך ה' והינו
דאמר 'איש יהודי הנה בשושן הבירה'
דייקא. והנה בהגיע התור הנ"ל שישראל
נצרכו לישועה, מסתמא באו אליו לאמר
עתה העת והעונה התשתמש בלשונותיך
שתיבין לדבר צחות לפני המלך אבל באמת
דבר זה לא יזכר ולא יפקד אצלו כלל,
כי הוא הבין שאי אפשר להשיג על ידי
זה תכלית הנצחה, כי אם על ידי שהקיש
על שערי רחמים ונפתחו לו, משום הכי
לא נזכר כאן מרדכי בלשן.

תפארת שלמה

רבי שלמה מראדומסק זיע"א

הצדיק מצר תמיד על צער גלות
השכינה

הנה אמרו רבותינו ז"ל (מגילה יב.) מפני
מה נתחייבו שנאי ישראל כליה, מפני
שנהנו מסעודה של אשכנז. הענין הוא
כי אמנם כל איש ישראל מחזיב להיות
מצר ודואג בלבו תמיד על צער גלות
השכינה אשר בקרבו ולא ירהב בנפשו כי
טוב לו לאמר שלום עליך נפשי אכול
ושתה כו'. כי מה לך לאכול ולשתות
ולתענג בדשן נפשך ואתה אסור בכבלי
הגלות וכביכול הוא אסור בזיקים ושמו
מחלל בגוים זה ח"י מאות שנה. ובה
היה חטא אותו הדור שנהנו שם מסעודתו
של אותו רשע ושכחו את קלון בית
ד' הנתונים בין העכו"ם. אף מרדכי הנה
נקרא בשם 'יהודי' אשר הגלה עם הגולה
כו' כי היה תמיד דואג ומצר ונאנח על
הגולה וזה אשר היה תמיד עם הגולה עם
יבנה וכו'.

בתחלות תעשה לך מלחמה ולכו
גלה מרדכי קודם ליסד הקדשה
אשר הגלה מירושלים עם הגולה. בגמרא
מגלה (יב:) אמר רבא שגלה מעצמו.
הנראה לי, כי פגות מרדכי הנה שגלה שם
קודם בלם כדי ליסד שמה הקדשה והמרובה
העליונה כדי ששעל ידי פן תקימו ישראל
בגלות בכל. כמו שעשה יעקב אבינו שיירד
תחלה למצרים קודם ישראל. וכן מרדכי
הנה בבחינת יעקב פנדע. וזה גם כן שהלך
בתחלות ובחכמה נגד המן לעקרו כמו
שעשה יעקב אבינו נגד עשו בכל עניניו
ועל זה נאמר בתחלות תעשה לך מלחמה.
כי כן צריך להלך תמיד בתחלות נגד
היצר הרע, כמו שאמר דוד המלך ע"ה
חשבת י דרכי ואשביה רגלי אל עדתיך,
הפרוש, כי הנה כשירצה האדם לקח לעצמו

אשר הגלה מירושלים עם הגולה אשר הגלתה
עם יבנה מלך יהודה אשר הגלה נבוכדנצר
מלך בבל (ב ב)

לא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה כי
מרדכי צוה עליה אשר לא תגיד (ב ו')

ראשון לציון

רבי חיים בן עטר זיע"א

ב' טעמים למה צוה מרדכי לאסתר
אשר לא תגיד עמה ומולדתה

קשה למה צוה מרדכי לאסתר אשר לא
תגיד עמה ומולדתה, ועוד למה כפל
לומר עמה ומולדתה דפשיטא דכאשר לא
תגיד עמה מכל שבן מולדתה דאינו נודע.
ונראה דב' טעמים היו למרדכי שהכריחוהו
לצוות לאסתר לשלא תגיד, האחד, כאשר
ראה שגלקחה אסתר למלכות והנה ידוע
הוא שבאותו זמן היו ישראל שבוים וקלי
הערך, וחש מרדכי לכבוד אסתר שלא
תתבזה בעיני אחשורוש מצד גריעותה
להיותה מבני השכניה.

עוד אני אומר כי מרדכי ידע נאמנה כי
לא לתנם גלקחה אסתר בית המלכות
כי יודע הנה מרדכי ע"ה צדקות הצדקת
הלזו, וחס ושלום שהנה הקדוש ברוך הוא
מביאה לידי מדה זו אם לא לצרף גדול
כאשר הנה לבסוף, וכמו שאמר לה ומי
יודע אם לעת פזאת' וכו'. אשר לזה נתחכם
לומר לה שלא תגיד עמה מטעם הנזכר.
והטעם הב' שרצה מרדכי להעלים קרבתו
עם אסתר, כדי שידע מכל אשר יעשה
לה, כמו שדרשו רבותינו ז"ל שלא יעשו
לה מכשפות וכדומה, ואם ידעו מולדתה
וקרוב אליה האיש מרדכי אז יחדלו מלדבר
לפניו דבר הנוגע לאסתר... ולזה דקדק
לומר 'עמה ומולדתה', 'עמה' רצה לומר
מצד פחיתות עמה אז בעיני המלך, כמו
שפכתתי. ומולדתה, לטעם ויבכל יום ניום
מרדכי מתהלך וכו'.

לילך לדבר מצוה או לקום בבקר ללמד
תורה, הנה היצר הרע מכביר איבריו עליו
ומחליש גופו לבלתי יוכל לקום. אבל
לדברי העולם הנה מנורו ומקיצו מהר
מה לך נרדם חושה מהר פן תגרש אתה
וביתך. ולזה אמר הכתוב 'חשבת' ררכי'
כאשר הייתי חושב לקום לדרכי בעניני
עולם הנה והנה הדרך חשוב לפניו אז
אחר כך ו'אשיבה רגלי אל עדתיך' לבית
המדרש.

ויהי אמן את הדסה היא אסתר בת דדו כי
אין לה אב ואם והנערה יפת תאר וטובת
מראה וקמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו
לבת (ב ו')

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

בת דדו - רמז למלכות בית דוד

יש לומר על דרך שכתב בעל הטורים
על פסוק (ויקרא כה מט) 'או דדו או
בן דדו יגאלנו', עין שם, והענין הוא,
דאי אפשר לשום גאלה להיות כי אם
על ידי בחינת מלכות בית דוד, רק
דהחלוק הוא שגאלה דלעתיד יהיה בבחינת
דכורא ויהיה גאלה שלמה, וכל הגאלות
ש'לפנינו הם בבחינת נוקבא, אבל הכל
צריך להיות על ידי בחינת מלכות בית
דוד, וזולתו אין שום גאלה. וקשה לכאורה,
הא אסתר היתה משבט בנימין ועל ידה
היתה הגאלה, והוא שרומז הפסוק לתרץ
זה, 'בת דדו' אותיות דוד, הינו שהאדון
ברוך הוא הנה מאיר בה אור התנוצצות
בחינת דוד בכדי שיוכל להיות גאלה
על ידה, והוא שאמר 'היא אסתר' -
שהיה נסתר בה בחינת דוד והיא - 'בת
דדו', והבן:

ובכל יום ויום מִרְדְּכִי מִתְחַלֵּף לִפְנֵי חֲצַר בֵּית
הַנְּשִׂים לְדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמָה יַעֲשֶׂה בָּהּ
(ב יא)

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'אטמיר זיע"א

כל מגמת הצדיק לקשר הכל אל
הבורא ברוך הוא ולהוליך השפע אל
השכינה הנקראת אסתר

וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם מִרְדְּכִי מִתְחַלֵּף לִפְנֵי חֲצַר
בֵּית הַנְּשִׂים לְדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר
וּמָה יַעֲשֶׂה בָּהּ – שְׁכַל מִבְּקִשׁוֹ שֶׁל מִרְדְּכִי,
הוא הצדיק, וְאֵז בְּדוּרוֹ הִנֵּה הוא הצדיק
יִסוֹד עוֹלָם, וְכֵן בְּכָל דּוֹר וְדוֹר מִי שֶׁהוא
צדיק יִסוֹד עוֹלָם נִקְרָא מִרְדְּכִי, וְכָל מְגַמַּת
נִפְשׁוֹ וְחִפְצוֹ בְּעִסְקוֹ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבְכָל
פְּרָטִי עֲבֻדוֹתָיו אֶפִּילוֹ הַגְּשָׁמִיִּים הַצְּרִיכִים
לְצַרֵּךְ גּוֹפוֹ, מְקַשֵּׁר הַכֹּל אֶל הַבּוֹרָא בְּרוּךְ
הוא, לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם נִיצוּצֵי קְדוּשִׁים לְגַרְם
יְחוד הַשְּׂכִינָה, וְלֹא יוֹלִיף הַשֶּׁפַע מֵעוֹלָמוֹת
עֲלִיוֹנִים כִּי אִם אֶל הַשְּׂכִינָה שֶׁנִּקְרָאת אֶסְתֵּר,
וְזֶהוּ 'לְדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר', 'לְדַעַת'
מִשְׁמַעוֹ לְשׁוֹן זְווג, כְּמוֹ 'וַיַּדַּע אָדָם' (בראשית
ד כה), לְיַחַד מִדוֹת, 'שְׁלוֹם' לְהַשְׂכִּינָה הַכְּנוּי
לְ'אֶסְתֵּר' שֶׁהיא בְּהַסְתֵּרָה בְּגִלּוֹת בְּמִדְרַגַּת
הַתְּחַתּוֹנִים, וְאִין אִישׁ שָׁם עַל לֵב שֶׁיֵּשׁ גַּם
שָׁם אִיבְרֵי הַשְּׂכִינָה, 'וַיִּמָּה יַעֲשֶׂה בָּהּ' –
מ"ה גִּימְטְרִיאָא אָדָם, שָׁם מ"ה הַיְדוּעַ, כֹּל
אוֹרוֹת וְהַשְּׁפָעוֹת שֶׁל שָׁם קְדוּשׁ זֶה יַעֲשֶׂה
בָּהּ דְּיִקְא, כִּי בְּאֻמְצָעוֹת הַשְּׂכִינָה נִתְחַזְּקִין
כֹּל אוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים (פֶּרֶשׁת שְׁמוֹת):

לְכָבוֹד ה' יִתְבַּרֵּךְ בְּכָל יוֹם, כִּי מֵאַהֲבָתָם
הַגְּדוּלָּה וְהַרְבֵּה לֹא יִכְלוּ הַשֶּׁקֶט וְלִנְיֹת, וְכִי
לְהַרְגַּע עַל קְדוּשַׁת הַשָּׁם, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (תהלים
מד כג) 'כִּי עָלִיף הַרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם'. פְּרוּשׁ,
בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בְּמִסִּירוֹת נִפְשׁ מִחֲדָשׁ. וְזֶה
שְׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא (ברכות סא:) כֹּל יְמֵי הַיִּיְתִי
מִצְטַעֵר עַל פְּסוּק זֶה. פְּרוּשׁ, צַעֲרוּ הִנֵּה
שְׁלֹא יָכוֹל לְזַכּוֹת לְמִסִּירוֹת נִפְשׁ וְכִי פַעַם
אַחַת וְהִנֵּה בְּרִצּוֹנוֹ לְמוֹת לְכָבוֹד ה' יִתְבַּרֵּךְ
בְּכָל יוֹם וַיּוֹם. וְזֶהוּ פְּרוּשׁ 'כֹּל יְמֵי הַיִּיְתִי
מִצְטַעֵר'. צַעֲרוּ הִנֵּה לְהַרְגַּע כֹּל יְמֵי עַל
קְדוּשַׁת הַשָּׁם. וְזֶהוּ שְׁאָמַר דּוֹד הַמְּלִיךְ ע"ה
(תהלים פו ד) 'שִׁמְחַ נִפְשׁ עֲבָדֶיךָ כִּי אֵלֶיךָ ד'
נִפְשֵׁי אֲשָׁא' בְּמִסִּירוֹת נִפְשׁ עַל קְדוּשַׁת הַשָּׁם.
וְזֶהוּ הִנֵּה גַם כֵּן עֲנִין מִרְדְּכִי שֶׁהִנֵּה מִצְפָּה
בְּכָל יוֹם לְהַרְגַּע עַל קְדוּשַׁת הַשָּׁם וְהַתְּגַרָּה
בְּהֶמְן יִמַּח שָׁמוֹ וְאָמַר שֶׁהוא יְהוּדִי וְלֹא
יִשְׁתַּחֲוֶה לְעַבּוֹדֵת גִּלּוּלִים. וְלִכְךָ בְּכָל יוֹם
וַיּוֹם הִתְחַלֵּף לִפְנֵי חֲצַר הַמְּלִיךְ וְכוּ'. וְזֶהוּ
לְדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר הוּא שְׁלוֹם מְלָכוֹת
בְּמִסִּירוֹת נִפְשׁ כְּדוּעַ עֲנִין עֲשָׂרָה הַרְגֵי
מְלָכוֹת, וְהֵבֵן.

אִין אֶסְתֵּר מְגַדַּת מוֹלְדָתָהּ וְאֵת עֵמָה כְּאֲשֶׁר צִוָּה
עָלֶיהָ מִרְדְּכִי וְאֵת מֵאִמֵּר מִרְדְּכִי אֶסְתֵּר עֲשֶׂה
כְּאֲשֶׁר הִיָּתָה בְּאֻמְנָה אִתּוֹ (ב כ)

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'אטמיר זיע"א

לפי השתדלות האדם בעבודת הבורא
כך מתגלה לו

בְּרִשׁ וְשׁוֹ... לְפִי שְׁמִרְדְּכִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר
הַמְּלִיךְ הַמְּוֹרָזָה וּמְרִמְזָה עַל כָּף. נִרְאֶה
לְרַמֵּז כִּי הִנֵּה עָקֵר עֲבוֹדַת הָאָדָם בְּעוֹלָם
הַזֶּה, לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ מִצַּד פְּעֻלוֹתָיו
וְהַתְּלַבְּשׁוֹת מִדְּרַגּוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים, הֵמָּה נִקְרָאִים
אִפִּי מִלְכָּא... כִּי בְּדוּאֵי אִין לָךְ שׁוּם שְׂעָה

תבארת שלמה

רבי שלמה מראדומסק זיע"א

התחדשות תמידית מידי יום ביומו
ורצון למסירות נפש על קדוש השם

הַצְּדִיקִים רְאוּשׁוֹנִים קִיְמוּ וְקָבְלוּ עֲלֵיהֶם עַל
מְלָכוֹת שְׁמִים בְּמִסִּירוֹת נִפְשׁ

ותתגלה מבחינת הסתרתה, כי אם המה בעצמם יבאו על בחינת ההסתרה, להיות שפנה תולה עקר עבודת אדם בעולם הזה, ולזה העמיק רש"י ברוח קדשו מרדכי יושב בשער המלך, היא השכינה הנקרא זה השער לה' צדיקים יבאו בו, המזוזה ומרמזה על קף. דו"ק ותבין:

ויודע הדבר למרדכי ויגד לאסתר המלכה ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי (ב כא)

משאת משה

רבי משה אלשיך זיע"א

כאשר האדם שם פניו להטיב עם רעהו ולא לעצמו הקדוש ברוך הוא מטיב להם

הורה לנו מוסר נאה ונחמד, בל יאמר אדם, כל אחד ידרש אחר שלום וטוב עצמו, וה' ידרש שלום הכל. כי הוא בהשגה, שכל עוד שהאדם שם פניו להטיב אל עצמו ולא את רעהו, וגם רעהו פיוצא בו, אז אין הקדוש ברוך הוא מטיב את אחד מהם. כי אדרבה המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה כמה דאף אמר (איוב מב י) 'וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו' (ב"ק צב). ואיה איפה מצות ואהבת לרעהו כמוך הכוללת כל התורה בלה.

אמר כי מרדכי ואסתר יחד שניהם החזיקו בטוב מדה זו, שכל אחד הנה מסתפלל להטיב לחברו וה' הטיב לשניהם. וזהו 'ויודע הדבר למרדכי', ואם הנה זולתו הנה מגיד למלך שטיב לו, ולא רצה רק להטיב את אסתר, ויגד לאסתר המלכה להטיב לה שתמצא חן בעיני המלך שתאמר מעצמה. וכראות אסתר חסד מרדכי שהנה חפץ יותר בטובתה מלהטיב לעצמו, עשתה גם היא חסד, ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי

ורגע בעולם שלא יתראה הבורא ברוך הוא בבחינת פנים שונות כפי העת הצריך להתלבש בפנים כזה, ומאי הוא עקר הפנים שלו יתברך, הן המה המדות שהוא מתלבש ומצמצם את עצמו בהם, וכל אורות מצחצחות העליונים מראה אותם באמצעות צמצום מדותיו, וכל זה נקרא אנפי מלכא דבהו אתחזי מלכא קדישא. אכן לאו כל מוחא סביל דא לדעת ולהשיג פנים מאירים שלו יתברך באמצעות התלבשות מדותיו, האף הוא מסתתר בכל שעה ורגע בפנים שונות זה מזה, כי אם בהתאמצות והשתדלות רב וכולי האי ואולי.

מ"ו זה בא הרמז 'אין אסתר מגדת עמה' – כלומר שהאדם צריך בעצמו לבא על ההשגה, לדעת ולהשפיל הסתרת פנימו המאירים במדרגותיו אחר השתדלותו והתאמצו בטרם רב, וכל אדם חייב לפי שעורו וקט שכלו, וכיון שנותן דעתו ורוחו לזה ומתחיל לבא על אינה בחינת השגה, אזי מגילין לו גם כן מלמעלה לבא על תכלית ההשגה, על דרך מאמרים ו"ל (יומא לט א) אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, אמנם תחלת ההתעוררות תולה בבחינתו, כי בנה צריך להיות הבחירה חפשית ביד האדם.

וזהו 'אין אסתר' – הינו הסתרת מלכות שבמדרגות התחתונים, אינה 'מגדת' ל'עמה', קרובה ישאל, להגלות להם תכף ומיד בלתי טרח והשתדלות בכל מאמצי כחם לחפש אחריה להשיגה, אף שיש איברי השכינה בכל המדרגות בלם, והוא השער אשר צדיקים יבאו בו להשיג את הקדוש ברוך הוא, בדרכי הזהר דבהו אתחזי מלכא קדישא ואינן שמייה והוא אינון, ולהיות שכל זה תולה בבחירת האדם, על כן רמז הפתוב 'כי כן צוה עליה מרדכי', שהוא צדיק יסוד עולם, 'אשר לא תגיד'

עבדים ישתחוו להמן, רק על מרדכי הנה צווי שלא יכרע ולא ישתחנה, שהיה גם כן חשוב אצל המלך. וזהו הפרוש ו'כל עבדי המלך' כו' פרעים ומשתחיים להמן, 'כי כן צוה לו המלך' על כל עבדי המלך, ועל מרדכי לא הנה הצווי. וזהו הפרוש 'ומרדכי' – כלומר על מרדכי, 'לא' הנה הצווי ש'יכרע וישתחנה להמן'. ונמצא הנה למרדכי תרוץ מה שלא השתחנה להמן, כי הוא לא היה בכלל שאר עבדיו ש'ישתחנה. רק שמרדכי פון ואמר שלא מחמת זה אינו משתחנה להמן, לא מחמת שעליו לא היה הצווי, רק אמר מחמת ש'הוא יהודי' מחמת זה אינו משתחנה, ואפילו אם היה הצווי גם כן עליו אף על פי כן לא היה משתחנה לו. וזהו 'כי הגיד להם אשר הוא יהודי', הרצון בזה שמרדכי אמר להם שמחמת זה אינו משתחנה להמן, לא מחמת זה שלא היה הצווי עליו, רק מחמת שהוא יהודי. ובאר דקדוק הנ"ל.

ובנה יבאר הדקדוק מה דקתיב 'ומרדכי לא יכרע ולא ישתחנה', לא כרע ולא משתחנה הנה ליה למכתב, כדכתב למעלה ו'כל עבדי המלך פרעים כו'. ובנה יבאר גם כן מה שאמרו עבדי המלך מדוע אפה עובר את מצות המלך, כלומר שמרדכי אמר אפילו אם היה הצווי עליו מהמלך, אף על פי כן לא היה משתחנה לו, ונמצא לפי דעתו עובר מצות המלך:

כדי שיטיב לו, כאשר הנה באחרונה כי על ידי זה גדל את מרדכי.

וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כרעים ומשתחיים להמן כי כן צוה לו המלך ומרדכי לא יכרע ולא ישתחנה. ויאמרו עבדי המלך אשר בשער המלך למרדכי מדוע אפה עובר את מצות המלך. ויהי כאמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו להמן לראות הנעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי (ג ב-ד)

ראשון לציון

רבי חיים בן עטר זיע"א

מרדכי הנה עושה המצאות להודיע כי אינו חפץ להשתחנות

נראה לומר שמרדכי ע"ה מלבד שלא היה משתחנה בדרך שהיו כלם משתחיים להמן, אלא שהיה עושה המצאות להודיע כי אינו חפץ להשתחנות, וזהו אמרו 'לא יכרע ולא ישתחנה', והמצאיות שישכח להיות בנה הוא, כי לפעמים שהיה עבר המן ומרדכי משה ושוחה ובעבור המן לפגיו לא היה נשאר שוחה אלא ישב ב'ישר, לומר כי לא חפץ לכרע לו, או באפן שהיה בא ועמד אצלו בשעה שהיו בני אדם כרעים ומשתחיים לו, להראות לו שאינו כרע ומשתחנה לו, ולזה אמר 'לא יכרע ולא ישתחנה'.

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

אחשוורוש הוציא את מרדכי הצדיק מגזרת השתחנה להמן, אף הוא לא השתחנה לו אך ורק מחמת היותו יהודי

נראה וזהו פרוש ו'כל עבדי המלך אשר כו' פי כן צוה לו המלך שכל

בת עין

רבי אברהם דב מאבריטש זיע"א

מרדכי והמן - בחינת יצר טוב ויצר הרע שבאדם

ענין מרדכי והמן, בחינת יצר טוב ויצר הרע שיש בכל אדם, וצריך האדם להגביר בחינת מרדכי על בחינת המן, ונה

שְׁלָפִי הַטַּעַם אֵין לוֹ לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְהֵמָּן כִּי הָיָה עֶבְדוֹ דָּאֲבָן לִיָּה בְּטוֹלְמָא דְלַחַם וּמְרַדְכִי הָיָה שֵׁר גְּדוֹל (מגילה טו:), מְכַל מְקוֹם מִצְוֹת הַמֶּלֶךְ הִיא וְאֵין לְהַשְׁגִּיחַ עַל טַעְמוֹ שֶׁל דְּבַר. וְלִי יֵשׁ לְהוֹסִיף, שְׁלֹכֵן נִקְרָאוּ 'נְעָרֵי הַמֶּלֶךְ', שְׂבֹדָאֵי לֹא נְעָרִים הָיוּ, אֲךָ לְפִי עֲרַךְ פְּקֻדַת הַמֶּלֶךְ הַכֹּל כְּנְעָרִים אֲצִלוּ, וְזָהוּ (ר"ה טז) שְׁתַּמְלִיכוּנִי עַל־יָכֶם (ראש השנה):

וַיְכַז בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמֵרְדֵּכִי לְבַדּוֹ כִּי הִגִּידוּ לוֹ אֵת עִם מֵרְדֵּכִי וַיִּבְקַשׁ הֵמָּן לְהַשְׁמִיד אֵת כָּל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְלָכוֹת אַחַשְׁוֵרוּשׁ עִם מֵרְדֵּכִי (ג ו')

קִב הַיֵּשֶׁר

רבי צבי הירש קאיינדנור זיע"א

הֵמָּן בִּקַּשׁ לְהַשְׁמִיד אֵת כָּל יִשְׂרָאֵל וְלֹא רָק אֵת מֵרְדֵּכִי כְּדֵי שְׁלֹא תִכַּפֵּר עָלֵיהֶם מִיַּתְתּוֹ

מִצְאָתִי טַעַם הִגּוֹן שֶׁפָּתַב הָרַב הַגָּאוֹן בַּעַל הַמַּחְבֵּר תּוֹרַת חַיִּים (חולין פו.) הַעֲנִין שֶׁהַצְּדִיקִים נִתְפָּסִין בְּעוֹן הַדּוֹר, לְפִי שֶׁהַמֶּדֶה שֶׁל דִּין הִיא רוּצָה לְכַלּוֹת אֵת הָעוֹלָם כְּשֶׁאֵין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְהַקְּב"ה הוּא בְּרַחֲמָיו מְרַחֵם עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְלִכֵּן שֵׁתָּף הַקְּב"ה מִדַּת הַרְחָמִים שֶׁהוּא שֵׁם ה' עִם מִדַּת הַדִּין, אֲךָ מִדַּת הַדִּין הוּא מְקַטְרֵג וּמְבַקֵּשׁ שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקְּב"ה דִּין בְּעוֹלָם, מִה עוֹשֶׂה הַקְּב"ה, נוֹתֵן לוֹ צְדִיק אֶחָד שֶׁהוּא שְׁקוֹל כְּנֹגֵד כָּל הָעוֹלָם, וּבָזָה הוּא מִשְׁתַּיֵּם אֵת הַדִּין וּמַצִּיל אֵת כָּל הָעוֹלָם, אֲבָל תִּכְרַךְ כְּשֶׁמַּת צְדִיק אֶחָד נוֹלָד בְּמִקְוָמוֹ צְדִיק אַחַר (קידושין עב:) בְּסוּד 'וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ' (קהלת א ה)...

וַיַּעַל פִּי זֶה נִרְאָה לִי לְמַרְץ קִשְׁיָא גְדוּלָּה בְּפִסְקוּקִים בְּמַגְלָה וַיִּרְא הֵמָּן כִּי אֵין מֵרְדֵּכִי כְּרַע וּמִשְׁתַּחֲוָה לוֹ וַיִּמְלֵא הֵמָּן חֲמָה וַיְכַז בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמֵרְדֵּכִי וּגו' וַיִּבְקַשׁ

מְרַמֵּז בְּפִסְקוּק 'כְּרַעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהֵמָּן כִּי כֹן צָוָה לוֹ הַמֶּלֶךְ', כְּאֲשֶׁר מְבַאֵר בְּשֵׁם הָרַב הַקְּדוֹשׁ מִבְּאַרְדִּיטְשׁוֹב, וּמְרַדְכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה' כִּי הַמֶּלֶךְ הוּא מְלִשׁוֹן נִמְלֵךְ, לְשׁוֹן עֲצָה, הִינּוּ שְׁזָהוּ הַעֲצָה, שְׁמֵרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה' – הִינּוּ שְׂבִחֵינִת יֵצֵר הַטּוֹב לֹא יִהְיֶה נִכְנַע חַס וְשְׁלוֹם לְפָנָיו הֵמָּן, בְּחֵינִת יֵצֵר הָרַע (פִּרְשֵׁת תְּצוּה):

שִׁפְת אִמֶת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

בְּכָל דּוֹר יֵשׁ צְדִיק שְׂאִינוּ כְּרַע וּמִשְׁתַּחֲוָה לְרִשְׁעֵי הַדּוֹר וְאִינוּ זֵז מְאַמְוֹנְתוֹ

בְּפִסְקוּק וּמֵרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע', דְּלִכְאוּרָה הָיָה לִיָּה לְמִיכְתָּב כְּרַע. וּפְרָשְׁנוּ כִּי הַכְּתוּב נוֹתֵן טַעַם עַל כָּל הַגְּזֵרָה שֶׁכָּל הַמְּכַוֵּן הָיָה עַל זֶה בְּאֲשֶׁר כִּי 'מֵרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע'. גַּם מוֹדִיעַ לָנוּ הַכְּתוּב כִּי מְלֻכָּד שֶׁלֹּא כְּרַע בְּמַעֲשֵׂהוּ, רַק כִּי לֹא עָלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שׁוֹם סֶפֶק אִם יִכְרַע, כִּי הִי"ד עַל שֵׁם הַמַּחְשָׁבָה נִאֲמָרָה. גַּם פְּרָשְׁנוּ כִּי הוּא הִכְנִיחַ לְדוֹרוֹת, שֶׁכָּל דּוֹר יֵשׁ צְדִיק וְהוּא לֹא יִזוֹז מְאַמְוֹנְתּוֹ בְּכָל מִינֵי שְׂמֵדוֹת:

שֵׁם מִשְׁמוּאֵל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

לְמוֹד לְקַבְּלַת עַל מְלָכוֹת שְׁמִים מְדַבֵּר נְעָרֵי הַמֶּלֶךְ לְמֵרְדֵּכִי

יִשְׂרָאֵל מְבַטְלִים דַּעְתָּם לְהַשִּׁי, כְּעֲנִין (קידושין כב:) בְּהִמָּה אֲדַעְתָּא דְּמַרְה אֲנָלָא, וְהִיא מִדַּת מְלָכוֹת, לְשִׁמְר פְּקֻדַת הַמֶּלֶךְ אֲךָ בְּלִי לְהִבִּין הַטַּעַם. וּכ"ק אָבִי אֲדוּמוּר וְצִלְלָה"ה (הַרְח"ק הַאֲבִי נוֹר זִיע"א) פִּרְשׁ דְּבָרֵי נְעָרֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁרַתּוֹ לְמֵרְדֵּכִי 'מְדוּעַ אֲתָה עוֹבֵר אֵת מִצְוֹת הַמֶּלֶךְ, הִינּוּ אֲךָ

והנה בודאי אם בִּיתָר בעלי חיים כֵּן, בְּאֶדָם ההורג לא כֵּל שֶׁכֵּן שֶׁהוא מַעֲתֵד בְּיֹתֵר לְהִשְׁתַּאֵב בּו כַּחַת חִיצוֹנִים עַל יְדֵי הַחֲטָא, שְׁכַחַת חִיצוֹנִים מִהֲדָרִים בְּיֹתֵר אַחַר הָאֶדָם לְהִשְׁתַּאֵב בּו כִּדּוּעַ...

והנה ידוע דבגוי מחשבה כמעשה, ועל כן כשעלה על דעת הַמֶּן לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדְּכֵי לְבַדּוֹ נִחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ עָשָׂה, וְנִשְׁתַּאֲבוּ בּו כַּחַת רְעִים עוֹד יוֹתֵר וְהֵם הִסִּיתוּהוּ עוֹד לְשַׁלַּח יָד בְּעַם מַרְדְּכֵי וּמְנוּ רַבְּנָן, וְשׁוֹב נִחְשָׁב כְּאִלּוּ עָשָׂה וְנִשְׁתַּאֲבוּ בּו כַּחַת רְעִים עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַד שֶׁחֲשַׁכּוּ עֵינָיו וְנִתְפַּשֵּׁשׁ מְאֹד וְנִדְמָה לוֹ שֶׁיְהִי לְאֵל יָדוֹ חַס וְשְׁלוֹם לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים.

וּמִכָּאֵן לְמוֹד לְכָל אִישׁ הַבָּא לְטָהֵר, שֶׁבַל יִפְלֵא בְּעֵינָיו שֶׁאִף שֶׁהוֹסִיף לְהִרְשִׁיעַ וְהוּא עוֹמֵד עַל פִּי פַחַת אֵל יִתְיַאֵשׁ לוֹמֵר אִיךָ אֶפְשֶׁר שֶׁאֲגִיעַ לְמַעְלוֹת רְמוֹת, שֶׁקַּל וְחִמְרָה לְמַדָּה טוֹבָה מְרַבָּה שֶׁחֲשָׁב לַעֲשׂוֹת מַצְוָה שֶׁנִּחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ כִּכְרָ עָשָׂה, וְאָמְרוּ וְ"ל בְּרוֹת (רוח רבה ג ה), בְּיָוֵן שֶׁנִּתְּנָה דַעְתָּה לְהִתְגַּבֵּר הַשְׁנָה אוֹתָהּ הַכְּתוּב לְנַעֲמִי, וְעַל כֵּן כִּשְׁגָמַר בְּלִבּוֹ לְהִיטִיב מַעֲשֵׂיו תִּכְף נִשְׁתַּאֲבוּ בּו כַּחַת קְדוֹשִׁים הַמְּסִיעִים אוֹתוֹ לְרִצּוֹן עוֹד יוֹתֵר וְנִשְׁתַּאֲבָה בּו קְדוּשָׁה עוֹד יוֹתֵר:

וַיֹּאמֶר הַמֶּן לְמַלְךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ יִשְׁנו עִם אֶחָד מִפְּזָר וּמִפְּרָד בֵּין הַעַמִּים בְּכָל מְדִינוֹת מְלָכוֹתָךְ וְדַחֲיָהֶם שְׁנוֹת מִכָּל עַם וְאֵת דַּחֵי הַמְּלָךְ אֵינָם עֹשִׂים וְלְמַלְךְ אֵין שׁוֹה לְחַיִּיחֶם (ג ט)

חומות אֶנְךָ

רבי חיים יוסף דוד אַזולַי זי"ע
הַמֶּן קִטְרַג עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁאֲחַדוֹת הוּא שְׂרָשׁ וְיֹסֵד דָּתָם וּכְשֶׁאֵינָם בְּאֲחַדוֹת יִלְמְדוּ מֵהֶם כָּל מְדִינוֹת הַמְּלָךְ
אַבְשָׁר לְפָרֵשׁ שֶׁהַפְּנִיָּה, 'יִשְׁנו עִם אֶחָד' – שְׂמִיכָלִית אִמָּה זֹה הוּא לְהִיּוֹת אֲחַדוֹת

הַמֶּן לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְלָכוֹת אַחֲשֵׁרוּשׁ עִם מַרְדְּכֵי. וְלִכְאוּרָה קָשָׁה מַרְדְּכֵי לְבַדּוֹ לֹא רָצָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת וּבִקֵּשׁ הַמֶּן לַעֲקוֹר וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים. וְהִנְרָאָה לְתַרְנָן, כִּי הִנֵּה יְדוּעַ שִׁישְׁרָאֵל שְׁבָאוֹתוֹ הַדּוֹר הָיוּ חֲבִיבִים כְּלָיָה מִפְּנֵי שֶׁהִשְׁתַּחֲוּוּ לְצִלָּם שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר אוֹ מִפְּנֵי שֶׁנִּהְיָו מִסְּעוּדָה שֶׁל אוֹתוֹ רָשַׁע אַחֲשֵׁרוּשׁ, וְהִנֵּה הַמֶּן וְהַשְׁטֵן הָיוּ מְקַטְרָגִים עַל זֶה, וּמַדַּת הַדִּין הָיָה נוֹתֵן שֶׁיִּכְלוּ יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם חֲלִילָה, וְלִכֵּן הָיָה הַמֶּן מְתַרְאֵה שֶׁהַקִּבְיָה יַעֲשֶׂה כֵּן שֶׁיִּטַּל אֶת הַצַּדִּיק אֶחָד שֶׁהוּא שְׁקוּל כְּגִנְדָה כָּל יִשְׂרָאֵל וְצַדִּיק אַחַר נוֹלָד וְיִהְיֶה יִשְׂרָאֵל חֲסִים וְקִיָּמִין, וְלִכֵּן קָתִיב וַיִּכְזּוּ בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדְּכֵי לְחוֹדֵר, כִּי בָּזָה יְהִיָּה לְיִשְׂרָאֵל כְּפָרָה בְּמִיתַת הַצַּדִּיק אֶחָד שֶׁלְפִי שֶׁמַּרְדְּכֵי הָיָה שְׁקוּל כְּגִנְדָה כָּל יִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן בִּקֵּשׁ הַמֶּן וְהַשְׁטֵן לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים בְּכָל מְלָכוֹת אַחֲשֵׁרוּשׁ, וְדו"ק.

שם משוואל

רבי שמואל מסוכטשוב זי"ע א

באור דברי הגמרא שבתחלה רצה המן לשלח יד במרדכי לבדו ולבסוף בעם מרדכי ולבסוף בכל היהודים

בְּמַרְדְּכֵי (מגילה יג): אִמֵר רַבָּא בְּתַחֲלָה בְּמַרְדְּכֵי לְבַדּוֹ וּלְבַסּוּף בְּעַם מַרְדְּכֵי וּמְנוּ רַבְּנָן וּלְבַסּוּף בְּכָל הַיְּהוּדִים. וְיֵשׁ לְהַבִּין לְמָה לֹא חֲשָׁב תִּכְף לְשַׁלַּח יָד בְּכָל הַיְּהוּדִים. וְנִרְאָה דְהָא לְחֲשָׁב לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים וּלְבַטֵּל אֶת כָּל זְכוֹת יִשְׂרָאֵל מִהֶאֱבוֹת וְאֵילָף עַד אַז לֹא הִסְפִּיקָה לָזֶה רִשְׁעַת הַמֶּן הַתְּמִידִית, וְרָשַׁע הָיָה אֶבֶל לֹא שׁוֹטָה גְמוּר, אֵלֹא יוֹבֵן עַל פִּי מַה שֶׁפִּתַּח הַרְמַבּוּן (ויקרא כו ו) שֶׁכָּל חַיָּה רָצָה שֶׁשְׂרָפָה אֶת הָאֶדָם נַעֲשִׂית רָצָה עוֹד יוֹתֵר... וּבְדוּדָי הַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׁתַּאֲבוּ בָּה כַּחַת רְעִים מַה שֶׁלֹּא הָיוּ בָּה מִקְדָּם לְכַן...

סוף ברוך הוא הם עם אחד, באחדות גמור, 'מפני ומפני בין העמים' רוצה לומר על ידי זה הם עושין פזור ופרוד בין העמים, כך אמר המן הרשע, כשאנו רוצין לגור עליהם איזה גזרה, אזי גורמים שיבא פרוד ופזור בינינו, ומתבטלות הגזרות, ואין אנו יכולים להם.

עוד אמר 'דתיהם שנות מכל עם', פרוש כשהם משנים הדת שלהם ועוברים על תורתם, הם תולים הסרחון לאמר 'מכל עם' כלומר, האמות גורמים להם זאת, אף שאין אנו עושין להם מאומה, והם תלויין תמיד בנו, שאנחנו גרמא בגזקין, זאת הנה מסירת המן הרשע 'מה שמו אכל הקדוש ברוך הוא הפר עצתו והשיב לו מחשבתו בראשו'.

ייטב לב

רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים מסיגוט זיע"א

אחדות גמורה במעשה ומחשבה

גזון בנה להלשין, ורוצה לומר אם פי במעשה 'ישנו עם אחד', עם כל זה במחשבה הוא מפני ומפני בין העמים, זה פונה לכרמו וזה לזיתו, וכל אחד בננתו לעצמו, ואינם בגדר האחדות. ושמא תאמר, עם כל זה אזלינן בתר מעשה ולא בתר מחשבה, על זה אמר 'דתיהם שנות מכל עם', הפונה פי ב'שאל על ברחף אזלינן בתר מחשבה, דהא במזיד חייב מיתה או מלקות וברת, ובשוגג אינו אלא גלה או חטאת, מה שאין בן בן נח נהרג שגג במזיד, כמו שקכת רש"י במכות דף ט' ע"א (ד"ה לפיך), עיי"ש (ופליג ארמב"ם הלכות מלכים פ"י ה"א דסובר בן נח פטור בשוגג, עיי"ש). הרי דוקא באמות העולם אזלינן בתר מעשה, אבל בדת ישראל אזלינן בתר מחשבה לענין הענין, והוא הדין ממילא

ביניהם וזהו קיומם ויטורם, אבל עתה 'מפני' – מיבא ציבחר מיבא ציבחר, ואפילו אותם שהם במקום אחד 'מפני' – הם נפרדים ושנאת חנם יש ביניהם, ולא סגי ביניהם, אלא 'בין העמים' – גם שונאים לעמים, וכשתה המספחת בכל מדינות מלכותו, ויש גזק גדול שימשכו מדות רעות שלהם בכל המלכות. 'דתיהם שנות מכל עם' – שעקבם הוא יחוד ואחדות, ועושים החפץ, והוא הפך דתם, 'ואת דתי המלך אינם עושים' ונמצאו קרחים מכל דת. 'ולמלך אין שוה להניחם' – כי 'משך גזק גדול בכל המלכות להשריש מדות רעות אלו בכל המלכות, אם על המלך טוב יכתב לאבדם וכו''. ואחר כך ראיתי קצת מזה במפרשים.

ובדברי נחמה מה שאמרו רז"ל 'ישנו עם אחד' ישנים מן המצוות, דבין שיש שנאה ביניהם נפל תור"ה, דכי איבא אחדות לשמקם אחד מהם מצוה נחשב כאלו קימיה הכל, אבל עתה נתמעט כח המצוות, ומה גם שעוברים תדיר על מצוות עשה 'ואהבת לרעך כמוך' ועל 'לא תשנא' ועל 'לא תקם ולא תטר', ואם כן ישנים מן המצוות:

דעת משה

רבי משה אלקמים ברעיה משאנ"ץ זיע"א

על ידי ישראל דבקים באין סוף

ברוך הוא העמים מתפזרים

יש לדרק מה חטא ואשמה יש שדתי ישראל שונות מכל עם, הלא יש שבעים אמות וכלם לכו איש בשם אלהיו, וכל אחד יש לו דת ונמוס בפני עצמו, ומה הנה המסירה בזה על ישראל. ונראה דכך פרושו של הכתוב, 'ישנו עם אחד' כשהם עולין ומתדבקין עצמן למעלה באין

אל גנזי המלך. ויסר המלך את טבעתו מעל ידו ויתנה להמן בן המדחא האגגי צרר היהודים. ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו פטוב בעיניך (ג ט-ט"א)

שבע חיים

רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים מקלויזנבורג זיע"א

באור נפלא בדברי התוס' שבפסוק

זה מרמזת מפלת המן

הנה גימטריא ד'הכסף' עולה העץ, רמז שיתלה עליו (תוס' מגילה יג: ד"ה הכסף). לש' לדקדק למה רמז הפתוב תליתו של המן בפסוק הנה דקא שאין עדין שום רמז למפלתו, אדרבה בפסוק הנה הוא עדין בשיא גדלתו והשגיו ולכאורה אין עוד שום רמז לנפילתו.

נראה לפרש בהקדם לתרץ קשיא ידועה על רש"י בפרשת בלק (כב ט) 'ויבא אלהים אל בלעם לילה', אמר לו אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם, ופרש רש"י, 'אם לקרא לך', אם הקריאה שלך וסבור אתה לטול עליה שכר קום לך אתם. ומקשים העולם, איך יתכן שפדי שבלעם ירויים שכר הרשה לו הקדוש ברוך הוא לקלל את ישראל.

ונראה לתרץ, על פי מה שידוע מבעל חדושי הרי"ם זצוק"ל שאמר פעם, למה רואים אנו לפעמים דרך רשעים צלחה וצדיקים לפעמים אינם מצליחים במאמציהם, הלא אמרו חז"ל (שבת קד.) קושטא קאי שקרא לא קאי, ואמר הרי"ם וצ"ל, נכון הדבר שהרשעים עוסקים בענייני שקר והכל אצל הם עוסקים בה בכל המסירות והאמת שלהם, ועל ידי האמת הנה המערב בה לש' להדבר קיום לזמן מה, אצל לפעמים לש' צדיקים העוסקים אמנם למען תורת אמת, אצל אין עסקנותם טהורה לגמרי למען האמת לאמתה ויש להם גם נגיעה עצמית בעסק זה, ומחמת קרטוב זה של

לענן השקר. ואת דתי המלך אינם עושים, דהנה די לומר אין עושים, אכל דקדק ואמר "אינם" עושים, הפונה בזה למה שאמרנו שבאמת עושים במעשה, אכל אין זה רק מעשה הגוף הנקרא לבוש לנשמה וכשר אדם, אכל לא מעשה האדם עצמו שהוא השכל והנשמה, וזה "אינם" (ד"יקא) עושים, כי אם זולתם, הינו הגוף במעשה, ולא הנשמה שהוא השכל והמחשבה, והבן זה, ולכך ולמלך מלכי המלכים אין שנה להניחם. כל זה היתה המלשינות של אותו רשע. **אבל** אסתר הצדקת הבינה כל זה, ועל זה אמרה (להלן ד טו) 'לך בנוס את כל היהודים', שיהיו כלם באחדות גמור ויבטלה אחת בקריאה אחת לפני המקום ברוך הוא במחשבה ובה ורצונה, להסיר תלונתו של אותו רשע. וזהו שאמרו (מגילה יג:): גלוי ודוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקל שקלים על ישראל, להשפיל מעשיהם על ידי שהם במחשבה בלתי ובה, לפיכך הקדים שקליהם כו' להורות להם הדרך לכפר על מחשבתם ורצונם, ולמען ילכו באור ה' למלאות במחשבתם רצונו ותברך ד"יקא, עבודה תמה במעשה ומחשבה, כאמור.

שיח שרפי קדש

רבי בונים מפשיסקא זיע"א

דת ישראל - להיות שונים מכל עם ודתיהם שנות מכל עם. הרבי ר' בונים מפשיסקא וצ"ל פרש, שזאת היא עצם דתם, להיות שונים מכל עם.

אם על המלך טוב יחבב לאבדם ועשרת אלפים כפר כסף אשכול על ידי עשי המלאכה להביא

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק וזעקה גדלה ומרה (א ר)

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

דרך הצדיקים שאף שיודעין הישועה מכל מקום יכולין לצעק בלב שלם ממש כמו אם לא היו יודעין

נראה כי מרדכי ידע שה' יתברך יעזר לבני ישראל בוראי כמו שכתוב ברוח והצלה כו'. וכן כתוב 'ידע את כל אשר נעשה כו'. רק שכן דרך כל הצדיקים, שאף שיודעין הישועה מכל מקום יכולין לצעק בלב שלם ממש כמו אם לא היה יודע. ולמי שאינו בן אין מראין לו הישועה באמת. וזה תלמיא באמונה שלמה שמבטל כל השכל לה' יתברך ויודע ומאמין שאין סתירה מכל זה שהישועה בא על ידי צעקת האדם. אף כי ה' יתברך לא יעזוב בני ישראל בלי ספק. מכל מקום צריכין לצעק בעת צרה כמו שכתוב (ירמיה ל ז) עת צרה כו' וממנה יושע.

ותבואנה נערות אסתר וסריסיה ויגידו לה ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל (ד ר)

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדלמסר זיע"א

רק בשמחה נתו להתקרב ולהתפלל לפני ה' יתברך אבל צריך להקדים לכך הכנעה

הגה נודע כי האדם צריך לעבד ה' יתברך בדחילו ורחימו. רוצה לומר מתחלה להיות מתהלך ביראת ד' ולפתח מהדר גאונו ואחר כך יבא מזה לידי שמחה

שקר אין הם מצליחים לבסס ולהקים את האמת, ודברי פי חכם חן. וכן מוכן היטב מה שכתב רש"י ז"ל דהקדוש ברוך הוא לא רצה להניח את בלעם הרשע לקלל את ישראל, כיון שאולי יכון בקללתו בכל המסירות והאמת, ואז יזיק קללתו חס ושלום. אבל אחרי שהבטיחו לו השליחים כבוד והון רב, ובלעם רצה לקחת מבלק מלא ביתו כסף וזהב (כמ"ש רש"י בפסוק יח) אמר לו הקדוש ברוך הוא אם הקריאה שלך וסבור אתה לטול עליה שחר הרי אינך מכון בכל נפשך למען הקלות על ישראל, אלא מחמת חמוד ממון, קום לך אתם, אז אין שום חשש שייעשו קללותיך רשם, כיון שאין בהם שום טפה של אמת, אתה יכול ללכת אתם, כיון ששיקרא לא קאי.

וזה הענין נראה לי גם כאן, דהנה באשר בא המן הרשע לפני אחשורש והציע לו להרג את כל היהודים והיה מוכן לשקל עשרת אלפים כפר כסף אל גנזי המלך לבצע זממו הרע, היה חשש פן יצליח הרשע הנה להזיק לישראל חס ושלום, על ידי שעסק בתכניתו במסירות ובאמונה כנה עד שהיה מוכן להקריב הון עצום כנה לשם בצועה. מה עשה הקדוש ברוך הוא, נתן בלב אחשורש מלך טפש שיאמר להמן 'הכסף נתון לך', ושמה המן הרשע שמחה גדולה שכבר אינו צריך להוציא שום כסף להפיק זממו הרע ונתבטל כליל התמסרותו והתקרתו לעצת הרשע שלו, ועל ידי זה לא עשה שום רשם כלל אלא אדרבה נחרץ גורלו לתליה, דשיקרא לא קאי ולכן מדייק היטב מה שכתב התוס' דדוקא בפסוק 'הכסף נתון לך' מרמז מפלתו של המן הרשע, והבן:

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

'לך כנוס' - הפך עצת המן 'ישנו עם אחד מפזר ומפחד'

תחילת הכל מצינו שצויתה אסתר 'לך כנוס את כל היהודים, שיהיה חבור ביניהם, הפך עצת המן שאמר 'ישנו עם אחר מפזר ומפחד', רצה לומר שיש פרווד ביניהם, וזה חס ושלום גורם 'חלק לבם עתה יאשמו' (הושע יב).

באר משה

רבי משה אלנקים בריעה מקאזניץ זיע"א
על ידי שהאדם יוצא מהטבע ומתדבק באין סוף ברוך הוא זוכה לישועה

הנה כשירצה האדם שיבא לו ישועה מפרום, וגאלה שלמה מכל הצרות והשעבודים, מכרח לצאת לגמרי מבחינת הטבע אל חוץ לטבע, להבטל ממש במציאות אל הבורא יתברך שלא להרגיש כלל מעצמותו, וכאלו אינו בעולם כלל, ואז יתדבק בהבורא יתברך ברוך הוא בשלמות ויצא לגמרי מהטבע ובחינת סוף, ויתדבק באין סוף ברוך הוא, וזאת יהיה אתערותא דלתתא, ומדה במדה יצמצם עצמו כפיכחול הבורא ברוך הוא מבחינת אין סוף לבחינת סוף וגבול כפיכחול להושיע לו מכל צרותיו. וקמו שפרש אמו"ר זצ"ל (עבודת ישראל, שבועות) הפסוק (שמות יט ז) 'ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה, שמושה רבנו ע"ה הוציא את ישראל מן המחנה של העולם הזה, ומבחינת הטבע אל חוץ לטבע, להתדבק בהבורא ברוך הוא שהוא אין סוף, וזהו לקראת אלוקים, דהיינו לקראת ה' יתברך ברוך הוא שהוא אין סוף. וראיה לדברינו מגס אחשוורוש והישועה מגזרת המן שהכרחו לגזר תענייתו,

לעבדו באהבה ושמחה וטוב לכב. ובחינת היראה היא לבטל נפשו ממצאיות מפני גדל כבודו יתברך שמו אשר הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא הוא חשוב, ואחר כך יבא מזה לידי האהבה ושמחה להתדבק באור פני מלך חיים. וזהו על דרך המובא בספרים העדר קודם להויה כי על ידי ההעדר להבטל ממצאיות לפני אור ד' אין סוף ברוך הוא בא לידי הויה...

והנה זהו שהיה הענין במרדכי ואסתר, כששמעה קול הרעש של מרדכי בככי ונעקה על צרת ישראל הנה שלחה לו בגדים 'להסיר שקו מעליו', פרוש להסיר העצבות והיגון מעליו רק בשמחה להתקרב ולהתפלל לפני השם יתברך, כי אין לבא אל המלך בלבוש שק, כי עז וחדה במקומו פתיב, ולא נכון לבא בעצבות לפני מלך הכבוד. אף הוא לא קבל, כי צריך מתחלה הקנה בהכנעה ויראה ואחר כך ממנה יבא אל השמחה, כאשר בארנו. לכן אחר כך כאשר בא עת לחננה הסב ה' יתברך בענין הנה שיקראו לפני המלך דברי הימים וכו' וקראו את מרדכי לרכב על סוס המלך וילבוש המלך ולומר לפניו למען הכניסו בענין השמחה. ומיד כאשר שמח לבו מעט ממנו נעשה הגאולה והגס הגדול. לכן היה זה הענין של ספר הזכרונות הקדמה וסבה אל הגאולה כנ"ל.

לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערתי אצום כן ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי (ד טז)

הכפרי הכריא, וכשנודע לו איך שר' יצחק התענה, חרה לו מאד, וישאלהו, איך מלאו לבו לעבר על דברי משלחו אשר נתן לו את הכסף על מנת שיתענה, השיבו ר' יצחק: דע, פי בתחלה חשבתי לעשות כדברך, אבל חשבתי בלבי איזה פעלה יהיה מתעניתי, הלא בשמים רגילים בתעניות שלי, לכן התבוננתי, שיותר טוב לעשות בממונך סעודה יפה לי ולמשפחתי, שבה תגרום התעוררות למעלה בשמים וישאלו מה יום מיומים, היכן לקח העני הזה סעודה שלמה כזו לו ולמשפחתו, וימצא הדבר כי אתה החיית אותנו עם הצדקה שלך, ובכוח זה תזכה לרפואה.

ונה אפשר לומר שהיה מחשבת מרדכי, כי אם יתקן תענית ביום חול, ככר רגילים בשמים שישאל מתענים על כל צרה שלא תבא, אבל תענית בפסח לא ארע צדין, כי ביום טוב הכל שמחים וסועדים לבם, ומזה תתעורר בשמים השאלה והתמיהה מה קרה, ויודע למעלה כי עת צרה היא ליצלב ואז וממנה יושע.

והתענו גדולים וקטנים וינקי שדים כלם יחד ג' ימים לילה ויום, והוא דבר שחויץ לטבע, ויבזה יצאו למעלה מזמן, ובאתה להם ישועה, ולא דוקא על ידי תעניות אף גם בכל דבר ובכל הענינים יוכל האדם לצאת מבחינת הטבע לחויץ מדרך הטבע ויבזה יתה אתערוותא דלתתא לבא לו גם כן ישועה ממרום למעלה מדרך הטבע.

ויעבר מרדכי ויעש ככל אשר צוהה עליו אסתר (י'')

בית אהרן

רבי אהרן מסאליו זיע"א

צריך לידע תמיד שהעולם הזה הוא רק מעבר בו קונים השלמות

שגני דברים צריך אדם לידע תמיד, אהד, שהעולם הזה הוא רק לעבר בו, זהו ויעבר, והשני שזה העולם הוא העקר והשלמות, כי היכן הוא עשית מצות וקנית כל השלמות, רק בעולם הזה, וזהו ויעש.

מהרי"ד מבעלזא

רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א

מרדכי הצדיק צוה להתענות בפסח בכדי לגרום התעוררות בשמים

יש לפרש על פי המספר ברה"ק ר' יצחק מראדוויל, טרם פרסומו היה עני גדול ועסק במלמדות אצל פפרי אהד, פעם חלה הכפרי מאד, ואמרו לו שיתן צדקה גדולה לעשרה עניים, כדי שיתענו יום שלם ויבקשו רחמים עליו, מוכן, שהראשון מהעשרה היה הר' יצחק, אף הוא לא התענה כלל, כמו התשעה האחרים, אלא קנה בשר ודגים ומטעמים, וסעד עם בני משפחתו והטיבו לבם יחדיו.

ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות ותעמד בחצר בית המלך הפנימית נכח בית המלך והמלך יושב על כסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית (ה' א)

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

אסתר קשרה עצמה במדת האמת ועי"ז התגברה על ההסתר

שמעתי מאמ"ז זללה"ה, ונאנכי הסתר אסתיר (ברבים לא יח), כי כשהאדם אינו יודע שיש הסתרה בודאי אינו טוב, שסובר שהוא צדיק גמור ואינו שב בתשובה, אבל כשיודע שיש הסתרה ומרגיש בנפשו,

עמדה בבית המלך פנימה, ועל ידי זה סלקה היראה רעה מאחשורוש, ולכן נשאה חן בעיניו.

ויהי כראות המלך את אסתר המלכה עמדת בחצר נשאה חן בעיניו ויושט המלך לאסתר את שרכיט הזהב אשר בידו ותקרב אסתר ותגע בראש השרכיט (ה ב)

לקוטי שושנים

רבי שמשון מאוסטרופולי זיע"א

באור מופלא בטעם הדבר שהוצרכה אסתר להתקרב כדי לגעת בראש השרכיט

וקשה הלא ידוע מאמר הגמרא פי השרכיט היה אמה ומפני כבודה של אסתר נשתרבו עד חמשים אמה ויש אומרים עד מאה וכו' כדי שלא להטריח את הצדקת, ונמצא השרכיט היה מגיע עד אסתר, ולמה כתיב 'ותקרב אסתר ותגע בראש השרכיט', והמשמעות הוא שהיתה צריכה להלך, לא היה לו לכתב רק ותגע בראש השרכיט. והנהגה, דהנהגה איתא בכתבי הארז"ל בפרשת וארא ויאמר משה פה אמר ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בידו את היאור, והתכה אשר בידו הוא מיתר, כי מי לא ידע שהמטה בודאי יהיה בידו כשיכה היאור, ובפרשת בשלח כתיב ואת המטה אשר הכית בו את היאור תקח בידך, וגם כאן תבת בידך הוא מיתר, כי בודאי תקח המטה בידו כשיכה היאור ולא באבר אחר.

אבל ידוע שהמטה היה נרשם בו שם הנו"ה, וזה ידוע כי שם הנו"ה הוא פסדר הוא עושה רחמים, ולהפך הוא עושה דין, כי מי הוא ואינה הוא רחמים, וכל זה איננו שויה לוי הוא דין, נמצא כשהיה משה צריך להכות את היאור היה

אז הוא נכנע מלפני ה' יתברך ומבקש מלפניו, וזהו ונאנכי הסתר, פרוש ההסתרה אני אסתיר, ולא יודע שהיא הסתרה, וזהו ויהי ביום השלישי - שקשרה עצמה באהבה ביום השלישי, שהוא יעקב, שהוא מדת אמת, וידעה שיש הסתרה, ותלבש אסתר מלכות - ויצאה ממלבושי גשמיית ולבשה לבושי אור, וזהו ומרדכי יצא בלבוש מלכות, והבין:

תורי זהב

רבי בנזמין מזאלוויץ זיע"א

כשבא לאדם יראה רעה ידביק עצמו ברשע היראה שהוא הקדשה

נראה לי על פי ששמעתי בשם החסיד המבדק איש אלקי מוה' דובער ממעורייטש על (בראשית לט יג) 'וירא וינס החוצה' - דיוקנא של אביו ראה וינס (סוטה לו)... דהוא ראה היפי והתפארה אשר עליה ודבק עצמו בהתפארת העליון הקדוש אשר כל התפארת נלקחים ממנה, ועל ידי זה יצא מהתאנה והתפארת הרעה אשר עליה, וכן כשרואה אדם איזה יראה רעה כרצוח וכיוצא בו, יאמר בלבו מאין יבא היראה שהוא דבר רוחני על אדם זה, רק שהיראה רעה זו נלקחת משרש היראה שהוא הקדשה, ונדבק את עצמו ליראה הקדושה, ואז מסלק היראה רעה אשר מנח על אדם זה, ושוב אין לו כח עוד לעשות לו רעה... והנה אסתר המלכה היה לה יראה הרעה מאחשורוש אשר דתו להמית, מה עשתה אסתר, ותלבש אסתר מלכות ודרשו חז"ל (מגילה יד:) שלבשה רוח הקדש, שהיא מדת מלכות הנקראת יראה, ועל ידי זה יתעמד בחצר בית המלך הפנימי, רצה לומר על ידי התדבקותה מיראת אחשורוש ליראה הקדושה, אז תכף

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'יאטומיר זיע"א
 'ויאמר המלך לאסתר מה שאלתך'
 אימתי יש חשיבות בתפלה, כאשר
 המגמה היא עבור הסתרת מלכות
 שמים

הגה המבקר של עבודת האדם זו תפלה, אמנם עקר התפלה סדרו לנו אנשי כנסת הגדולה עבור תקון עליון, ולא צריך עצמו הגשמיות, כי אם להוציא השכינה מגלות, אשר נודע שיש איברי השכינה בכלל המדרגות כלם, המטל על עם קרובו ישראל להעלות משם למרום שבתם... וזה עקר גלות השכינה בכיול, שיש צער לניצוץ הקדוש השוכן במדרגה התחתונה, ואין משפיל להאיר לשם בעצם מחשבתו הטהורה... ובאמת עינינו הרואות, רבם כמו כלם לא שתי לבם גם לזאת שיפדו את עצמם מגשמיות ולהשגיח ברוחניות, כי אם איש לדרך פנה, ורוצים בפשוט... וזה נקרא גלות השכינה, ונקרא גם בן אסתר המלכה, הינו מלך מלכי המלכים נסתר שם ואין מי שמעורר את עצמו.

וזה ויאמר המלך לאסתר – ירצה המלך ברוך הוא אומר למי שמפיל תחנתו לפניו יתברך על הסתרת המלכות ששוכנות במדרגות התחתונים כנזכר... 'מה שאלתך' – כלומר אימתי יש חשיבות בתפלתך ושאלתך, בהיות מגמתך לשאל עבור אסתר המלכה – עבור הסתרת המלכות כנזכר, וזהו מ"ה שאלתך, והיה טעמו מלשון חשיבות, 'וינתן לך' – על דרך שזכרנו בצרת"ה לי קראתי, ובטוח אני שיעניני, לא כן אם כל עצמך בשאלתך ובקשך עד חצי המלכות – הינו שעושה תפלתו לחצאין, עבור צרכי הגשמיות וגם עבור צרך הסתרת המלכות, באמת הם שתי הפכיים בנושא אחד, והטעות נגד פניו ונמצא קרח מכאן ומכאן, כי דברי שקרים

צריך להפך את המטה, פי בכאן צריך לדון, ואצל הצור שהיה צריך לרחמים לתן לישראל מים לרוות צמאונם, היה צריך לקח את המטה כסדר. ונכון הדבר על בוריו, באיזה חלק הפה משה את היאור, בחלק מטה אשר תמיד בידו, כדי שיבא שם הני"ה בהפך על דין. ולזה אמר משה 'הגה אנכי מכה במטה אשר בידו', במה שבדי תמיד, אבל אצל הצור היה רחמים, לתן לישראל מים, היה צריך לקח המטה כסדר, לזה אמר ה' 'ואת המטה אשר הכית בו את היאור תקח בידך', רוצה לומר זה החלק מטה אשר הכית בו את היאור תקח בידך, כדי שיהיה שם הני"ה כסדר.

והגה גם כאן קשה, כי כתיב 'וישט המלך לאסתר את שרביט הזהב אשר בידו', ותבת 'אשר בידו' הוא מיתר. אבל הנראה בזה, כי אחשוורוש מי שבוצונו היה להחיות היה מושיט לו את שרביט הזהב, אבל אסתר היתה חשובה בעיניו ולא היה מושיט לה כדרך כל הארץ, רק היה מהפך השרביט, והינו החלק אשר היה בידו תמיד היה מושיט לה. אבל אסתר היה בדעתה, אם המלך עושה לי כבוד להשיט לי החלק אשר בידו אבל אני לא אגע בזה החלק, כי אני מזולזל בכבוד המלכות. ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט – רצה לומר החלק השני, כדרך שהפל עושין, ועבור זה היתה צריכה להלך כל הארץ של השרביט. ולזה מדקדק הפסוק 'ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט':

ויאמר המלך לאסתר במשתה חיון מה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש

(ו ר)

כל הפסוק 'ותען אסתר ותאמר שאלתי ובקשתי' הוא ג' אלפים שצ"ג, ועם הכולל גימטריא י"ג מדות הרחמים עם קפ"ד, שם ע"ב ברבוע, ויהי רצון שיתעוררו הרחמים עלינו ועל כל ישראל אמן.

לא יפון לנגד עיניו יתברך וטורפים תפלתו בפניו... ולזה גמר אומר 'ותעש', בלשון תמיה, וכי עולה דעתך שתעשה בקשתך באפן פנה, על פן יעשה אדם תפלותיו רחמים ותחנונים לפני המקום דייקא:

ותען אסתר ותאמר שאלתי ובקשתי (ה ז)

אמרי יוסף

רבי יוסף מאיר מספינקא זיע"א

אם יוכל לשפך שיח בכל עת אז ממילא יתמלא משאלותיו

יש לפרש על פי מה שמקבל מהבעש"ט זללה"ה בפרוש הפסוק (תהלים קב א) 'תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו', על פי משל שהיה מלך שהיה לו יום אחד אשר כל מי שבקש ממנו איזה בקשה ביום ההוא ימלא אותה מיד, והנה כל אחד בקש מן המלך כל מה שמצטרף לו, אמנם החכם שבהם היתה בקשתו שינתן לו רשות לדבר עם המלך בכל יום שעה אחת, ונמצא כי הוא בקש יותר מכלם, כי אם דבר עם המלך בכל עת ממילא יתמלא לו כל בקשותיו שיצטרף, כי כלום חסר מבית המלך. וזהו שאמר 'תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו', רצה לומר שתפלתו הוא אשר בכל עת יוכל לשפך שיחו לפני ה' וממילא לא יחסר לו כלום פנ"ל.

ובזה נוכל לפרש ויאמר המלך רוצה לומר הקדוש ברוך הוא שהוא מלכו של עולם, 'לאסתר המלכה' רוצה לומר אל הפנסת ישראל שנקראת אסתר המלכה פנודע, 'מה שאלתך וגו' ותען אסתר שאלתי ובקשתי, רוצה לומר הפנסת ישראל משיבה שאלתי ובקשתי, רוצה לומר שאלתי היא 'בקשתי', רוצה לומר שאוכל לבקש מלפניך אזי ממילא יתמלא כל משאלותי. ומספר

ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב וכראות המן את מרדכי בשער המלך ולא קם ולא יע ממנו וימלא המן על מרדכי חמה (ה ט)

תפארת שלמה

רבי שלמה מדרומסק זיע"א

כאשר הסב המן בשלחו אסתר קבל קדשה ולכן יצאו ממנו צדיקים

לראויה יש להתבונן בדבר זה שנתכת על רשע פנה בלשון נכבד שמח וטוב לב. אולם הנראה פנה, כי איתא בפסיקתא דרב פהנא פרשת זכור (פיסקא יב) 'כי יד על פס ה' (שמות יז טז) אמר ר' אליעזר בן יעקב נשבע הקדוש ברוך הוא בכסאו שאינו מקבל גר מזרעו של עמלק וכו'. לפיכך פשטא מבשר אצל דוד והוא שואל מי אתה ואמר 'בן איש גר עמלקי אנכי' (שמואל ב' א יג), לא קבלו דוד.

והנה זהו פמה היה פליאה בעיני דברי המדרש הנה, שהוא הפך הגמרא דאיתא (גיטין יז:) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק. אכן הנראה לי על פי מה שידענו ממעלת הצדיקים, כי גדול הנהנה משלחן גבוה אשר תלמידי חכמים מסבים בה להביא את האדם לידי טהרה וקדשה. לכן כאשר זמנה אסתר את המן על המשתה זה פעמים, והיה המן גם פן שואף מעט מחיות הקדשה משני הסעודות הללו. וזו שפתוב שמת וטוב לב, לכן יצאו ממנו הצדיקים הללו שלמדו תורה בבני ברק:

אֶפְשָׁר לָהֶם לְסַפֵּר מֵעֵין הַמַּאֲרָע, וְהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה הַמְּנַעֶצֶת לְיִשְׂרָאֵל בְּחֻקְהָ צוֹתֶה אוֹתָנוּ בְּכַאֵן לְסַפֵּר וְלִזְכֹּר בְּיִצְיַאת מִצְרַיִם שֶׁהוּא כָּלֵל כָּל הַנְּסִיִּים, וְאֶפִּילוּ יֵאָרֵעַ חֵס וְחֵלִילָה דְּבָר חֲדָשׁ הַכֵּל הִזְיָה גַם דְּגַמְתוֹ בְּיִצְיַאת מִצְרַיִם, וְעַל יְדֵי זֶה יִפְלוּ אוֹיְבֵיהֶם בְּהַשְׁמַד וְכֵלָה לְאֵין מִרְפָּא, אָמֵן כֵּן יֵאמֹר הַשֵּׁם (פֶּרֶשֶׁת עֵקֶב):

בְּלִילָה הַחֹהָא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֵּאמֶר לְהִבְיֹא אֶת סֵפֶר הַזְּכוּנוֹת דְּכָרֵי הַיָּמִים וַיְהִי נִקְרָאִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ (ו' א)

קִדְשַׁת לׁוֹי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

מִיכָאֵל הִרְאָה לְאַחְשׁוּרוֹשׁ שְׁהֵמֵן רוּצָה לְהַרְגֵּ אֶת מֶרְדֵּכַי שֶׁהִיָּה בַּעֲלָה שֶׁל אֶסְתֵּר וְאַחְשׁוּרוֹשׁ טָעָה וְסָבַר שֶׁהַכּוֹנֵן עָלָיו

כְּתִיב בְּתַרְגוּמֵי שְׁנֵי עַל פְּסוּק 'בְּלִילָה הַחֹהָא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ' שְׁמִיכָאֵל הִרְאָה לְאַחְשׁוּרוֹשׁ שְׁהֵמֵן רוּצָה לְהַרְגֵּ אוֹתוֹ. וַיִּבְאֵר עַל דֶּרֶךְ זֶה, שֶׁבְּאֵמַת אַחְשׁוּרוֹשׁ לֹא הִטִּיל זְהֻמָּא חֵס וְשְׁלוֹם כָּלֵל בְּאֶסְתֵּר, כְּמִבְאֵר בְּגִמְרָא (וּוְהָר ח"ג רעו). שֶׁהַשְּׂבִיעִי שָׂד, וְגַם אֲמַרִינָן (מְגִלָּה יג): טְבִילָה וַיִּשְׁבַּח בְּחִיקוֹ שֶׁל מֶרְדֵּכַי, וְנִמְצָא בַּעֲלָה שֶׁל אֶסְתֵּר הִזְיָה רַק מֶרְדֵּכַי וְלֹא אַחְשׁוּרוֹשׁ, כִּי חֵס וְשְׁלוֹם אֶסְתֵּר לֹא דָרָה כָּלֵל עִם אַחְשׁוּרוֹשׁ. וְזֶה הִרְאָה לוֹ מִיכָאֵל לְאַחְשׁוּרוֹשׁ שְׁהֵמֵן רוּצָה לְהַרְגֵּ בַּעֲלָה שֶׁל אֶסְתֵּר, וּבְאֵמַת מֶרְדֵּכַי הִזְיָה בַּעֲלָה שֶׁל אֶסְתֵּר, רַק שֶׁאַחְשׁוּרוֹשׁ טָעָה עֲצָמוֹ וְסָבַר שֶׁאוֹתוֹ יִהְרַג הֵמֵן, וַיְכַזֵּב מִבְּאֵר שְׁחֵס וְשְׁלוֹם מִיכָאֵל לֹא הִרְאָה לְאַחְשׁוּרוֹשׁ דְּבַר שְׂקָר:

וְתֵאמֹר לוֹ זָרַשׁ אֲשֵׁתוֹ וְכֵל אֶהְבִּיו יַעֲשׂוּ עֵץ גְּבֵה חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבִבְקָר אָמֹר לְמֶלֶךְ וַיִּתְּלוּ אֶת מֶרְדֵּכַי עָלָיו וְבֹא עִם הַמֶּלֶךְ אֶל הַמִּשְׁתֶּה שֶׁמַּח וַיִּטֵּב הַדְּבַר לְפָנֵי הֵמֵן וַיַּעֲשׂ הָעֵץ (ה' יד)

אֲגָרָא דְכָלָה

צבי אַלְיִמְלֶךְ מְדִינַב זיע"א

יֹעֲצֵי הֵמֵן יַעֲזוּ לוֹ לְתַלּוֹת אֶת מֶרְדֵּכַי עַל עֵץ כִּי עֲדִין לֹא נַעֲשֶׂה גַם כִּיּוֹצֵא כְּזֶה וְלֹא יוּכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ יְשׁוּעָה כְּזֶה עַל יְדֵי סִפּוּר הַדְּבָרִים

הַזֶּה פְּתָבוּ רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים צְדִיקֵי דְרוֹתֵינוּ בְּקַבְּלָה מִבְּעָלֵי רוּחַ הַקְּדוֹשׁ, כְּאֲשֶׁר יִצְטָרֵף אָדָם לֹא יִזְיָה יְשׁוּעָה כְּגוֹן לְרַפּוּאָה וְלִהְצִלָּתָהּ וְלַעֲבֹר בְּמַצְלוֹת יָם מִבְּלֵי מִכְשׁוֹל, אָזִי יִזְכֹּר כְּמוֹ פִּיּוֹ מֵעֵין אוֹתָן הַנְּסִיִּים כְּכִיּוֹצֵא כְּזֶה שֶׁנַּעֲשׂוּ לְצְדִיקֵי הַדּוֹרוֹת לְרַבִּים אוֹ לְיַחִידִי. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר (דְּבָרִים ז' יח) בְּסִגְלָה הִגַּם שְׁלֹא יִהְיֶה בְּיָדְךָ זְכוּת כָּל כֶּף, יִזְכֹּר תִּזְכֹּר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה יי"י אֲלֶיךָ לְפָרְעָה וְלִכְלֹ מִצְרַיִם, וּבְהַתְעוֹרְרוֹת סִפּוּרֵי הַנְּסִיִּים כְּכִיּוֹל יִתְגַּבֵּר כַּח חֶסֶד עֲלִיוֹן עָלָיָה, כְּמִלְכָּא דְאֵיתְגַּבֵּר חֵילֵיהּ כַּד מְסַפְרִין גְּבוּרַתֵין דְּעֵבִיד, עֵינֵן בְּזוּהָ בְּרַעְיָא מִהֵימְנָא בֹא (ח"ב מ:).

וַיֵּלֶךְ פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יִנַּח לָנוּ מִה שֶׁאָמַרו רַבּוֹתֵינוּ וַיֵּלֶךְ בְּמֶרְדֵּשׁ (אסתר"ר ט ב) שֶׁיַּעֲזוּ יֹעֲצֵי הֵמֵן לוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה עֵץ לְתַלּוֹת אֶת מֶרְדֵּכַי, כִּי חֲזָרוּ עַל כָּל הַצְּדִיקִים, בְּמַיִם כְּבָר נַעֲשֶׂה לָהֶם גַּם בְּיִצְיַאתָם מִמִּצְרַיִם, כְּאִשׁ נַעֲשֶׂה גַם לְאַבְרָהָם וְחַנְּנִיא מִיִּשְׂאֵל וְעִזְרָיָה, וְכֵן עַל כָּל שְׂאֵר הַעֲנֻנִים עֵינֵן שָׁם, דְּקוּשָׁה עַל זֶה וְכִי טַפְשִׁים הָיוּ, הָלֹא כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִחַ בְּקִדְקֵדוֹ יִבִּין וַיִּשְׁפִּיל מִי שֶׁיִּכְלַת בְּיָדוֹ לְהַצִּיל מִמַּיִם וְאִשׁ וְחֶרֶב וְחַנּוּת הוּא יְכוּל לְהַצִּיל מִתְּלֵיָהּ, אֵף לְפִי מַה שֶׁפְּתַכְנוּ יִנַּח, דְּהַנָּה הֵם הָיוּ קְלוּפוֹת גְּדוּלוֹת וְהָיוּ יוֹדְעִים שֶׁנִּתְחַכְּבוּ אוֹתוֹ הַדּוֹר וְהִזְיָה כְּנֶגְדָם מַעַט זְכוּיוֹת, רַק יַדְעוּ שֶׁעַל יְדֵי סִפּוּרֵי הַנְּסִיִּים כְּכִיּוֹצֵא כְּעֵינֵן וַיַּשְׁעוּ לְעֵינֵן כָּל אֶפִּילוּ בְּזוּלַת זְכוּיוֹת, וְעַל כֵּן בְּרַרוּ דְּבַר כְּזֶה שְׂאִי

בת עין

רבי אברהם דב מאוריטש זיע"א

עקר השגחת הבורא ברוך הוא הוא
היא על נמוכי הרוח, ואלו על נסי
הרוח ההשגחה בבחינת שינה

עקר בחינת ענוה בשלמות הוא כשאינו יודע קלל שהוא בבחינת ענוה ושלמות, אבל כשיודע בעצמו שהוא בבחינת שלמות זהו אינו ענוה בשלמות, ובחינת ענוה מכנה באות יו"ד, שהוא קטנה שבאותיות (עי' תיקו"ז תיקון ע קכה)... גם בחינת ענוה מכנה בשם מאה, והוא כענין מודי"ם גימטריא מאה... שעקר השגחת הבורא ברוך הוא הוא רק לנמוכי רוח, ומשגים עליהם בעינא פקיקא, אבל כשהוא חס ושלום בבחינת גסות הרוח הבורא ברוך הוא אינו משגים עליו בעינא פקיקא, ונעשה חס ושלום בבחינת שינה. וזהו 'בלילה ההוא נדד"ה' – גימטריא ג"ס, מתמת שהוא בחינת גסות הרוח לכה נעשה 'שנת המלך' מלכו של עולם (מגילה טו,): בחינת שינה, ומזה בא בחינת גבורה הנ"ל. ויאמר להביא ספר הזכרונות דברי הימים" – גימטריא מאה, הינו לבא לבחינת ענוה בשלמות. ואזי, ויהיו נקראים לפני המלך' – להשפיע מדת חסד על כללות, מתמת שבנדאי ישגים עליהם בעינא פקיקא כמאמר הכתוב (תהלים לו יט) 'קרוב ה' לנשכרי לב', ומשפיע השפעות טובות וברכות לכלליות, אמן בן יהי רצון.

(מלאכי ג טו), והנה מלת אז במלוי אל"ף זי"ן עם האותיות גימטריא חצי לילה עם הכולל, לומר דבחצי הלילה כשנדברו 'יראי ה' איש אל רעהו' אותה שעה היא שעת הקשבה, שעת האזנה, שהקדוש ברוך הוא שומע ומקבל ברצון למי שקם באותה שעה להשתתף בצער השכינה ולעסוק בתורה... ואפשר לרמוז על זה פסוק 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים ויהיו נקראים לפני המלך'. והנה חצי לילה הראשון נקרא ליל וחצי האחרון נקרא לילה, ועל חצי הלילה האחרון אמר 'בלילה ההוא נדדה שנת המלך' – מלכו של עולם, שהוא שאג על פגרת שכינתו מננו, ואחר כך משתעשע עם הצדיקים בגן עדן ומקשיב ושומע הוא וכל הצדיקים שגגן עדן לעומדים בעולם הזה באותו זמן לעסוק בתורה. והנה ההוא נדדה שנת המלך' – ראשי תבות וסופי תבות גימטריא 'שכינתו', דהינו שמלכו של עולם זכר תמיד לטובה ולברכה יראי ה' הקמים באותו זמן שהרי הם נקראים שושביני דמטרוניתא בני היכלא דמלכא, וזהו ויהיו נקראים לפני המלך' – להזכיר וכותם.

וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי (ו ב)

לקוטי מוהר"ן

רבי נחמן מברסלב זיע"א

דבורי האמונה של הצדיק נכתבים ונקראים בספרי העכו"ם ומזה נעשים גרים

מרדכי הוא בחינת הפינה בעבודה ונה, כמו שכתוב (לעיל ב ה) 'איש יהודי', כמו שאמרו רז"ל (מגילה יג.) כל הכופר בעבודה ונה נקרא יהודי. הינו שהדבורים שהגיד מרדכי, שהם דבורים של כפירת

שערי תשובה

רבי יעקב אבןחצירא זיע"א

עת הצות היא שעת הקשבה והאזנה והקדוש ברוך הוא שומע ומקבל ברצון למי שקם באותה שעה

'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו'

אינה שורה מתוך העצבות כמו שכתוב (דברי הימים א' טו כז) 'עו וחדוה במקמו'. ולזה כתיב (לעיל ה א) 'ותלבש אסתר מלכות ותעמד בחצר' מלכו של עולם, כי על ידי השמחה מגיע למעלה העליונה, שהשמחה במעונו בכתי גוראי. וזה היתה פונתה מאז כששילחה להביאו לידי שמחה. לכן בעת צמיחת הישועה הביאו לבוש מלכות והרכיבוהו ברחוב העיר על פי פקודת המלך להביאו לשמחה, אזי התחכמה אסתר יותר כדאיאת במדרש רבה ששילחה אסתר והביאה ז' אלף נשאי כלי זמר והלכו לפניו בכל העיר וקראו 'ככה יעשה לאיש'. וממילא באשר בא לשמחה לזכון ה'יה בכוה לעורר עוד רחמים וחסדים. וזהו שאמרו במדרש רבה שמרדכי היה קורא קריאת שמע. כי כן הוא עקר זמן ליחד היחוד בקריאת שמע בשלמות על ידי השמחה:

ויאמר המלך להמן מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת ועשה כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך אל תפל דבר מכל אשר דברת (ו י)

אמרי נעם

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

בפורים יש עליה אפי' לדבורי שחוק
ובלבד שלא ידבר בעברה

נראה לרמוז, אשר בכל השנה אם האדם מדבר דברים בטלים או ליצינות חלילה, אזי אותן הדבורים הם נפלים אל הסטרא אחרא ורחמנא לאלן. אכל לא כן בימי הפורים, אם מכוננין לשמחת פורים בזה, אז גם הדבורים האלו הם בכלל המצוה, ובלבד שלא ידבר חלילה מדבר עברה ונבול פה. וזהו 'אל תפל דבר מכל אשר דברת', שאין הדבורים בבחינת נפילה.

עכו"ם, הם נכתבים בהאזר, עד שנמצא כתוב בספריהם פנ"ל. וזהו וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי, שהדבורים אשר הגיד מרדכי, שהם דבורי אמונה של הצדיק האמת, נמצא כתוב בספריהם. כי הדבור של הצדיק הלך למרחוק עד שנקתב ונחקק שם בספריהם, שעל ידי זה נמצא בספריהם הפך אמונתם, כי נמצא בספריהם הדבורים קרושים, אשר הגיד מרדכי, שהוא בחינת הצדיק פנ"ל, וזהו וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי פנ"ל. ואזי כשבאים אלו העכו"ם ומוצאים שם הפך אמונתם, מזה נעשים גרים בבחינת (אסתר ח יז) 'ורבים מעמי הארץ מתייהדים':

והרכיבוהו ברחוב העיר וקראו לפניו ככה יעשה לאיש כו' (ו י ט)

תבארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

על ידי שמחה מוערים רחמים וחסדים

הנה צריך להתבונן בפסוקים הללו בספור הענגנים האלו מה נפקא מינה לצורך הנס בזה. אכן יבאר על פי מה שכתוב בפסוק ויתשלח בגדים להלביש את מרדכי (לעיל ד ד). דלכאורה מה תועיל בזה בשליחות בגדים אחרים, הלא מדעת קרע אותם מחמת סגוף וצער וגם אלו האחרים יקרעם. אך הנה מרדכי ואסתר היו מחלקים בידעות שונות. כי מרדכי עלה בידעתו להצמיח ישועה לבני ישראל על ידי סגופים ותענית מחמת צער גלות השכינה, ומתראוי שכל אחד ואחד ילבש שק ואפר.

אף אסתר רוח אחרת היתה עמה כמו שכתוב (תהלים ק ב) 'עבדו את ד' בשמחה' ובה יתעורר הרחמים, כי השכינה

עודם מדברים עמו וסריסי המלך הגיעו ויבחרו להביא את המן אל המשתה אשר עשתה אסתר (ו י')

שפת אמת לקוטים

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

סריסי המלך הבהילו להביא את המן כדי שלא יאבד עצמו לדעת

נראה הא דעשה המן למרדכי חקר וגדלה שצוהו המלך, בודאי היה קשה לו מפני מיתות, ומוטב היה לו לחנק את עצמו מלעשות זאת, וגם איך יראה אחר כך את מרדכי בשער המלך, ומה על שלא קם וזע ממנו אמר וכל זה איננו שוה כו', מפני שכן אחר כל הכבוד הזה. אף אותו רשע שחפץ לראות באבדון בני ישראל בסוף השנה, גבר על עצמו וקבל כל הבשת כדי לראות נקמתו ביהודים, אף כשאמרו לו חכמיו 'אם מזרע כו' הבין שוב שלא יקום הגזרה, בפרט למה שנראה במדרשים שהמן הבין כי אסתר יהודית היא ולכך הרג את התן, אם כן ידע ששוב יתגדל מרדכי והוא יתבטל, ולכן היה חונק את עצמו בודאי, שלא לילך למשתה אסתר ולראות מרדכי ישב בשער המלך, לכן ויבהילו, להביא קודם שהתישב בדעתו, שהיה נצרך לנקם ממנו תליתו על העץ שהכין לו כנ"ל:

רבנו ע"ה (שמות לב לב) 'ואם אין מחני נא כו' וכן דוד המלך ע"ה אמר (תהלים קיט קט) 'נפשי בכפי תמיד'. וכן דרף כל הצדיקים האמתים כמ"ש במעלת הרב הקדוש בעהמ"ח ס' נעם אלימלך זלה"ה. וזהו שאמר 'תנתן לי בחינה זאת להיות במדרגה זו להיות נפשי בשאלתי במסירות נפש עבור עמי בבקשתי'.

ויכר אמרנו בפרוש הענין שאנו אומרים בקדשת פתח, משרתיו שואלים זה לזה. פי' הצדיקים ההולכים בדרך זה להיות כל אחד מצפה לראות בטובת חברו הם משרתיו האמתים עובדי השם כשהם שואלים זה לזה. וזה שנאמר בלשון שואלים פי ענין השואל כל הנאה שלו. וזה מי שהוא בבחינה זו הם בבחינת שאלה וכל הנאה שלו כשרואה בטובת חברו להשפיע מטובו אשר תנן אלהים אותו... וזה הענין שתקן מרדכי ביום הזה מצות משלוח מנות איש לרעהו. פי' המנות והשפיע שראוי לבא אליו היה מבקש עבור רעהו. וזהו עקר האחדות בבני ישראל. וזה שאמרו (מגילה ז: קמ"ט) בנו משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים כנ"ל.

פי נמכרנו גו' להשמיד גו' ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו חתרשתי גו' ויאמר המלך אחשוורוש גו' מי הוא זה גו' אשר מלאו לבו לעשות כן (ד-ה)

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשל מאפטא זיע"א

אחשוורוש רק מכר את ישראל לעבדים והמן זיף את השטר וכתב שהוא רשאי לאבדם. מעשה שהיה בימי רבי שרידא גאון

היה קשה הלשון נמכרנו שאמרה אסתר, כי היא שיהי לשון מכירה אצל

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

התפלה צריכה להיות בעד טובת חברו ובמסירות נפש

כבר בארנו בענין התפלה שצריך כל אחד ואחד לבקש על טובת חברו ולהיות במסירות נפש עבורו. על דרך שאמר משה

את הספר תורה בחרוף וגדוף גדול רחמנא לצלן, ודבר זה לא נתודע לשום אדם. ולאחר כמה ימים נודע הדבר שיש טעות כזה בהספר תורה הזה.

והנה היורש הזה שהספר תורה נפל בגורלו היה לו צער גדול בשמעו מזה. ומגדל היסורים ודאגה נחלה מאד, כי אמר אף שיכולין לתקן הטעות הזה אבל לא יהיה נקרא ספר תורה של עזרא הסופר. ובא אליו אביו בחלום הלילה וספר לו את כל המאורע וצוה לחפש תחת השלחן וישם נמצא עין של המומר אשר קנים בו 'עין תחת עין'. ועוד אמר לו אביו אשר הספר תורה לא תקן שום אדם, כי כן יצא הפסק מהבית דין של מעלה אשר עזרא הסופר בעצמו תקן את הספר תורה שלו וכן היה כאשר אמר אביו.

ובאשר שמע הגאון הנ"ל המעשה הזאת אמר שעל פי זה נוכל לתרץ הפסוקים הנ"ל. כי המן הרשע עשה גם כן פדבר הזה. הינו מתחלה כאשר בא לפני המלך לא גלה לו תכן פונתו הרע רק אמר שרצונו לקנות את היהודים לעבד בהם, ונותן בעד זה עשרת אלפים כפר כסף. וכתב השטר מכירה על לשון הקדש לעבדם, והמלך אחשורוש חתם את עצמו על זה. ואחר כך עשה המן הרשע ברשעתו ומחק את הע' וכתב א' במקומו בלשון לאבדם. ואחר כך כאשר ראו סופרי המלך את השטר מכירה שהיה נכתב לאבדם, אז כתבו הם פרוש הדבר להשמיד להרג ולאבד.

ונהו שאמרה אסתר ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו, הינו כאשר אמר לפניך בתחלה, 'החרשתי', ולכן כעס המלך אחשורוש ואמר 'מי הוא זה ואי זו הוא אשר מלאו לבו לעשות כן', פרוש כי אני לא מכרתי אותם אלא לעבדים.

הריגה, והיה צריך לומר כי נגזר עלינו. ועוד, למה הוסיפה אסתר לאמר 'ואלו לעבדים גו' נמכרנו החרשתי' אשר לא נאמר עד הנה שום זכר מן מכירות לעבדים. ועוד מה אמר אחשורוש 'מי הוא זה' וגו', הלא הוא בעצמו חתם את עצמו על הגזירה כמו שאמר הכתוב 'ויכתב בשם המלך' וגו'. כן הקשה אדמו"ר הרב הקדוש.

ותרץ על זה על פי מה ששמע בשם הר"ר שריא גאון זצ"ל. על פי מעשה שהיה אז בימי עשירי מבלג והיה לו ספר תורה שהיה כתב ידו של עזרא הסופר. ולהעשירי הזה היו לו שני בנים, ולאחר פטירתו היה מחלוקת גדול בין הבנים היורשים מתמת שכל אחד מהם חפץ לקחת את הספר תורה הזה מלקחת כל כסף וזהב שבעולם. והציעו טענותיהם לפני יודעי דת, ויצא הפסק דין שהחלוקה תהיה ביניהם על פי הגורל ומי שיזכה על פי הגורל בהספר תורה, שיף לו הספר תורה הזה. והטילו גורל ביניהם וזכה האחד בהספר תורה הנ"ל ושמח מאד שמחה גדולה והיה בעיניו כמוצא שלל רב, ולהשני היה לו יסורים גדולים, כי אף שלקח כנגדו הרבה כסף וזהב, כל זה אינו שוה לו מגדל תשוקתו להספר תורה הזה.

והיה שם בהעיר הנ"ל מומר אחד, ובראותו כל זאת מאד חרה אפו על היורש הזה שאבד הון רב בעד ספר תורה אחד. ועשה ברשע להחליף את מלבושיו כדי שלא יכירוהו, והלך להבית הכנסת אשר היה שם הספר תורה הזה והתחבא שמה באיזה זווית עד הערב. וכאשר הלכו כל האנשים לביתם לקח המומר הזה את הספר תורה מנתיקו ומצא כתוב 'ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך' וגו' (שמות כג, כה), ועשה הרשע הזה ברשעתו ומחק את הע' מן 'ועבדתם' וכתב א' במקומו ופסל

וְנָהוּ מֵה שְׁאֵנוּ מִבְּקָשִׁים וְתִקְנָנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ כִּי הִרְבָּה פְּעָמִים בָּאָה לְאָדָם מִחֻשְׁבָּה שְׁנוּאִית בְּעֵינָיו שֶׁהִיא טוֹבָה, אֲבָל בְּאֵמֶת הוּא מִצַּד הַיָּצָר, וְלִכְּנֹן אָנוּ מִבְּקָשִׁים שֶׁה' יֵאִיר עֵינֵינוּ וְלֹא יִתֵּן לְהֵיצֵר לְהִטְעוֹת אוֹתָנוּ (לב שמתח):

וְתֹאמַר אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב וְאִם מִצְּאֵתִי חֵן לְפָנָיו וְכִשֶּׁר הַדְּבָר לְפָנָיו הַמֶּלֶךְ וְטוֹבָה אָנִי בְּעֵינָיו יִכְתֹּב לְהַשִּׁיב אֶת הַסְּפָרִים מִחֻשְׁבַּת הַמֶּן בֶּן הַמֶּדְתָּא הָאֲגָיִי אֲשֶׁר כָּתַב לְאָבִד אֶת הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ (ח ה)

דְּבָרֵי יְחֻזְקָאֵל

רבי יחזקאל שרגא משינאוה זיע"א

על ידי תלית המן ומחית עמלק
נעשה השם שלם

קוֹדֶם מִפְּלַת הַמֶּן אָמַר הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר ב' לְשׁוֹנוֹת מֵה שְׁאַלְתָּךְ אֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָה וְתִנְתֵּן לָךְ וּמָה בְּקִשְׁתָּךְ עַד תְּצִי הַמַּלְכוּת וְתַעֲשִׂי, וְאַסְתֵּר תִּמְכָּה בְּכַשְׁתָּהּ לְפָנָיו גַּם בֶּן בְּב' לְשׁוֹנוֹת לְכַד וְאַמְרָה 'אִם מִצְּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ וְאִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב, וְרַק כְּשֶׁנִּתְּלָה הַמֶּן עַל הַעֵץ תִּמְכָּה בְּכַשְׁתָּה בְּד' לְשׁוֹנוֹת, וְתֹאמַר 'אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב, וְאִם מִצְּאֵתִי חֵן לְפָנָיו וְכִשֶּׁר הַדְּבָר לְפָנָיו הַמֶּלֶךְ וְטוֹבָה אָנִי בְּעֵינָיו וְגַם הַמֶּלֶךְ שָׁנָה אֶת טַעְמוֹ אֲזִי וְאָמַר לָהּ 'מָה שְׁאַלְתָּךְ וְיִנְתֵּן לָךְ וּמָה בְּקִשְׁתָּךְ עוֹד וְתַעֲשִׂי.

וַיֵּשׁ לֹאמַר עַל פִּי הַיְדוּעַ מִסְּפָרִים הַקְדוּשִׁים (ראה מגילה טו:) דְּהַמֶּלֶךְ הַנּוֹכַח בְּמַגְלָה מְרֻמָּז לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, גַּם יְדוּעַ מֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ ז"ל (תנחומא תצא יא) עַל הַפְּסוּק (שמות יז טו) 'כִּי יָד עַל כַּס ִּי וְגו' שְׁאִין הַשֵּׁם שְׁלָם וְאִין הַכַּסָּא שְׁלָם עַד שִׁמְיָתָהּ שְׁמוֹ שֶׁל עַמְלָק כְּלוּי. וְעַל פִּי זֶה שְׁפִיר מֵה שְׁאֲמָרָה בְּתַחֲלָה עַד

וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגַּנְת הַבֵּיתוֹן אֶל בֵּית מִשְׁתַּח הַיִּין וְהָמֶן נָפַל עַל הַמִּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הִגַּם לְכַבּוֹשׁ אֶת הַמֶּלֶכָה עִמִּי בְּבֵית הַדְּבָר יֵצֵא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפְגַי הָמֶן חֲפוּ (ו ח)

דְּגַל מַחְנָה אֶפְרַיִם

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

עבדי המלך כסו את פני המן

'וּפְגַי הָמֶן חֲפוּ. רֵאִיתִי כְּתוּב בְּסֵפֶר מַגִּילַת סֵפֶר, בְּכַדִּי שְׁלֹא לְהִסְתַּכֵּל בְּפָנָיו הַמֶּלֶךְ לְכֹן כִּסּוּ מִשְׁרָתֵי הַמֶּלֶךְ אֶת פְּנֵי הַמֶּן, כִּי בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים, וְהוּא בְּרֹדְאֵי לֹא יִחַפֵּץ הַמֶּלֶךְ לְהַחֲיִיתוֹ, כִּי אִם בְּמִיתָתוֹ, אַחַר אֲשֶׁר תִּבְעַ הַמֶּלֶךְ עֲלֵבוֹן הַמֶּלְכָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב 'הִגַּם לְכַבּוֹשׁ אֶת הַמֶּלְכָה וְגו':

מֵהַר"שׁ מִבְּעֻלְזָא

רבי שר שלום מבעלזא זיע"א

אפילו מי שזכה כבר להכנס להיכל המלך עדין עומד עליו היצר לבטלו אך הקדוש ברוך הוא עוזרו

וּמָזוּ, וְאֶפִּילוּ מִי שְׁזָכָה כְּבָר לְהַכְנִס לְהִיכַל הַמֶּלֶךְ, עַדִּין עוֹמֵד עָלָיו הַיָּצָר הַרַע לְבַטְלוֹ וְרוֹצֵה לְכַבּוֹשׁוֹ תַּחֲתָיו, כְּדֹאִיתָא בְּגַמְרָא (ברכות סא.) שֶׁהַיָּצָר הַרַע יֵשֵׁב בֵּין שְׁנֵי מִפְתָּחֵי הַלֵּב, דְּהֵינּוּ שְׁגַם מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ זְמִין, שֶׁהוּא דֶרֶךְ הַטוֹב, רוֹצֵה הַיָּצָר לְתַפְסּוֹ בְּרִשְׁתּוֹ ח'ו, וְכַמְאֲמַרְם (סוכה נב.) 'כָּל הַגְּדוֹל מִתְּבָרַו יָצְרוּ גְדוֹל הַיָּמִינוּ'.

וְנָהוּ שְׁאֲמַר 'הִגַּם לְכַבּוֹשׁ אֶת הַמֶּלְכָה עִמִּי בְּבֵית', שֶׁהַמֶּלֶךְ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים, אוֹמַר לְהָמֶן – הַסְּטָרָא אַחְרָא, הִגַּם מִי שֶׁהוּא כְּבָר עִמִּי בְּבֵית אֵתָהּ רוֹצֵה לְלַכַּד בְּרִשְׁתָּךְ. 'הַדְּבָר יֵצֵא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפְגַי הָמֶן חֲפוּ' – דְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹזֵר לְאָדָם וּפְגַי הַיָּצָר מִתְּפַסִּים שְׁאִינוּ יְכוּל לְרְאוֹת עוֹד אֶת הַנִּשְׁמָה.

ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות

(ח ט)

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

מרדכי הנה תחת מלכות שמים אך בעסקו בצרכי הגשמיות

מלכות סתם הינו מלכות שמים, שהיא

יראה (תקו"ז תיקון לג ע"ג), והנה לש

אדם פשוט עומד לפני המלך דרך משל

בתורה ותפלה אז הוא ירא מפני המלך,

ויכשהולך מלפני המלך, הינו לעשות צרכיו,

אז שוכח ביראת המלך. ולא כן הוא עקר

התכלית, רק כמו שאיתא בשלחן ערוך

ארח חיים (ריש סימן א) 'שויתי ה' לנגדי

תמיד', זה כלל גדול במעלות הצדיקים

וכו', פי מלא כל הארץ כבודו, ומזה נופל

עליו יראה והכנעה מפני ה' יתברך, עיי"ש.

והוא שמרמו שמדריגה זו הנה במרדכי

הצדיק, 'ומרדכי יצא מלפני המלך וכו' –

הינו אף ביציאתו מן המלך כנ"ל הנה

גם כן 'בלבוש מלכות' – הינו בבחינת

יראה, והכן:

והעיר שושן צהלה ושמחה ליהודים היתה אוהר

ושמחה וישן ויקר (ח טו-טז)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

והעיר שושן צהלה ושמחה –

כשהצדיקים מהרורים בעבודת הבורא

משפעת שמחה אפילו להמון העם

כשהצדיקים מחשבים ועובדים את ה',

אז אפילו העם הפשוט לש

להם שמחה, פי הם בעשיות המצות מביאים

שמחה על כל העולמות. וזהו הרמז, פי

במשל מרדכי, אז אפילו העיר שושן, אפילו

שרב אנשי העיר לא היו יהודים כלל, אף

חצי המלכות הינו ששם הנו"ה נחלק

לחציו, וגם היא לא היתה ביכלתה לבקש

יותר משני לשונות המרמזים על ב' אותיות

משם הנו"ה, מה שאין כן אחר כך שנמחה

שמו של המן וכניו ואז נתגלה שם הנו"ה

בשלמות, הרהיבה עז בנפשה להתחנן ולבקש

בד' לשונות, ואמרה אם על המלך טוב,

ואם מצאתי חן לפניו וכשר הדבר לפני

המלך וטובה אני בעיניו, כלום שם הנו"ה

נתגלה בד' אותיותיו ויהיה גם הפסא שלם.

ואתם כתבו על היהודים פטוב בעיניכם בשם

המלך וחתמו בטבעת המלך כי כתב אשר נכתב

בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב

(ח ט)

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל שרגא משינא זיע"א

צריך להאמין בכח התפלה שיעשה

גם בדרך הטבע

הנה לסמך על הנס אסור, כמאמר ו"ל

(פסחים נ:)

לאו בכל יומא מתרחיש

ניסא, וגם לומר שהעולם מתנהג אף בדרך

הטבע יכולין לבא מזה לאפיקורסות חס

ושלום, אלא צריך לידע שהעולם מתנהג

בדרך הטבע, והנס יכול לבא על ידי

תפלות, וזהו שכתוב 'כתבו על היהודים

פטוב בעיניכם בשם המלך', זה תפלה כמו

שכתוב (בראשית כא לג) 'ויקראו שם בשם

ה' אל עולם, וחתמו בטבעת המלך', הינו

שילכו בדרך הטבע, 'כי כתב אשר נכתב

בשם המלך', הינו על ידי תפלה, ונחתום

בטבעת המלך, עם הטבע גם כן, אין

להשיב, על זה אין יכול להיות קטרוג

חס ושלום ויכול להושע.

וְרַבִּים מַעֲמֵי הָאֶרֶץ מִתְּהִדִים כִּי נִפְל פַּחַד הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם (ח יו')

שַׁפְּת אֲמַת לְקוּטִים

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א

רמז לשנוי המלבושים בפורים

וְרַבִּים מעמעי הארץ מתהדדים, יש לומר שבערממה התלבשו מלבוש יהודית, בעבור שגפול פחד היהודים עליהם, ויהיה בזה רמז למנהג העולם להחליף המלבושים בפורים.

משמרת אלעזר

רבי שאול בראך מקאשוי זיע"א

בעת שהאדם נצרך שיאזן ברואים

מפניו השנית מטיל עליהם יראה

סגלות יראת שמים הוא, מלבד השכר הנתן עליה כמו על כל המצות, עוד נתוסף בה כי ה' תברך משמר באוצר סגלה זו היראה שגרא האדם מפניו, ואם יבא שעה שיצטרך זה האיש שפחדו שאר ברואים ממנו יתן ה' תברך זו המורא עצמו שהיה נרא זה האיש מלפני ה' תברך על אלו הכריות שיאזן מפני זה האיש. וידוע שישאל באותו דור צמו וחרו בתשובה בקל לבכם ופחדו מתור גאון ה' תברך, על פן עשה ה' תברך כי נפל פחד היהודים מלפני ה' על אויביהם, וזהו שאמר 'כי נפל פחד היהודים פרוש, זה הפחד שפחדו היהודים מה' תברך נפל על שנאי ישראל.

וישלח ספרים אל כל היהודים אל שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשוורוש דברי שלום ואמת (ח ל)

על פי כן היה להם שמחה, אף על פי שלא היו יודעים הטעם למה הם שמחים אף על פי כן היו שמחים, מחמת שמרדכי במקמולתו הביא שמחה על כל האנשים. וזהו הרמז 'העיר שושן' – אף על פי שלא היו יודעים למה הם שמחים, אף על פי כן היתה צהלה ושמחה. אבל היהודים היה להם טעם על שמחתם שגזלו מיד המן הרשע. והכלל, כשאדם יודע טעם הדבר אזי נקרא הבחינה הזאת בחינת אור שמאיר בו הטעם על מה עושה זאת. וזהו 'ליהודים היתה אורה ושמחה' – להם היה טעם על שמחתם הנרמז בחינת אור. וזהו הרמז 'ברכות צדיקים ישמח עם' (משלי כט ב), אפילו עם הפשוט שאינם יודעים הטעם למה הם שמחים, אף על פי כן הם שמחים, כי הצדיק מביא שמחה לעולם.

ליהודים היתה אורה ושמחה ושושן ויקר (ח טו)

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

עקר שמחת ישראל על שזכו שיוכלו

לעבד הבורא ית"ש

אמר מרן גיסי שליט"א (בעל השפת אמת זיע"א)... הכתוב מעיד על ישראל שעקר שמחתם היה על ידי שזכו לאורה זו תורה, שמחה - שמחת יום טוב, ששושן זו מילה, ויקר תפלין (מגילה טו), שהיה אצלם יותר חביב שזכו שיוכלו לעבד הבורא תברך שמו ממה שגזלו בחיות גופם, וקראם הכתוב בשם יהודים, שהכופר בעבודה זרה נקרא יהודי כדאיתא (מגילה יג), שהיה אז עקר שמם יהודים, כדכתוב (צפניה ג יב) 'והשארתי וגו' עני נדל וחסו בשם ה', כי יהודה השם הקדוש בלוי, ודלי"ת באמצע על דלות ושפלות שבלבם:

מעגלי צדק

רבי יעקב אבןחצירא זיע"א

זכות מה שיקבלו התורה נצטרפה עם זכות מרדכי ואסתר ועל ידי זה זכו לישועה

הגדה ישראל חזרו וקבלו התורה כשנתבטלה מעליהם הגזירה, כמו שכתוב (להלן ט כז) 'קיימו וקבלו היהודים' קיימו מה שקבלו כבר (שבת פח.). וזכות התורה שראה הקדוש ברוך הוא שיתחזרו ויקבלו התורה ברצון היא עמדה להם וסייעה עם זכות מרדכי ואסתר. ומשום הכי הקדים בתורה בפסוק (טו) 'ליהודים היתה אורה' דאורה זו תורה. כלומר ליהודים עמדה זכות התורה שחזרו וקבלוה. וזה נצטרפה עם זכות מרדכי ואסתר. והגדה תורה במלוי כזה ת"ו ו"ו רי"ש ה"א עם הכולל גימטריא מרדכי אסתר. להודיע דזכות מרדכי ואסתר וזכות התורה שחשבוניה כחשבון מרדכי ואסתר כאמור. הם שעמדו לישראל ונתבטלה הגזירה מעליהם.

והגדה שלשה אלה שהם מרדכי אסתר תורה, שזכותם נצולו ישראל ונעשה להם נס. ראשי תבות דשלשה אלה אמ"ת דהינו א"סתר מ"רדכי ת"ורה. ואפשר דלזה רמו במגלה דכתיב וישלח ספרים אל כל היהודים וכו' ומסים שם דברי שלום ואמת. דלכאורה מלת ואמת מה ענינה כאן, אלא להודיע שהזכות שעמדה להם היא מה שרמו במלת אמ"ת שהיא ראשי תבות א"סתר מ"רדכי ת"ורה. וזהו דברי שלום ואמת שכתב להם לישראל באגרות ששלח להם התבשרו, שלום לכם אל תיראו מאחר שזכות הרמוזה במלת אמ"ת כאמור עמדה לכם.

תורת אבות

רבי אברהם מסלונים זיע"א

הצדיק משפיע מיראתו על הכל / כי נפל פחד מרדכי עליהם. נפל הוא מלשון על פני כל אהיו נפל' (בראשית כה יח), והינו כי שכן פחד מרדכי, ממי שמרדכי מפחד, גם עליהם.

וינו היהודים בכל איביהם מפת חרב והרג ואבדו ויעשו כשנאייהם כרצונם (ט כ)

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

תכלית שעבוד אמות העולם בישראל בכדי להוציא הניצוצי קדשה הבלועים בקרבם

ידוע מספרים הקדושים בפרוש הפסוק (קהלת ח ט) 'עת אשר שלט האדם באדם לרע לו', כי מה שיש שליטה לעת עתה לאמות העולם על ישראל הוא לרע להם, כדי להוציא מהם הניצוצי קדשה הנבלעים בהם, כמו שאמרו ז"ל (פסחים פז:) לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. והוא על דרך הכתוב (איוב כ טו) 'חיל בלע ויקאנו', כי על ידי שחוטפים מן הקדשה, אז פח הקדשה בער בקרבם להשפילם ולהקיא גם מה שהיה להם מקדם. ועל כן רמזנו במקום אחר אשר תבות לר"ע ל"ו עולה פורי"ם, כי מה שגדל המלך את המן והיתה לו שליטה גדולה על ישראל, היה בכדי להוציא ממנו הניצוצי קדשה, וכמו שאמרו ז"ל (גיטין טז:) מבגי בגיו של המן למדו תורה. והוא כפי הידוע בסוד הפסוק (תהלים קג ט) 'ומלכותו בכל משלה' [עין בשער הפסוקים ריש פרשת כי תבוא], וכפי אשר רמזנו במקום אחר אשר 'ומלכותו בכל משלה' עולה מרדכי אסתר, ועל כן היו רבים מעמי הארץ מתנהדים.

וכל שרי המדינות והאחשדרפנים והפחות ועשי המלאכה אשר למלך מנשאים את היהודים כי נפל פחד מרדכי עליהם (ט א)

הָאֵרַת פָּנַי מִלֶּךְ חַיִּים, כִּי נִרְצָה וְנִתְפָּיֵס וְנִתְקַבַּל תְּשׁוּבָתוֹ לְרִצּוֹן לְפָנַי ד'.

וּבְאֲשֶׁר ראו ישראל שנתקבלה תשובתם לרצון על חטא עבודה זרה, כי נודע שכל מי שיש בידו שמץ פגם מחטא עבודה זרה ואביזרייהו לא יוכל לראות ולהרגיש אור תורה והאור הגנוז בהתורה הק', וכמו שנגמר (במדבר טו לט) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם', ודרשו חז"ל (ברכות יב:): 'שהפגנה בזה זנות ומינות ועבודה זרה, ותיקו נקיים מג' אלה למען תזכרו וגו', מה שאין בן קודם לכן לא תוכלו לראות ולהרגיש אור התורה, ובאשר ראו שנתגלה להם אור התורה וכמאמרם ז"ל (מגילה טו:): 'אורה זו תורה, ודעו שנמחל להם החטא שהשתחוו לצלם בשלמות ואין רשומו נכר, ראו ושמחו שמחה שלמה ממילא היתה תורתם ברבו יתיר בשמחה עצומה, ובלמוד תורה בקדושה ובשמחה כזאת ראו שגם על חטא שנהנו מסעודתו של אותו רשע, אף שהוא חטא שאינו נכר לעיני כל וכנגמר בספר קב הישר (פרק צח), רק הוא חטא נודע למבינים שגרמו למינקו שפע דנהור מלעילא דלא ישפיע בשכינתא חס ושלום.

בַּיּוֹם שנפתחו עיניהם אחרי למודם בתורה הקדושה, ראו גדל פגם החטא הזה עד היכן הדברים נוגעים, ועד כמה נצרף כח התשובה לתקן פגם הזה ולכן בקשה אסתר במסירת נפשה, כמבאר בגמ' (מגילה טו:), 'להנתן גם מקור ליהודים אשר בשושן לעשות פדת היום', פרוש, לפי למודינו בתורה הקדושה היום שהארה עינינו לראות כחטאינו אשר מחזיבים אנחנו לתקן עוד. וגם זאת עלתה בידם, וזכו שנתקבלה תשובתם שנעשה מחטאם מצוה קבועה לדורות לעשות אותם ימי משתה ושמחה, וכעין דברי המדרש (ב"ר פ"ד יז) 'עבדתן של

שרש הענין לפי מה דאיתא במסכת פרה פרק ט' משנה ג' אשר יונה אינה פוסלת מי חטאת מפני שהיא מוצצת, והנחש פוסל מפני שהוא מקיא, עיי"ש. על כן אמות העולם שהם מסטרא דנחש, באשר המה יש להם שליטה ויונקים מישראל, עוד מקיאים ביותר. אבל לא בן ישראל שנמשלו ליונה (שבת מט), באשר תהיה להם שליטה על אמות העולם, אז נשאר אצלם הכל ולא יסיפו תת לזרים חילם. וזהו 'ביום אשר שבר'ו איבי היהודים לשלוט בהם' (פסוק א), הינו, שיש להם שבר באשר המה שולטים על ישראל, וכמו שכתוב (משלי טז יח) 'לפני שבר גאון'. אבל בישראל ונהפך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם, אז הוא בהפוך מזה, כי נמשלו ליונה שאינה מקיאה.

ותאמר אסתר אם על המלך טוב ינתן גם מקור ליהודים אשר בשושן לעשות פדת היום ואת עשרת בני המן יתלו על העץ (ט יג)

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל וישראל יצחק מאלקסטנדר זיע"א
 באשר זוכה האדם להשיג התורה הקדושה היא מאירה עיניו לשוב אף על פגמים קלים
 הגה' דת', לשון תורה, וכמו שאומרים בהושענות (לשבת) 'שבועה בדת קוראה בשבת', המבון בזה תורה של היום, כי הלמוד תורה בשמחה מאירת עינים, לראות כל נגעי עצמו ולהרגיש בחטאים דקים מן הדקים, וכדברי ההר הקדוש (ח"ג כג: ע"ש) אורייתא מודעת ליה חוביה, והתורה הקדושה נקראת אמת (עי' ברכות ה:), ולכן על ידי התורה זוכה להשיג האמת ומבין חטאו, ואין שמחה כמו שמחת הנפש, כשמרגיש

פְּרָזִים, וְיֵשׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר דִּבְרֵי תוֹרָה הֵם אֶצְלָם כְּחוּמָה שְׂאִין אַפָּן בְּעוֹלָם לְעֵבֶר חֵס וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׂאוּמָרִים (בהושענות) אִם אָנִי חוּמָה, וְאֵלּוּ נִקְרָאִים מִקְפִּין חוּמָה. וְהִנֵּה עָקֵר הַגְּזֵרָה לְהַשְׁמִיד וְלְהַרְגַּת הָיָה מִשְׁעַם שְׁלֵא רָצוּ לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְהִמְנָן הַרְשָׁע, וְלִזְאֵת מִקְפִּין חוּמָה הָיוּ בְּטוֹחִים שְׁבוֹדָאֵי לֹא יַעֲבְרוּ עַל מִצְוֹת ה' יִתְפָּרֵף, וְנִתְקַדְּשׁוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם שְׂיִתְהַרְגוּ עַל קִדְשַׁת הַשֵּׁם, לְכֵן לֹא הָיָה הַגֵּס חֲשׁוֹב בְּעֵינֵיהֶם כֹּל כִּף כִּי הָיָה לָהֶם שְׂמֵחָה עִם קִדְשַׁת הַשֵּׁם, רַק הַפְּרָזִים אֲשֶׁר יָרְאוּ לְנַפְשׁוֹתָם אוֹלֵי לֹא יוֹכְלוּ לְעַמֵּד בְּנַסְיוֹן הָיָה הַיְשׁוּעָה גְּדוּלָה כֹּל כִּף בְּעֵינֵיהֶם וַעֲשׂוּ שְׂמֵחָה וּמִשְׂתַּהַ, וְאַחַר כִּף הָאִיר ה' יִתְפָּרֵף עֵינֵיהֶם וּמִצְאוּ רָמֵז בַּתּוֹרָה, וְהִינֵנוּ בְּאֵמֶת צְרִיף שְׁגַם אֲנָשִׁים הַפְּשׁוּטִים יַעֲמֵדוּ עַל מִצְבַּ הַרְאוֹי וְאִם לֹאוּ חֵס וְשְׁלוֹם אֵין הַתְּקוּן כִּלְלִי, וְזֶהוּ שְׂאֵמֵר אֵין ה' שְׁלֵם וְכִסְאוֹ שְׁלֵם עַד שְׂיִמְתָּה, כִּי צְרִיף לְהִיּוֹת שְׂכַל הַפְּרָזִים וְהַמְּקַפִּין יְהִי מְחַנְנִים, וְתִקְנֵנוּ מִשְׂתַּה וּשְׂמֵחָה גַם לְמַקְפִּין, וְזֶה שְׂתִּלּוּי הַמְּקַפִּין מִיְמוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן שְׂכַתוֹב (שְׁמוֹת ל"ג י"א) וְנוֹעַר לֹא יָמוּשׁ מִתּוֹף הָאֵהֶל, שְׂהֵיָה מִקְבֵּל עָלָיו עַל מַלְכוּת שְׂמַיִם כְּאֵהֶל וְחוּמָה תְּמִיד, כְּעֵין מִקְרַת חוּמָה בְּנ"ל:

כַּיְמֵים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְהוּדִים מְאוּיְבִיחֵם וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִהַפְּדוּ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וְגו' לְעֵשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׂתַּה וּשְׂמֵחָה וּמְשׁוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרַעְהוּ וּמְתַנּוֹת לְאֲבוֹנִים (ט כב)

אִמְרֵי נַעֲם

רבי מאיר מדו"קוב זיע"א

בְּדוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים צְרִיכִים לְהַגִּיעַ לְשִׂמְחָה עַל יְדֵי מִשְׂתַּה

וְיֵשׁ לְדַקְדַּק מְדוּעַ בְּתַחֲלָה (פסוקים יז-יח) נִצְאָמַר מִשְׂתַּה מִקְרָם, וְאַחַר כִּף בְּשִׁנְיַת הַשְּׁנִיַת (פסוק יט) נִצְאָמַר מִקְרָם שְׂמֵחָה וּמִשְׂתַּה, וְאַחַר

שְׂכַטִּים זְכוּרָה הִיא לְעוֹלָם, וְגַם כָּאֵן נַעֲשֶׂה מַצְנָה קְבוּעָה לְדוֹרוֹת לְעֵשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׂתַּה וּשְׂמֵחָה.

וְלִכֵּן מְצִינוּ הַרְבֵּה צְדִיקִים שְׂשִׂמְחוּ יוֹתֵר בְּשׁוֹשֵׁן פּוֹרִים מִכִּיּוֹם פּוֹרִים, כִּי תוֹסַפּוֹת שְׁלֵ הַקְּב"ה מְרַבֶּה עַל הָעֶקֶר, וְכַמְאֵמֵר חֲכָמֵינוּ ז"ל (ב"ר ס"א ד), וְכֵן כָּאֵן כִּיּוֹם שׁוֹשֵׁן פּוֹרִים עֲשׂוּ תְּשׁוּבָה גַם עַל חֶטָא קָל מִחֶטָא עֲבוּדָה זָרָה שְׂתִקְנֵנוּ כִּיּוֹם א' וְזֶה רְבוּתָא יוֹתֵר גְּדוּלָה. וְזֶהוּ שְׂאֵמֵרוּ בַּפְּסָרִים הַק' שְׂמַיִם שׁוֹשֵׁן פּוֹרִים מִתְּחִילִים הַל' יוֹם קוֹדֵם לְפֶסַח וְהוּא הַכְּנֶה לְפֶסַח שְׂכַבֵּל יוֹם מִתְקַדֵּשׁ יוֹתֵר, וְזֶהוּ עַל יְדֵי שְׂמַשִּׁים עַל לְבוֹ שְׂצָרִיף לְעֵשׂוֹת תְּשׁוּבָה גַם עַל חֶטָאִים קָלִים וּלְתַקְנֵם בְּכַחַי תְּשׁוּבָה מֵאֵהֶבָה זוֹכָה לְהַתְקַרֵּב לְקִדְשַׁת חַג הַפֶּסַח הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה.

עַל כֵּן הַיְהוּדִים הַפְּרָזִים הַיְשִׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרָזוֹת עֲשִׂים אֵת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר שְׂמֵחָה וּמִשְׂתַּה וְיוֹם טוֹב וּמְשׁוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרַעְהוּ (ט י)

חֲדוּשֵׁי הַרְי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

'פְּרָזִים' - אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, 'מִקְפִּין חוּמָה' - אֲנָשִׁים שְׂדַבְרֵי תוֹרָה אֶצְלָם כְּחוּמָה

הַרְמַב"ן ז"ל כְּתַב הַטַּעַם שְׂחַק הַמַּצְנָה זו לְפְרָזִים וְלְמַקְפִּים, שְׂהַמְקַפִּים לֹא יָרְאוּ כֹּל כִּף בְּהַפְּרָזִים, וְלֹא הָיָה עוֹשֶׂה יוֹם טוֹב רַק אַחַר שְׂרָאוּ שְׁמוֹן הַשְּׂמַיִם נִתַּן לָהֶם זֹאת נִמְצָא רָמֵז בַּתּוֹרָה, תִּקְנֵנוּ מִשְׂתַּה וּשְׂמֵחָה, לְכֵן הַפְּרָזִים קוֹדְמִין ע"ש. וְהַרְי"ן ז"ל תָּמָה שְׂהֵרִי גַם בַּתּוֹף הַחוּמָה הָיָה הָאוֹיֵב וְמָה תּוֹעֲלַת בְּחוּמָה שְׂהֵיָה מִקְרַת, יַעֲזֵן שֵׁם. וְנִרְאָה לְקַנְסֵם דְּבַרֵי הַרְמַב"ן ז"ל, דְּהִנֵּה יֵשׁ אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים בְּיִשְׂרָאֵל הַנִּקְרָאִים

כַּיְמֵימִים אֲשֶׁר נָחוּ הַיְהוּדִים, הִינּוּ שְׂלֵא כְּמוֹ שֶׁהָיָה בַשָּׁנָה הַשְּׁנִיית, רַק כְּמוֹ שֶׁהָיָה בַשָּׁנָה הַרְּאשׁוֹנָה, כִּי הַדּוֹרוֹת מִתְמַעְטִין, וְאִין אָנוּ בַּמְדַּרְגָּה גְּדוֹלָה לְהַשִּׁיג הַשְּׂמֵחָה עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה פְּעֻלָּה מִקְדָּם וְכַ"ל:

וְקַבַּל הַיְהוּדִים אֶת אֲשֶׁר הִחְלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר כָּתַב מְרְדֳכָי אֵלֵיהֶם (ט כג)

עֲרוּגַת הַבָּשֵׂם

רבי משה גרינוואלד מחוסט זיע"א
פורים זמן תשובה ומסגל לתקן
החטאים

יֵשׁ לְפָרֵשׁ, עַל דֶּרֶךְ שְׂמֵבָר בְּדַרְשׁוֹת רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שֶׁבְּפוֹרִים הוּא הַזְּמַן לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ לְהַחֲלוֹ, וּמִבְּאֵר בְּתַקּוּנֵיהֶם הוּא כִּיּוֹם הַכְּפוּרִים, וְהִינּוּ דְאָמַר, וְקַבַּל הַיְהוּדִים אֶת אֲשֶׁר הִחְלוּ לַעֲשׂוֹת, שֶׁקָּבְלוּ עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת וּלְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר הִחְלוּ, מִלְּשׁוֹן 'לְהַחֲלוֹ' (ויקרא כא ד).

וּבִבְחָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עִם הַסֵּפֶר יְשׁוּב מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרַעָה אֲשֶׁר חָשַׁב עַל הַיְהוּדִים עַל רֵאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֵת בְּנָיו עַל הָעֵץ (ט כה)

תַּפְּאֶרֶת שְׁלֹמֹה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א
הַעֲצָה הַנְּכוֹנָה לְהַנְּצִיל מִמַּחֲשַׁבּוֹת זְרוֹת בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה - לְמוֹד הַתּוֹרָה

הַנֶּרְאָה לְרַמּוֹז בְּזֶה עַל פִּי מַה שְּׂאִיתָא בְּסַפְרִים כִּי הַעֲצָה הַנְּכוֹנָה לְהַנְּצִיל מִמַּחֲשַׁבּוֹת זְרוֹת בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה. שְׂיִכִּין אֶת עַצְמוֹ קוֹדֵם הַתְּפִלָּה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. וְזֶה הַרְמָז בְּפִסּוּק הַנ"ל: 'וּבִבְחָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ' - זֶה הַמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַמְד בַּתְּפִלָּה, 'אָמַר עִם הַסֵּפֶר'

זֶה כְּשֶׁכָּתַב מְרְדֳכָי 'לְקַיֵּם אֶת יְמֵי הַפוֹרִים כְּיְמֵימִים אֲשֶׁר נָחוּ הַיְהוּדִים' חֲזַר וְאָמַר מִשְׁתָּה קוֹדֵם שְׂמֵחָה.

וְנִרְאָה עַל דֶּרֶךְ שְׂאֵמְרוּ ז"ל (פסחים ק"ו).
בְּהַא דְּפַעַם כְּתִיב 'לְדוֹר מִזְמוֹר' וְלַפְעָמִים 'מִזְמוֹר לְדוֹר', אֲשֶׁר לַפְעָמִים בָּא הַשְּׂרָאָת קְדוּשָׁה אֵלָיו בְּלֵא הַצְּטֻרְכוֹת לְנַגֵּן בְּכַנּוֹר מִקְדָּם, כִּי גַם בְּלֵא זֶה הָיָה בְּשֵׂמֵחָה, רַק אַחַר כֵּן בְּשֵׂהִיָּה עֲלָיו הַשְּׂרָאָת הַקְּדוּשָׁה הַתַּחֲלִיל לְזַמֵּר וּלְנַגֵּן, וְלַפְעָמִים הָיָה צָרִיף לְזַמֵּר מִקְדָּם וּלְנַגֵּן בְּכַנּוֹר בְּכָלִי לְהַבִּיא עַצְמוֹ לִיְדֵי שְׂמֵחָה וְהַמְשִׁיף עַל יְדֵי זֶה הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה, כִּי אָמְרוּ ז"ל (שבת ל:): אִין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה אֵלָא מִתּוֹף שְׂמֵחָה.

כְּמוֹ כֵּן בַּעֲנֵן זֶה, אֲשֶׁר בַּשָּׁנָה רֵאשׁוֹנָה, לְאֲשֶׁר שְׁהִיָּה בְּבִהְלָה גְּדוֹלָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר הָרְגוּ בְּשׁוֹנְאֵיהֶם כְּדֵאִיתָא בְּסַפְרִים (תו"ס הַרֵאשׁוֹ מַגִּילָה ב.) שֶׁיִּשְׁבּוּ בַּתְּעִנִּית בְּאוֹתוֹ יוֹם בַּתְּשׁוּבָה, וּבְכּוֹ כִּי יִרְאוּ מֵאֵד שְׂלֵא יַעֲמִדוּ נִגְדָם הַשׁוֹנְאִים. וְהַגֵּם אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ הָיָה בַּעֲזָרָם עִם כָּל זֶה לֹא יִמְלֹט שְׂלֵא הָיָה נִפְקָד אִישׁ בְּדֶרֶךְ לּוֹחֲמֵי מִלְחָמָה, כִּי הֵם לֹא יָדְעוּ אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ יַעֲשֶׂה עִמָּהֶם נִסִּים גְּדוֹלִים כְּאֵלוֹ לְהַפִּיל עֲלֵיהֶם פַּחַד, וְאִישׁ לֹא יַעֲמֵד בַּפְּנִיָּה. וְלִזֶּה בִּיּוֹן שְׁהִיָּה מִבְּהִלִּים מֵאֵד, לֹא הָיָה בִּיכְלָתָם לְהַשִּׁיג הַשְּׂמֵחָה וְהַשְּׂרָאָת הַקְּדוּשָׁה, עַד אֲשֶׁר עַל יְדֵי הַמִּשְׁתָּה זָכוּ לְשֵׂמֵחָה, וּצְרִיכִין הָיוּ לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּה מִקְדָּם עַל יְדֵי שְׂתִית הַיַּיִן. אָמְנָם לְשָׁנָה הַבָּאָה תִּכְף בְּבֵא יְמֵי הַפוֹרִים הַרְּגִישׁוּ קְדוּשָׁה נִפְלְאָה וְשֵׂמֵחָה עֲלֵינָה, וְאַחַר כֵּן מִחֲמַת שְׂמֵחָה זֶה עָשׂוּ מִשְׁתָּה הַיַּיִן.

אָמְנָם מְרְדֳכָי וְאֵסְתֵר רָאוּ אֲשֶׁר לְדוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים לֹא יִשְׁיִגוּ הַשְּׂמֵחָה עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ פְּעֻלָּה מִקְדָּם, עַל כֵּן כְּאֲשֶׁר כָּתַב לְקַיֵּם יְמֵי הַפוֹרִים לְדוֹרוֹת עוֹלָם אִזְ כָּתַב מִשְׁתָּה וְשֵׂמֵחָה, לַעֲשׂוֹת פְּעֻלַּת הַמִּשְׁתָּה בְּכָדֵי שְׂבִיבוּ וְלַקְדוּשָׁה. וְזֶהוּ שְׂפָתַיב

המן בעצמו הוא המפיל... ולפי דברינו...
'הפיל פור הוא הגורל לפני המן'... הגה
הפונה הוא, המסבב סבות והפועל ישועות
המגיד מראשית אחרית הוא פעל ועשה
להפיל הגורל דייקא על חדש אדר, הוא
סוד החטם אשר בו תלוי חוש המתקנים
שלא נתפגם כל כך בעץ הדעת, ועל ידי
זה נתבטלה עצת המן, וישאל עם קרובו
נשארו לחיים ולשלום, הבן הדבר, ברוך
המפילא פלאות:

**ומאמר אסתר קים דברי הפרים האלה ונקתב
בספר (ט לב)**

אור המאיר

רבי זאב וואלף מדיאטומיר זיע"א

מגלת אסתר נקבעה לדורות שבכל
הדורות יהיה בה תועלת לעבודת
הש"ת

אסתר המלכה בקשה כזאת מן התכמים
תכמי הדור, לכתב ספור מעשה
מגלה זאת ברוח הקדש, בכדי שיוכלו
דורות הבאים אחריה עד ביאת הגאון
להמציא מרגוע לנפשם בספור מעשיות
הכתובים במגלה זאת, עניני עבודה בכל
עת ובכל זמן כפי הצורך והשעה הצריכה
לכך באותו הדור. ולא תתכן כזה פי אם
כשיכתבו אותה ברוח הקדש. ולזאת בקשה
מעמדם, כתבוננו כזה, עד שביצע הנאה
לדורי הדורות כנזכר. וכן קבעוני לדורות,
גם כן לכונן האמור, שלא תהיה נבואה
לשעתה, כי אם לדורי הדורות הבאים יוכלו
להשיג מחמתה עניני עבודה לערך העת
והמאנע הצורך להם אז, יוכלו הכל להמציא
לעצמם במגלה זאת לקרב זמן גאולתם
העקריית, כאשר היתה בגלות בכל פתח
גאולה, שיראו וילמדו לעשות תשובה
בשלמות, ואז יזכו לגאולה אחרונה... וכאשר

על ידי שלמד בספר, ישוב מחשבתו
הרעה - יבטל כל המחשבות רעות בשעת
התפלה. ויהיה תפלתו זכה צלולה וברורה.

**על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור
על כן על כל דברי האגרת הזאת ומה ראו
על ככה ומה הגיע אליהם (ט כו)**

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

על ידי שנפל הפור על חדש אדר
המקון נגד חוש הריח שלא נפגם
בחטא אדם הראשון זכו לישועה

אדר בחינת החטם, בו תלוי חוש הריח,
והגה כל החושים... כלם נתפגמו
ונתגשמו בחטא אדם הראשון, מה שאין
כן חוש הריח... וכזה תתבונן מפלאות
תמים דעים, הגה המן הרשע הצר הצר
היה כחו מן הנחש הקדמוני אשר פתה
לאכול מן עץ הדעת, כן הוא גרם בעצתו
שיאכלו ישראל מסעודתו של אחשוורוש
ונתחילו שונאים של ישראל ככתבי
האר"י ז"ל... והגה פעל ועשה היצר כל
הוא אלקינו, אשר המן הרשע הפיל פור
לאבד וכו' ולא מצא לגורלו רק חדש
אדר, הוא בחינת החטם אשר בו חוש
הריח... על כן תמצא אשר גם שמות
הגואלים נקראים בשם בשמים, הנבראים
לחוש הריח, הינו מרדכי (מר דרור), אסתר
(תדסה), וכו' תבין על פי פשוטו מה
שנאמר במרדכי ויזעק זעקה גדולה וכו'
לא נאמר מה אמר, אכל הוא כפשוטו
מפני שהקול יפה לבשמים (כריתות ו:).

וכן תבין הנאמר במגלה 'בתוך הראשון
וכו' הפיל פור הוא הגורל לפני המן
וכו' ומחדש לחדש שנים עשר הוא חדש
אדר, הגה לא גרע פרושן של הדברים,
מי הוא המפיל את הפור לפני המן, הלא

מצינו (עי' סנהדרין צז:) אֲשֶׁר חֲכָמִים הִגִּידוּ בַתְּשׁוּבָתָם הִרְמַתָּה, בְּשִׂמְחָה תִצְאוּ וּבְשָׁלוֹם תִּתְקַבְּלוּ, וְאִם חַס וְשָׁלוֹם אֵין עוֹשִׁין תְּשׁוּבָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲמִיד לָהֶם מֶלֶךְ כְּהֵמָּן שְׂגוּרֹתָיו קָשׁוֹת וּמַחֲזִיזֵן לְמוֹטָב בְּעַל פְּרָחִים, וְכִינּוֹן שָׁפָן אֵיךְ לֹא יַעֲטוּ כַּמְעִיל בְּשִׂתָּם לִפְרִץ מַעֲשֵׂיהָ הַטּוֹבִים לְבֹא לִיְדֵי כֶּף, וְכִי לֹא טוֹב לָהֶם אֹז מַעֲתָה בְּשׁוֹבָה וְנַחַת יוֹשְׁעוֹן, לְשִׁמְעַת חֲכָמִים לְשׁוֹב בַּתְּשׁוּבָה, וְאִז לֹא יִצְטָרְכוּ לְמֶלֶךְ כְּהֵמָּן...

וְיִזְדָּה אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא (מגילה טז) מְגַלַּת אֶסְתֵּר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נִאֶמְרָה, הִינּוּ שְׂחַכְמֵי הַדּוֹר כְּתוּבָה וּקְבֻעָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, בְּכַדִּי שְׂגִיעַ תּוֹעֵלַת לְדוֹר דּוֹרוֹת, כַּאֲשֶׁר בִּקְשָׁה זֹאת מִחֲכָמִים לְהַמְצִיא לָהֶם כָּל הַבָּאִים אַחֲרֶיהָ וְקִזְזִים וְסוּדוֹת נִפְלְאִים, לְעוֹרֵר לָבָם בְּקִרְבָּם לְעִבּוּדַת בּוֹרְאֵם. וּמְבִיא רְאִיָּה שְׁנֵאמַר 'וְתִהְיֶה אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת חַן בְּעֵינֵי כָל רְאִיָּה', כְּלוּמַר זֶה לֶךְ הָאֹת שְׁנֵאמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כִּינּוֹן שְׂעִינֵינוּ הִרְאוּת שְׁמִגְלַת 'אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת חַן בְּעֵינֵי כָל רְאִיָּה', מְדוּר לְדוֹר שְׂחַלְפוּ וְעָבְרוּ, וְגַם עֵתָה עַד לְעֵתִיד כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מִמְצִיא לְעַצְמוֹ לְעֶרֶךְ בְּחִינָתוֹ עִבּוּדַת הַבּוֹרָא, וְאִנּוּ רּוֹאִין כַּמָּה סְפָרִים וְסוּדוֹת וְרִמְזִים נִפְלְאִים שְׁנֵתְחַבְּרוּ בְּסִפּוּר מְגַלַּת אֶסְתֵּר, מִכָּאֵן רְאִיָּה מִסְתַּמָּא כְּתוּבָה וּקְבֻעָה בֵּין הַפְּתוּבִים וְהִיא צְרִיכָה לְדוֹרוֹת, וְזֶהוּ 'יִמְאָמַר אֶסְתֵּר קִיַּם אֶת הַפְּרִים הָאֵלֶּה וְנִקְתָּב בְּסִפְרֵי', וְדַאי כְּנֵאמָר. וְדוֹק כִּי עֲמֹק.

וַיִּשֶׂם הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ מִסַּעַל הָאָרֶץ וְאִיִּי הַיָּם (י א')

בּוֹצִינָא דְנַהוּרָא

רַבִּי בְּרוּךְ מִמְעוֹבּוֹז זִיע"א
אַחֲשֵׁרוּשׁ רְצָה לְהַלְבִּישׁ כָּל הַגּוֹס
דְּפוּרִים בְּדֶרֶךְ הַטָּבַע
פַּעַם אַחַת הִיָּה בְּדִתָּא דְעִתִּיהָ בְּפוּרִים,

וְאָמַר מִי שְׂיִשְׂאֵל אוֹתוֹ כָּל חֲלָלָא דְעָלְמָא יֵאמַר לָהֶם, שְׂאֵלוּ אוֹתוֹ הֲלֹא כָּל הַמְּגַלָּה הִיא פְּרוּמָא נִיִּסָּא, מַה שְׂיִכּוֹת לְמַגְלָה זֶה הַפְּסוּק וַיִּשֶׂם הַמֶּלֶךְ מִסַּעַל הָאָרֶץ וְאִיִּי הַיָּם, וְהַשִּׁיב, שְׂרָאָה אַחֲשֵׁרוּשׁ שְׂבַעֲנֵי מְרַדְּכֵי וְאֶסְתֵּר הַמַּעֲשָׂה שֶׁל הֵמָּן לְגַס גְּדוּל בְּעֵינֵיהֶם, וְקָבְעוּ פּוּרִים לְדוֹרוֹת כְּדִכְתִּיב וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר כּו' וְשִׁלַּח סְפָרִים אֶל כָּל הַיְּהוּדִים וְגו' לְקַיֵּם יְמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם, וְכָל הַנְּסִים יְסוּדָם מֵאוֹתוֹת מ"ס, כְּדִאֲתָא (שבת קד.) מ"ם וְסִמָּן שְׂבַלְיוֹחוֹת בְּגַס הָיוּ עוֹמְדִים, אֲבָל הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ רְצָה לְהַלְבִּישׁ אֶת הַדְּבָר מַעֲשֵׂה מְרַדְּכֵי וְהֵמָּן בְּדֶרֶךְ הַטָּבַע, כְּלוּמַר שְׂאִין שׁוּם גַּס בְּעוֹלָם רַק עַל פִּי דְרַךְ הַטָּבַע, שְׂמַתְחֵלָה אֶהֱבֵא אֶת הֵמָּן, וְאַחַר כֵּן הִרְאָה לוֹ מְרַדְּכֵי שְׂהַשְׁנֵי סְרִיסִים הָיוּ רוֹצִים לְהַמִּיתוֹ, וּמְרַדְּכֵי הִצִּיל אֶת הַמֶּלֶךְ מִמָּוֶת נִפְשׁוֹ, וְנִמְצָא מְרַדְּכֵי הָיָה אוֹהֵב אֶת הַמֶּלֶךְ, וְהֵמָּן הָיָה רוֹצֵה לְהַמִּית אֶת מְרַדְּכֵי וּבְעֵבֹר זֶה הַשִּׁיב לוֹ גְּמוּלוֹ בְּרֵאשׁוֹ וְתָלָה אוֹתוֹ עַל הָעֵץ, אֲבָל אֵין זֶה שׁוּם גַּס.

וְזֶהוּ כְּנֻת הַפְּתוּב כְּתוּב וַיִּשֶׂם הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ מ"ס עַל הָאָרֶץ, הִינּוּ מַה שְׂרָאֵי מְרַדְּכֵי וְאֶסְתֵּר לְגַס, שֵׁם הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ עַל הָאָרֶץ, פְּרוּשׁ שְׂהַלְבִּישׁ אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ הָאָרְצִיּוֹת, הִינּוּ שְׂאִין זֶה גַּס רַק הוּא דְרַךְ הַטָּבַע כְּנֻזְרָ לְעִיל, וְאָמַר הַפְּתוּב הָאֵיךְ אֶפְשָׁר שְׂיִהְיֶה לְאַחֲשֵׁרוּשׁ טְעוֹת גְּדוּל כְּנָה, שְׂעַל גַּס כְּנָה יֵאמַר שְׂהוּא דְרַךְ הַטָּבַע, וְסִים הַפְּתוּב 'וְאִיִּי הַיָּם', וְהֲלֹא קְרִיעַת יַם סוּף אֵין לֶךְ גַּס גְּדוּל מְזָה, וְכִתִּיב 'וַיִּבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל', וְכִי אֵיךְ מְלֹא לְבוֹ שְׂרָאָה גַס גְּדוּל כְּנָה, שְׂקָרַע הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל וְהַעֲבִירָם בִּיבְשָׁה, וְהוּא כֹּא תַכְךָ וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל, אֲלֹא שְׂהַלְבִּישׁ עֲמֶלֶק קְרִיעַת יַם סוּף לְדֶרֶךְ הַטָּבַע, אֵף כֵּן גַּס כֵּן הַלְבִּישׁ אַחֲשֵׁרוּשׁ מַעֲשֵׂה מְרַדְּכֵי וְהֵמָּן לְדֶרֶךְ הַטָּבַע.

את המלך אחשורוש ממיטה, וזהו יחוד גדול שנתגלה הפעלה והפעל. ולכך הוא ימי שמחה מחמת שנתגלה הארת מרדכי בנודע ליודעי חן.

ונה שאמר הפיטון 'שושנת יעקב צהלה ושמחה בראתם יחד תבלת מרדכי'. רצה לומר שהשיגו אז שני הבחינות ביחד, הפעלה הוא הגם הנקרא תבלת שדומה לכסא הכבוד, שעל ידי הפעלה נפר מי הוא מלך הכבוד ונעשה הפעלה כסא לכבודו תברך. גם זכו והשיגו להתגלות הארת בחינת מרדכי, שעל ידי מי באה הצלה והגם לזרע ישראל וזה היה על ידי מרדכי מה שלא השיגו ישראל בשום נס. וזהו להודיע שכל קניף לא בשו, רצה לומר הקדוש ברוך הוא רצה להראות ולפרסם מעלת הצדיק הדבוק בו תברך אשר שלח הקדוש ברוך הוא על ידו רוח והצלה לזרע ישראל כי הפלה ה' חסיד לו ה' ישמע בקראו אליו. כן יהי רצון אמן:

תשועתם היית לנצח ותקותם בכל דור ודור

שמחה ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א
אפילו דור הנחשב כמת כאשר יתאספו
ויתחברו לצדיק ויאמינו בכחם יזכו
להכיר קצת נפשם שניצוץ מהם שורר
כל הרע ויזכו לתשובה

הגה דברנו כמה פעמים שהחטא היה אז שאמרנו לנפשם נואש חלילה מחמת חטאם, שאבדו חלקם מאלקי ישראל, ולא היו יודעים שיש להם הנקדה הפנימית שלא נפגם חס ושלום, וכנה הם עוד מקשרים בקשר אמיץ באלקי יעקב, כי אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם

מאה מדינות ביבשה ושבעה ועשרים על הים

שאלו אותו שהיה לאחשורוש מאה ועשרים ושבעה מדינה, כמה היה לו בים וכמה ביבשה, והשיב כתיב במגלה, וישם המלך מ"ס על הארץ ואי הים, מ"ס בגימטריא מאה, ואי"י בגימטריא שבעה ועשרים, פלומר שהיה לו מאה מדינות ביבשה ושבע ועשרים על הים.

שושנת יעקב צהלה ושמחה בראתם יחד תבלת מרדכי

אהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשל מאפטא זיע"א
בגם פורים זכו ישראל להכיר את
הבורא הו מתוך פעולותיו והו את
הפעל עצמו

יש לפרש דהנה אמרו חז"ל (סוטה יז.) תבלת דומה לים, וים לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד. רצונם לומר דהאמת הוא שאין אנו יכולים להשיג את הבורא ברוך הוא וברוך שמו, כי אם מצד פעולותיו ומעשיו הנוראים שעושה לנו נסים ונקמה מאויבינו בכל עת. ואנו משיגין הפעלה אכל לא הפעל, וזולת מתוך מעשיו שעושה עמנו מזה ראיה ברורה על עצמותו הנעלם אשר הוא תברך משגיח עלינו תמיד. אכל גבי נס של פורים נתגלה הפעלה והפעל. דהפעולה הוא שראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו אשר הציל אותנו ממיטה לחיים, ונהפך מיגון לשמחה. גם אז היה התגלות על ידי מי היה הגם הישועה וההצלה, היות שבא לנו על ידי גדלת מרדכי אשר גדלו המלך שהשלום שלו, והקדוש ברוך הוא גלגל הדבר על ידי מרדכי הצדיק, וסבב סבות שהציל מרדכי מקדם

לנו אור צלול ובהיר לכל דור ודור, אפילו להדור שהם צעירים ממדות פדורו של אסתר כמבאר במדרש רבה (ויקרא ל ג ע"ש) שהיו כמתים במעשיהם, עם כל זה האירו לנו האור של פני מלך חיים, ואנו מקוים לישועתו:

אורו המן אשר בקש לאבדי ברוך מרדכי היהודי ארוכה ורש אשת מפחידו ברוכה אסתר בעדי

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א
 'ארוך המן אשר בקש לאבדי' - לאבד
 יו"ד, סוד המחשבה של כל דבר

יש לפרש על פי מה שתנני ה' ברחמי וברב חסדיו על דרך שבארתי כבר, כי יש חלוק בין הצדיקים והמוגי עם, כי הצדיקים מובקים עצמם לסוד המחשבה על כל דבר לראות מקום מוצא הדבר ופרשו, ובה מעלים כל המדרגות לפרשם, אבל המוגי עם ורשעים אינם ורשעים רק אחר גשמיות הדברים, ואינם זוכרים כלל בסוד המחשבה להסתכל בפרש הדבר ומקום מקור מוצא. והנה איתא בפרש"י על 'אז ישיר משה' (שמות טו א), שהיו"ד היא נאמר על בחינת המחשבה, שמורה כשעלה בדעתו לומר שירה, וזהו (סנהדרין עא:) שר לא נאמר אלא 'שיר', ענין שם. וזהו שמרמוז 'ארוך המן אשר בקש לאבדי' - הינו לאבד יו"ד, הינו סוד המחשבה של כל דבר ודבר. 'ברוך מרדכי היהודי' - הינו הצדיק הוא מקרב הכל אל היו"ד, סוד המחשבה כנ"ל, וכן 'ארוכה ורש אשת מפחיד יו"ד'.

ו'ברוכה אסתר בעדי', יש לפרש על דרך דאיתא במדרש 'אתה ה' מגן בעדי' (תהלים ג ד) פרח עשן בעדי. והוא

(מלאכי ג ו). וזהו שאמרה אסתר (ח יא) 'להקהל ולעמד על נפשם', רוצה לומר שיקהלו באגדה אחת, ועל ידי זה יעמדו על ברור דבר אור יקרת נפשם, ואל יתיאשו, פי ניצוץ אחד יוצא ושוחרף את הכל, הינו הניצוץ מהאחד ומיחד אשר שכן בתוך כל איש ישראל, וניצוץ רשפי אש מכל ישראל באספה אחת ויכל להיות שלהבת ואש, גם כאשר יתחברו יחד אז מין במינו מחזקא ליה, ויזכו להשוכה מאהבה שיהפכו הזדונות לזכיות.

ו**בדברי חז"ל** (ירושלמי פאה פ"א ה"א) והוא בפרש"י (תהלים מה ט ע"ש) על הפתוב 'מר ואתה קציעות כל בגדתיך', כל בגידות שבגדת בי הרי הן פקציעות ואתה ומרדכי הוא 'מר דרור' (שמות ל כג) ומתרגם אונקלוס 'מירא דכיא' (עין חולין קלט:) והוא טהור... וזה שיסד הפסוק 'בראתם יחד תכלת מרדכי'... נודע בדרי חז"ל (מנחות מג: ובכ"מ) תכלת דומה לים והים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד, וראיה מביאה לזכירה שגאמר (במדבר טו ט) 'וראתם אתו וזכרתם'.

וזהו 'בראתם יחד תכלת מרדכי', שעל ידי אגדתם יחד זכו להראש יקרת נפשם ונקדתי הפנימית הנחצקת מתחת פסא הכבוד יתברך שמו, כמאמר חז"ל, ונתעוררו משינתם, ועל ידי החשף הזה יכלו להתחבר את עצמם למרדכי הצדיק, ולזכות להשוכה מאהבה שיעשה מכל עונותיהם ופשיעיהם זכיות, ומור ואתה וקציעות מכל הבגידות, הינו שמכל סרחונם נעשו ריח בשמים טובים שמריח ריח לכל העולמות. וזה מרדכי מר דרור ומתרגמן מירא דכיא, וממילא התשוכה הזאת היא 'לנצח', כי החלק יעקב הוא חלק מהחי וקיים לעד. וזה 'תשועתם היית לנצח', על ידי האמונה בה' ובתורתו הקדושה שהיא נצחית. וזה 'תקנתם בכל דור ודור', שהאבות האירו

שמים אפילו הכי זכור לטוב, ואם רואים שאפילו אצל גוי ש'חסד לאמים תטאת' (משלי יד לד) שכל מה שעושים לגרמייהו הוא דעבדי (עי שבת לג:). להתזתור ולהתפאר, ואפילו הכי תרבונה זכור לטוב, אם פן מפל שפן בישראל אפילו שאין עושים ממש בלתי לה' לבדו אכל פיון דסוף סוף הרי עשה מצוה גם פן יזכרהו ה' לטוב...

ונה שאמרו חיב איניש לבסומי עד דלא ידע בין ארור הקמן לברוף מרדכי, שחיב לבסומי אפילו שהוא פל כף שכור שאינו יודע פבר חלוק בין ארור הקמן לברוף מרדכי, ואם פן למה שותה רק משום שכרות ומתאנה לשתות ולא לשם מצוה ולא לשם שמים, אפילו הכי גם פן ישותה פי סוף סוף הרי מקיים הבסומי בפוריאי ועושה רצון הבורא וגם פן זכור לטוב פי אין הקדוש ברוף הוא מקפח שכר פל בריה.

וענין זה רוצים לעורר בפורים, דהנה פל מעשה שעושים בא בכונה תחלה, אכל גורל אינו בא בכונה, פי מאין יודע איף יפול הגורל, ורק לפי מה שהגורל קולע, ולכף קורים פורים על שם הפור, פדי לעורר מדה זו שאפילו אין פונתו בלתי לשם שמים, כמו גורל שקא גם פן בלי כונה, ואת זה רוצים לעורר בפורים. וזהו שאמר הכתוב על פן קראו לימים האלו פורים על שם הפור' - כמו ששם אף שלא נתפנין הקמן שיפל הגורל ליום י"ג אדר אלא על ידי הגורל נפל פן ואפילו הכי נענש שמתו את בניו באותו יום, אם פן מרבה מדה טובה ממדת פרעניות וכל שפן גבי ישראל אפילו עושים מצות בלי לכונ לשם שמים גם פן צריכים לקבל שכר פנ"ל:

מדרש פליאה. והאיר עיני פנה החסיד מו"ה ר' שמשון מאוסטרופאליע זלה"ה (ליקוטי שושנים), פי דוד הפלך ע"ה הנה מזכיר פנה זכות אבות, פדאיתא בעד"י ראשי תבות ב'עז ע'בד ד'וד י'שי, והוא דאיתא במדרש עוד זכות אבות שלפניהם, פו"ה ראשי תבות פ'רץ ר'ם ח'צרון, עש"ן ראשי תבות ע'מינב ש'למון נ'חשון, ולפי מה שפכתתי לעיל שהיה באסתר ניצוץ מלכות בית דוד, והוא שמרמו ברוכה אסתר בעדי' - ראשי תבות ב'עז ע'בד ד'וד י'שי, שהיה מתנוצץ בה מלכות בית דוד, והבן.

וגם תרבונה זכור לטוב

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים מקלויזנבורג זיע"א הלמוד מחרבונא שאף אם עושה האדם מעשה שלא בכונה שלמה אם יוצא מזה דבר טוב מתקבל לרצון צריה עיון דכל חג נקרא שמו על שם הנס שהיה, פגון חג המצות וחג הסכות וכן פל המועדים, ואם פן למה פורים נקרא על שם הפור שנה הנה הצרה, וכאשר הקשו פן פל הספרים הקדושים, עין שם (בני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר ד אות א).

ונראה לפרש, בהקדם חיב איניש לבסומי בפוריאי (מגילה ז:). וכו', ונראה לפרש, דנדאי צריף לעשות פל מצוה רק בלתי לשם שמים בלי שום פניה עצמית, אכל הרי מצינו 'וגם תרבונה זכור לטוב' ואיתא בגמרא (שם טו.) שחרבונה לא משום אהבת מרדכי אמר אלא משום שנאת הקמן, ואם פן למה 'זכור לטוב', אלא רואים דכיון דסוף סוף יצא על ידו דבר טוב אפילו שפונתו לא היתה לשם

פּוּרִים

מעלת היום

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

פורים כולל את כל המועדים

רֵאָה זֶה דְּבַר הַדָּשׁ מִצְאֵתִי לְהֵרֵב הַגְּדוּל מוֹרְנוּ חֵיד"א בְּסִפְרֵי דְבָשׁ לְפִי (מערכת פ. ב.), פורים כולל כל הימים טובים, פסח מעבדות לחרות וכאן ממנות לחיים, שבועות מתן תורה וכאן הדר קבלתה (שבת פח.), ראש השנה ספרי חיים וספרי וכו' (ר"ה לב:) וכאן היו גדונים אם לקיים הגזירה אם להנצל (ונצולים בכל שנה על ידי קריאת המגלה וצדקה, נ"ל), יום הכפורים מחילת עונות וכאן נמחל להם מה שנגזרו וכו', סבות עניי הקבד וכאן נכנסו תחת כנפי השכינה ורבים מעמי הארץ מתייחדים וכו' (אסתר ח יז), מדרש אליהו בשם יד יוסף. וכתב הרב הנ"ל, ואפשר דלכך בחרו לקרא פורים על שם הפור, פי ראשי תבות פורים – פ'סח ו'סכות ו'ראש ה'שנה י'ום הכפורים – מתן תורה:

מאור ושמש

רבי קלונימוס הלמן עפשטיין זיע"א

מדרכי ואסתר פעלו שיום הפורים יהיה כיום כפור בו אין שום קטרוג על ישראל

אִתָּא בַּתְּקוּנִים (תיקוני"ז כא נו): פורים אתקריאת על שם יום כפורים, עין שם. וזהו יום כפורים, שיום כפור הוא כפורים. והענין הוא, דהנה בראש השנה אז הוא עת המשפט... ונתן לנו הקדוש ברוך הוא עצה לתקוע שופר בראש השנה, ובנה נתערבב השטן, אף זאת אינו אלא לפי שעה, נתן לנו הקדוש ברוך הוא את יום הכפורים... שהקדוש ברוך הוא נתן לנו עצה לשחררו לתן שער לעזאזל... וכשהשטן

לב דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

אם היו כל ישראל מקדישים ביום זה את שמחתם לשם שמים וביתר היום עוסקים בתורה היו נגאלים גאלת עולם

בְּעֵינֵי הַדְּבָר פְּשוּט, שָׁאם כָּל יִשְׂרָאֵל, הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר זָרַע עֲמֶלֶק לְטַבַּח יוּבֵל, וְנִפְל הַמֶּן הָרַע הַזֶּה רֹאשׁ מִבֵּית רְשָׁע, הָיוּ נוֹתְגִים בְּסִדְרֵי קִדְשָׁה, וְהַשְׁמַחָה הַיְתֵה מְקַדְשׁ"ת לְשָׁמַיִם, וְיִתֵר הַיּוֹם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה כָּל אֶחָד כְּפִי שְׁעוּרוֹ, עַל כֵּן בְּשִׁכְרֵי זֶה הֵינּוּ נִגְאָלִים גְּאֵלֵת עוֹלָם וְיִמְחָה זָכַר עֲמֶלֶק, כִּי הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר הִחַל לִנְפֹל וְנִפְל מֵהֶם רַב, הֵן עִם יִשְׂרָאֵל אִם הֵינּוּ מִתְאַמְצִים בַּתּוֹרָה וּמִצּוֹת כְּהַיּוֹם הַזֶּה, רְעָה תְּבוֹא אֲלֵיהֶם לְזַרַע עֲמֶלֶק עַד כְּלוֹתָם אוֹתָם, וְכֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל.

וּמָה גַם אֲשֶׁר רוּב יִשְׂרָאֵל מְרַבִּים צְדָקָה הַיּוֹם הַזֶּה עִם עֲמֵלֵי תּוֹרָה וְעֵנִיִּים מְרוּדִים וּבִינוּנִים, אֲשֶׁר־יִדְּ יִשְׂרָאֵל, כְּמָה מְאוֹת נְתוּנִים נְתוּנִים הֵמָּה לְמִצּוֹת. וְהוּא אֲשֶׁר דִּבְרַתִּי, כִּי בִלְחַ מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה אֲשֶׁר הִיא הַיְתֵה אִם לְכֹל הַטּוֹבָה לְכַפְרָה וּלְכַטְל גְּזֵרוֹת רְעוֹת וּלְהַחִישׁ תְּשׁוּעָתֵנוּ, וּבְכַח עֲבוֹדַתְנוּ לַה' יִתְבָּרַךְ הַיּוֹם, אִין סִפְק שְׁהַיְתֵה מִפְּלַת עֲמֶלֶק גְּמוּרָה וְתַפְרָה יִשַׁע גְּאוּלָּה שְׁלֵמָה.

וּמִכֹּפֶל מְקוֹם, הַחֲפִיץ בְּחַיִּים לְעִבּוּד אֱלֹהִים חַיִּים, כְּלַכְּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפֵּט הַיּוֹם הַזֶּה הָיוֹת שְׂמֵחַ בְּשִׂמְחַת הַיּוֹם, כִּי גְדוּל בְּשָׂמַיִם, יְאוּרִי"ם בְּקַע, וּיְקִים מִצּוֹת הַיּוֹם בְּגִילָה וְרַעְדָה, וְיִתְאַמֵּץ בְּמִצּוֹת צְדָקָה הַיּוֹם בְּשִׁפְעוֹ, וְכִכּוּר כְּתִב הַרְמַב"ם בְּחִבּוּרֵי הַקְּדוּשׁ דִּיבְרָה יוֹתֵר בְּמִתְנֹת לְאֲבוּיֹנִים מְרַב מִשְׁתָּה מִנּוֹת (פרק כט):

נס הנה. ואיתא כי הגזרה היתה גם בשמים כן על בני ישראל. והקדוש ברוך הוא עשה זה הנס בלי זכות ישראל, רק מצד שאנחנו עמו וחסוים בו תמיד, לכן עליו להושיע לנו בעת צרה. ולכן זה היום טוב נותן פת וצו ותקנה לבני ישראל בגלות לבטח בו מצד שמיתדים אנחנו אליו. ונהאך שלקף תקנו לבסוס עד דלא ידע כו', להראות שאין היום טוב מצד זכות ישראל, ולכן נקרא פורים על שם הפור, כי הגורל הוא סימן שפך היה ראוי מכל צדדי השבע והגבורת כח הסטרא אחרא על ידי עונותינו, ורק בחסדו השם יתברך הצילנו...

אהב ישראל

רבי אברהם יהושע השל מאפטא זיע"א
בימי אחשורוש היו ישראל ברחוק גדול ועל אף זאת קבלו עליהם על תורה ומצוות

אמרו חז"ל (שבת פח.) 'ויתיצבו בתחתית ה'הר' גו' (שמות יט יז) 'שכפה עליהם ה'הר כו', התורה מוטב כו', מודעא רבא לאורייתא כו' קבלוה בימי אחשורוש שנאמר (אסתר ט כז) 'קיימו וקבלו' גו'...

בשש השם יתברך רצה לתן התורה לישראל, אז העלה את כל הנפשות ישראל למקורן וילשרשן וינטלם וינשואם לךבקות העליון בדרך אבותיהם הקדושים, ופתח להם ארבות השמים ואתה מרובות קדש, והעביר מעליהם כל מיני מסכים המבדילים בין שכלם ובין קדש הקדשים, והיה אור נשמתם מאיר לשרשם, ואור קדשה העליונה חופף עליהם מכל צד. וזה שאמר שכפה עליהם ה'הר כו', הינו שהקיף אותם בהר שהוא שרש קדשתם העליונה. ואז פיון שלא היה שום מסך מבדיל בינם לבין קונם יתברך ויתעלה, לךך חשק לפם

רואה שהוא חשוב כל כך אצל ישראל שנותנים לו שעיר שהוא דומה לשעיר אשר לה' בכל מעלותיו, נשתתק מלקטרג עוד עליהם. אף כל כמה שלא קבל השחד מהם, אינו רוצה לדבר עליהם טובות, שחושש שמא לא יתנו לו למחר. על פן בערב יום כפורים כשרואה שהזמין הכהן השני שעירים נשתתק מלקטרג עוד. וכיום כפורים כשמקבל השחד הוא עולה ולומד עליהם סגוריא, ואין שטן ואין פגע רע, והקדוש ברוך הוא מוחל עונותיהם של ישראל...

והשתי סעודות שעשתה אסתר להמן, היו דמיון ערב יום הכפורים ויום הכפורים, שעל ידי סעודה ראשונה נשתתק, ובסעודה שניה פעלה להשבית אויב ומתנקם, כמו ביום הכפורים שאנו פועלים על ידי השעיר שהקדוש ברוך הוא מחל עונותיהם של ישראל, שביום הכפורים אין שטן ופגע רע. ומרדכי ואסתר פעלו, שביום פורים לא יהיה שום קטרוג על ישראל כמו ביום כפורים. וזהו 'ותכתב אסתר וגו' את כל תקף לקים את אגרת הפרים הזאת השנית' (אסתר ט כב). פרוש 'תקף' בגימטריא 'שעיר'. ורצונו לומר שהודיע להם את גדל חשיבות של ימי הפורים, שבימי הפורים אין שום שטן ופגע רע כמו ביום הכפורים על ידי השעיר, ועל פן ראוי לקים את ימי הפורים לדורות:

שפת אמת

רבי יהודה לייב אלטר מגור זיע"א
יום זה מסיע לנו לבטח שיושיענו הבורא שלא מצד מעשינו
התשועה כפורים היתה לדורות עולם, כמו שהגזרה היתה להשמיד כל היהודים, ממילא גם הנס היה לכל הדורות, והרי קיום כל ירע ישראל הכל על ידי

וזה שם 'מגלה'... שהנהגותיו ומלכותו היו עד כאן בתוך הטבעית מכסה, עכשו מגלה... לכן בעת קריאת המגלה מתנוצץ ומאיר באיש הישראל הקורא המגלה, החיות והשכליות ואהבה ויראה לשמו. תברך ברוך הוא מה שיש בעולם הזה הוא עולם הטבע... פי ההוזה בו תוך הספר הכתובה כתקונה על הספר ובריו, מתנוצץ כל האורות והשמות שבתוכה והצורפי השמות שבתוכה, והאורות והשמות והצורפים שבתוך המגלה המה החיות והשכליות של עולם הזה עולם הטבע, כהחיות והשכליות של כל העולמות...

על ידי קריאתה מתמלאת הנפש שמחה לקים המצוות והתורה

וכי שקראה בכונה, אחר קריאתה נתמלא הנפש שמחה, ורצונה לקים מצוות התורה [ו] שללא לעבור על סו"ה לא תעשה. וגם כל הטבעים של עולם נתקנו, ומלכוד שנתקן הגשמיות של הקורא המגלה, נתקן עוד הטבעים של כל העולם כולו... לכן אחר קריאת המגלה מקבלין ישראל עליהם על תורה ומצוות מאהבה... לכן 'הדור קבלוה בימי אחשורוש'...

ומעשה: תלהב לב האדם בקראו המגלה, ויכונן בקראו ובשמעו המגלה... מה שחלף ועבר אין ומעשה הוא מקבל עליו על תורתו ומצוותיו תברך שמו. לכן אמרו בזהר הקדוש (תיקו"ז תיקון כא) יום כפרים שהוא כמו פורים, כלומר שהארת יום כפרים הוא כ'פורים', עבור שביום כפור מה שחלף ועבר אין, מעשה הוא מטהר, וחושבנא מכאן ולהלאה... כי העקר הארות יום הכפרים לקנות לב חדש לעבד אותו... כך בפורים, מה שחלף ועבר אין, ומעשה מקבלין עלינו על תורה ומצוות תברך שמו:

ונתלהב לקבל את התורה ומצותיו, כי היה קל בעיניהם לפי בחינת שכלם הגבוה שהיה להם בעת הזאת, ולזה הקדימו נעשה לנשמע וקבלו עליהם ועל זרעם עד סוף כל הדורות לקים פקדת ורצון המלך של עולם.

וזה שאמר רבא מכאן מודעא רבא לאורייתא, רצה לומר לבריינו הנ"ל אם כן יש טענת אנס ליהודים, כי מאחר שהיו אז בעת קבלת התורה במדרגה גדולה, ויבדאי אם היה בחינה זו מתקנים לדורות אז גם כן היו שומרים תורת ה' ומצותיה בשמחה באשר קבלו עליהם, אף כיון דמיד אחר מעמד הר סיני נפלו בגי ישראל מפרדיגמן והורידו את עינים מצליהם, ושוב אי אפשר לכן אדם להיות דבוק בהתורה ולשמר מצותיה כראוי באשר היה בלבבם בעת קבלתם אותה ולא על בחינה זו קבלוה, ומודעא רבא הוא. אף אף על פי כן הדר קבלוה בימי אחשורוש, שהיו אז בעת צרה ובריחוק גדול מאתו תברך ועם כל זה קבלו על נפשם אף כשהיו חס ושלום בבחינת שפלות ותחתונה, להיות עושים ככל הכתוב בספר תורה הקדושה. ונמצא ששוב אין שום טענה להם על קבלת התורה מאחר שקבלו אז ברצון נפשם. וכן יהי רצון שנוקה לקים ככל הכתוב בתורת משה וברברי חז"ל בלי שום שנוי חס ושלום בשמחת הלב מרב כל. אמן:

מקרא מגלה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

מגלת אסתר - גלוי ההסתר

אמר אדמו"ר הגאון בוצינא קדישא מ"ו דב בעריש וצ"ל, שלכן נקראת 'אסתר', שהיה הגם בהסתר בתוך הטבעים...

כתם אופיר

רבי יצחק אייזיק מקומרקא זיע"א

עקר התגלות הארת מרדכי הוא בעת ההסתרה, לכן אינו מזכיר שם הו"ה במגלה

ענינו מה שמקשין על שאינו נזכר שמו? תכרף במגלה הזאת, כי עקר התגלות האור הרב של מרדכי... הוא בעת השינה והדוךמיטא, והגלות המר, פיתרון אור מן החשף, כמו שידוע. כי כמה פעמים אדם בצער וחשכות ועצבות הסתרות פנים, עד כמעט שהוא אבוד ונאכזר בעיני עצמו, ומאמין באמונה שלמה שאופו של עולם בכל תנועה, כי בעת החשכות והסתרה רואין למעלה למי אתה פונה ולמי לבך פונה באמונה שלמה. ואז ברגע פתאום יבא אדון אל היכלו ויאיר עליו אור מפלא בחיות אלהות עד שנתבטל מנוו כל המדות וכא למעלה מן המדות בתענוג מפלא, כמו שאמר דודי מרן הקדוש היתיה תהו ובהו והשף (בראשית א ב) וברגע ישועת ה' בהרף עין ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור' (שם a).

וכן אמר לי, שכל הרעות והצרות שסבל בעולם הזה הכל היה בערב שבת, כי לפי ערף הבטול והחשכות של ערב שבת כך יאיר הבהירות בשבת, כי לא לחנם נקרא ערב שבת, ערב יום טוב, שהוא הערבות והחשכות של שבת ויום טוב. והאור הזה שהוא תענוג מפלא, הוא בחינות מרדכי בהתפשטויות אור הרב... אכל בעת חזרות האורות פנים בפנים, תענוג תמיד אינו תענוג. ולכן בהכרח לא תמצא במגלה שום שם, כי עקר התגלות הארת מרדכי באור הרב אינו אלא בעת הסתרה, שמסתיר הקב"ה פניו, שהם שמוחיו הקדושים, ולפי גדל הסתרה גדל האור הבא אחריהם, שהוא בחינת מרדכי היהודי.

לקוטי תורה

רבי מרדכי מטשרנוביל זיע"א

מגלת אסתר היא בכל דור ודור והוא הכנה למשיח שיתגלה במהרה

מגלת אסתר היא בחינת משיח והכנה לו, כי אנו בני ישראל צריכים להאמין באמונה שלמה, שבדאי יבא משיחנו במהרה בימינו אמן, ובהאיך אנפין נחנה פניו הנה והבהיר, לקף נתן לנו ה' ותכרף הכנה לזה כדי שנוכל לסבל אורו הרב בקריאת המגלה ומצותיה, כי מגלת אסתר היא התגלות אור גדול, כי באמת בחינת מרדכי ובחינת משיח הכל אחד, כי במרדכי כתיב 'מ"ר דרו"ר' ותרגומו 'מיר"א דכ"א', ובמשיח כתיב מורח ודאין (סנהדרין גא), לקף צריך האדם לזכר ולטהר את עצמו בכל זמן, ובפרט בעת הפורים שהוא הכנה למשיח. ולכך כתיב וצומו עלי, כי צריך שלא יכונן כלל לגרמיה ולא ירגיש את עצמו כלל בשעת עבודה שעושה, וזהו פרוש וצומו עלי' יותר גבוה למעלה ממני, ובזה כיון את עצמו למשיח צדקנו שיבא במהרה בימינו אמן.

מחזיק ברכה

רבי חיים יוסף נוד אזולאי זיע"א

טעם ההקאה בהזכרת המן

יש לתמה דבכל תפוצות ישראל עושים רעש ופרסום גדל, ומכים להמן וכיוצא, ותבקע הארץ לקולם, וכיוצא מיני שחוק. וראיתי לאחד חכ"ם בספר כף ונקי כתב ז', שכתב שהטעם לזה הוא, כיון שראוי רבותינו ו"ל אורף הגלות המר הזה, וחישיי שמא יקום מלך מאמות העולם וירצה לגזר גזרות רעות על היהודים כגזרת המן, לכן הנהיגו זה הפרסום ושמחה בהפלתו בחיובות ובשוקים, למען ישמעו הגוים קול רעש

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

באור מפלא בדברי המדרש שבעת
ששמעה אסתר שנתחיבו ישראל כלנה
מפני שנעשו מ"ד ור"ש פתחה ואמרה
'אלי אלי למה עזבתני'

בסודי רזי (הובא במגלה עמוקות): מלאך של
חדש אדר שמו אברכיאל ויש
תחתיו כ"ה מלאכים כולם שמותיהם מורים
לטובה, עד כאן. נראה לפרש, המלאך
הזה בגימטריא סד"ר, דבאדר התחילו נסים
נסתרים מלפשים בטבע, שהיא הנהגה
מסדרת מששת ימי בראשית, מה שאין
בן נסים נגלים בשדוד המערכה הוא גס
לשעטה בגזרתו ותברך שמו לשנות הסדר
לחיבת בניו.

והנה שם המלאך אברכיאל יש לי לומר,
על פי מה שינו מדרש פליאה,
ששאלה אסתר מפני מה נתחיבו שונאים
של ישראל כלנה, והשיבו לה מן השמים
מפני שנעשו ישראל מ"ד ור"ש, מיד פתחה
אסתר ואמרה 'אלי אלי למה עזבתני', עד
כאן. וכתבו בשם מורנו הרב שמשון
מאסטראפאלע הקדוש זלה"ה הי"ד בפרוש
זה המדרש, להיות דבכל מלאך אותיות
משמות הקדש אשר בו הן הם חיותו
הנמשך מחיי כל החיים ברוך הוא, וכשמתלק
חס ושלום ממנו אותיות השמות נשאר
בלי תנועה וחיית.

והנה מיכאל הוא אפטרופסא רבא דישראל,
הוא הממליץ טוב בעדינו בכל זמן
ועדן בכת אותיות השם אשר בו, הינו
אותיות 'אלי', ואם חס ושלום גורמים
העונות ואינם פועלים בו אותיות 'אלי',
נשאר מ"ד, וכן עם הקדש ישראל בעצמם
דומים למלאכי השרת, חיותם והתגברותם
על ידי אותיות השמות המאירים בהם,
הינו גם כן אותיות 'אלי', וחס ושלום
כשגורמים העונות אינם פועלים בהם אותיות

גדול ודברים משנים, וישאלו מה ראו על
ככה ומה הגיע אליהם, ויודיעום ענין הקן
ויקחו מוסר (קונטרס אחרון סימן תרפז):

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

מעשה שהיה באיסטמבול

ספר הרב ז"ל מעשה, שפעם אחת גזר
שר אחד בסטאמבול שהיה מגזע
עמלק, שלא להכות את הקן, והעמיד
ישמעאלים שמרים אצל כל בית הפנסת.
ונכנסו וקנו אחד בבית הפנסת והכה הקן,
וכל מה שאמרו היהודים לכל יפה פי הם
בספנה חס ושלום על זה, לא שמע אליהם
כלל, ועשה את שלו והכה הקן. ורצו
הישמעאלים השומרים לכנס לבית הפנסת,
ולא יכלו לכנס לפתח. ונעשה רעש גדול
בעיר, עד שהגיע לתוגר, וספרו לו כל
המעשה, וצוה לתלות לשר ההוא לפני בית
הפנסת, וכן עשו. ומסתמא אותו וקן היה
אליהו ז"ל:

חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

העוסק בתורה בין מגלה דלילה
למגלה דיום מבטח שהוא בן עולם
הבא

קב"תי מהרב ר' מנדלי לילג וצ"ל שהיה
רב בית המדרש דק"ק פפד"מ,
שקבל מהגאון בעל שב יעקב וצ"ל, שכל
העוסק בתורה בין מגלה דלילה למגלה
דיומא מבטח לו שהוא בן עולם הבא
(דרושים ואגדות):

והגדה מציינו (ילקוט בשלח רמז רלד), בפעם ששמענו ישראל על הים אמר עזרא שר של מצרים לפני הקדוש ברוך הוא מה אלו עובדי עבודה זרה אף אלו עובדי עבודה זרה, והשיב לו הקדוש ברוך הוא ד' ישראל לא עבדו עבודה זרה במצרים אלא מתוך טרור וקשקוש הדעת, ואני אני דן שוגג כמזיד ואנס כרצון. ומצינו גם כן (שבת פח.), בפעם שעמדו ישראל לקבל התורה כפה עליהם החר כגיגית, אמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, ואמרו שם בגמרא מכאן מודעה רבא לאורייתא, ולא נתבטלה אותה המודעה עד שהדור קבלה בימי אחשורוש ברצון, שנאמר (אסתר ט כז) 'ק'ימו וקבלו היהודים, 'ק'ימו' מה ש'קבלו' כבר.

והגדה בפעם שהלכה אסתר ביום השלישי לבקש על עמה מאחשורוש, עדין לא ק'ימו היהודים, עד לאחר שנתבטלה הגזירה, ובאה עתה לטען לפני הקדוש ברוך הוא ממה נפשך, אם יד'ן את ישראל בדין שדנם על הים דהיו אנוסים או שוגגים בעבודה זרה במצרים ופטורים, גם עתה פטורים, דכל מה שעשו באנס עשו, בין השתחוות הצלם בין הנ'ת הסעדה. ואם תאמר נשתנה דינם דשאני היא דהי'ם עדין לא קבלו התורה, אכל מאחר שקבלו התורה נתחייבו בשוגג כמזיד ואנס כרצון. הני מלי אם קבלו התורה ברצון, אכל כיון דקבלת התורה באנס לא שמה קבלה ולא יתחייבו על קיומה.

ובנה יבוא המאמר על נכון, דאסתר אמרה לפני הקדוש ברוך הוא למה נתחייבו כליה על השתחוות הצלם ועל הנ'ת הסעדה, הרי הכל הנה באנס, ועתה 'אלי בים' זוהי הטענה ששענת לעזה שר של מצרים שאין אתה דן שוגג כמזיד ואנס כרצון. ואם תאמר שאני ה'תם דעדין לא קבלנו התורה

'אלי' ונשארים ר"ש. וזהו שהשיבו לאסתר מפני שנעשו מ"ך ור"ש – שנחסרו אותיות 'אלי' ממכאל אפטרופסא ד'ישראל ונשארו מ"ך, וכך מ'ישראל ונשארו ר"ש, זהו שפתחה אסתר 'אלי אלי למה עזבתני', ועל ידי הפלגה חזרו אותיות 'אלי' למיכאל ואותיות 'אלי' ל'ישראל', עד כאן דבריו. ולפי זה תמצא טעם לקריאת שם המלאך של החדש הזה שבו נעשה הנס אברכיאל, אותיות אברך אל"י, אבר"ך מלשון המברך את האילן, ה'כן הדבר:

דרש טוב

רבי ישעיה אבוחצירא זיע"א

באור בדברי המדרש 'אלי אלי למה עזבתני' - 'אלי' בים 'אלי' בסיני

במסכת מגילה (יא): 'זכר חסדו ו'אמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו' (תהלים צח ג), אימתי 'ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו', בימי מרדכי ואסתר. עד כאן לשונם. במדרש (ילקוט תהלים רמז תרפח): 'אלי אלי למה עזבתני' (שם כב ב), 'אלי' בים 'אלי' בסיני. וכבר קשו בה קפאי מה ענין ים וסיני לכאן. ואפשר לתרץ בשנודים מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מגילה יב), דמפני מה נתחייבו שונאייהם של ישראל שבאותו הדור כליה, או מפני שנחנו מסעדתו של אחשורוש, או מפני שהשתחוו לצלם. ומצינו ששתייהן היו באנס, צלם של נבוכדנצר כמפרש בקראי ד'דניאל (ג ו) 'ומאן די לא יפל ויסגד [ונגו'] יתרמא לגו אתון נורא יקדתא'. וסעדתו של אותו רשע מצינו שאמר רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום שכמה אלפים ברחו כדי שלא יחנו מסעדתו של אותו רשע, והחזירם בעל כרחם. נמצא בין עבודה זרה ובין הנאת סעדתו של אותו רשע הכל באנס עשו מה שעשו.

ויבאה אַסתר לשאל מאת הקדוש ברוך הוא ממה נפשך, אם באשר הוא שם, הרי עכשיו צדיקים, ואם לעתיד, הרי ראויים. וזה הוא שאמרו 'אלי בים', באיזה זכות זכינו לעבר בים, משום העתיד, אפלו שבאותה שעה אינם ראויים דנת אותם על שם העתיד. ועוד, 'אלי בסיני', בשעה שעמדו על הר סיני וקטרגו המלאכים ואמרו שסופנו לעשות העגל לסוף ארבעים יום, והשבת להם כיון שעכשיו הם צדיקים איני דנם רק באשר הוא שם. והשתא הרי תרתי יושבין, עכשיו הרי אנהו צדיקים כיון שחוננו בתשובה, וגם לעתיד הרי אנהו ראויים לכנות בית המקדש, ואם כן למה עזבתני:

משתה ושמחה

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי - ההפך שאין בעולם שום מקרה רע

באם יבא לאדם איזה רעה יחשב לו שהכל הוא לטובה, שצריך האדם לחשב שכל המאורעות בא מן הבורא ברוך הוא, ואם כן בודאי הוא טובה, כי הוא המלך הטוב ובודאי לא יבא שום רעה ממנו. וזה הוא הארת פורים, שמכל הרעות של המן בא טובות... והנה זה גרם שידעו שהכל מהבורא, והוא המלך הטוב. ועוד טעם שנהפך פור המן לפורנו, שכל הטובים נודכנו. נמצא, אחר שאדם יצמיק במחשבתו שכל רעות יפכו לטובות, כמו המן שמרעתו בימי מרדכי ואסתר נתהפך לטוב, מוכר בזה המחשבה שלא יבא עליו שום רעה, וכל הדברים אשר כנגד נאין לדבר רע, כשישמח בה ויאמר גם זו

ועכשיו קבלנו אותה, וממילא נתחייב על שוגג כמזיד ואנס כרצון, היא גופה תברה, דהא 'אלי בסיני', לא קבלנו התורה רק באנס ועדין לא נתחייבו בקבלתה, ואם כן למה עזבתני:

באור נוסף בדברי המדרש

או יאמר, בשנקהם דכשעברו ישראל בים היה מיכאל מכריז ואומר למים של מינם הזהרו באלו שהם עתידים לקבל התורה שהיא מימינו של הקדוש ברוך הוא, ומשמאלם היה אומר שהם עתידים להניח תפלין, ומלפניהם היה אומר על ברית מילה וציצית, ומלאחריהם קשר של תפלין וציצית (ילקוט שמות רמז רלד). וכוננת ההכרזה שהיה צריך להכריז מיכאל, להודיע שאף על פי שאין [ישראל] ראויים עכשיו הרי הם ראויים לעתיד, שעתידים לקיים אלה המצוות. וגם כן בשעת קבלת התורה קטרגו המלאכים, ואמרו מי אלהיך ארבעים יום לומר לעגל 'אלהיך ישראל' (שמות לב ד) אתה נותן להם את התורה, אמר להם הקדוש ברוך הוא, כיון שעכשיו הם צדיקים איני דן רק באשר הוא שם.

אם כן מצינו [דנה] דרך הקדוש ברוך הוא עם ישראל, אם אינם עכשיו עושים רצונו דנם לפי העתיד שעתידים לעשות רצונו, ואם עכשיו עושים רצונו, אף על גב דלעתיד יודע שאינם עושים רצונו, אינו דנם רק באשר הוא שם. וכל זה מרב חסדו ותכרוך.

והנה באותו הדור, החייב שנתחייבו או מפני שהשתחוו לאלים או מפני שנהנו מסעדתו של אותו רשע, ועם כל זה גזרו שלשת ימים תענית לילה יום, הרי חזרו בתשובה, אף בשעה שהלכה אסתר ביום השלישי היו ישראל צדיקים, ולעתיד היו עתידים לכנות בית המקדש.

ידע 'בין' ארור המן, הינו הפסק המפסקת בין הנשמה הנקרא 'ברוך מרדכי', וזה הגוף. וזהו לשון 'בין', לשון הפסק הוא:

דְּרָשׁוֹת חֲתָם סוֹפֵר

רבי משה סופר זיע"א

רבות שנית הינו - להורות שנשכח כל צרותינו ונשכחתינו ונשליך כל היבנינו על ה'

מה שקבעו יום הזה לשמחה יתרה, הוא על פי מה שכתב בהקדמת יוסף לקח, משום כי ממנו נדע שגם בימי ענינו וצרותינו ואפתי עבדי אחרורו אנן, מכל מקום לא הסיר השגחתו ממנו לכלותינו חס ושלום. ולזה הטעם נראה לי שדקדקו כל כך בשתיית יין, משום שלא נכרא אלא לנחם אבלים ולמרי נפש לפנח דעתם (סנהדרין ע), להורות לנו סימן שנהיה כפין הזה שאפילו בימי צרותיו של אדם משמחו ומשכחו דאגותיו, בן אנוחנו נשכח כל צרותינו ונשכחתינו ונשליך כל היבנינו על ה' כי לא יטשנו ולא יעזבנו. ואם בן כל אחד ישער בעצמו לשחות כל כך יין, כאלו היה בעת צרה חס ושלום היה שעור היין שהוא מפסחו ומשמחו, ככה ישחה, והינו 'עד דלא ידע בין ארור המן' - הינו ימי ענינו המתארים על שם ארירותו של המן, 'לבין ברוך מרדכי' - שהם ימי הנשועה שלנו:

מחשבות חרוץ

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

הזכר לגס נקבע במשתה ושמחה להורות ששמחת ישראל דבוקה בקדשה

בשאומוז העולם אוכלים ושותים ומשתכרים, הם מדברים דברי

לטובה' ותהפוף לטוב. ולא יפחד משום דבר, כמו שנאמר (תהלים קיב ו) 'משמועה רעה לא יירא', וזה הוא בזכות המחשבה והאמירה שהכל לטובה, כמו שהיה בימי מרדכי ואסתר שהכל היה לטובה.

וזהו 'חביב איניש לבסומי בפוריא עד' כו' - מחיב להתענג בהארת פורים שיאמר שאינו בעולם כלל שום רעה, שבין הדברים רעים שהוא בכלל 'ארור המן', ובין הדברים הטובים שהוא בכלל 'ברוך מרדכי', הוא הכל טוב, ואין שום רע כלל בעולם. וזהו 'עד דלא ידע' - כלומר שכל הדברים, אף על פי שנראין רע, אין הפגנה רק טוב, ואין שום רע, כי הכל מהבורא ברוך הוא המלך הטוב:

תולדות אהרן

רבי אהרן מז'טומיר זיע"א

כשהאדם מבסם נשמתו מתחזקת ומדברת

איתא ברמב"ם (נירושין פ"ב ה"כ) על זה שאמרו בגמרא לענין גיטין מפין אותו עד שיאמר רוצה אני, וקשה אף על פי כן הא הוא אינו עושה ברצונו הטוב, ותרץ דבכל אדם יש נשמה קדושה שרוצה בנדיא תמיד לעשות כמו שכתוב בתורתנו הקדושה רק שהגוף אינו מניח אותו, וכשמכין את הגוף ואומר רוצה אני זה הוא בנדיא נשמתו שאומרת כן, ונשמתו של אדם הוא עקר הרצון, ולכך מהני.

נמצא עקר המניעה הוא מן הגוף המפסקת בין נשמתו של אדם ובין התורה הקדושה, וכשמבטל הגוף אזי מתחזקת הנשמה. ולכך כשאדם מבסם אז הנשמה שבו מדברת, וזה הוא שאמרים העולם, 'מה שבאדם שאינו מבסם על הרגה הוא בשכור על הלשון', שאז הנשמה מדברת. וזה הוא (מגילה י:ז) חביב אדם לבסומי בפוריא עד דלא

עשיתם את המצוות בשמחה גדולה
 זה עקר בחינת פורים, שהיא בחינת עשיית
 המצוה בשמחה, כי אז שמחים כל
 ישראל בשמחה גדולה מאד עד אין סוף
 ואין תכלית. כי המון, והמת הנחש, הוא
 בחינת עצבות... שהוא כופר בעשיית המצוות
 ובודד עליהם טעמים של שקר, ועל כן
 עקר קטרוגו והתגרותו הוא בהשמחה של
 המצוות, כי אינו מניח לשמח בשום מצוה,
 מחמת שמכניס בפירות שהם טעמים של
 שטות בשביל עסקי עולם הזה חס ושלום,
 שעל ידי זה בודאי אין לשמח חס ושלום
 בשום מצוה... ומחמת קנאתו של המון
 במרדכי וישראל, שראה שהם חזקים כל
 כך בעשיית מצוותיהם ועושים אותם בשמחה
 גדולה ובמסירת נפש, על ידי זה נתקנא
 בהם מאד עד שרצה להעבירם מן העולם
 חס ושלום... מאחר שרואים שישראל מוסרים
 נפשם על קדוש השם בשמחה גדולה
 בשביל עשיית המצוות, כמו שראינו שרבי
 עקיבא הגהה גחין וחיך בשעה שדנו אותו
 לפני טורנוסרופוס הרשע ימח שמו, כמוכא
 במדרש שוחר טוב משלי, וכיוצא בזה
 בשאר קדושים... ובזה מתקנא המון שהוא
 בחינת הכופרים ביותר. ועל כן בפורים
 שאז נכנע המון עמלק שהם בחינת הכופרים
 הנ"ל, אז עקר המצוה הוא שמחה, כי זה
 עקר הנצתו כנ"ל (הלכות נפילת אפים ט):

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

בפורים עת רצון שאמשר לפעל בלא
 שעור וחיבו חכמים להתבשר בניו
 כדי שלא יבקשו שלא כהגון

שמעתי מפ"ק זקני מור"ר ז"ל (החידושי הרי"ם
 זיע"א), שהיה מספר מעשה, שפעם
 אחת נסע יהודי אחד לחטא ולקח עמו

לצנות ושעשועי טאטראות וכל מיני תפלות
 וזנות, כסעודתו של אותו רשע... ובזה הוא
 התחלת המגלה, כי בענין זה היה התחלת
 התעוררות הפח דהמן, שהוא שחוק הפסיל
 וימי שהשעה משחקת לו. וסופו היה במשחה
 דאסתר, דודאי משחה שעשטה לפני מלך
 כמוהו ומשנהו, מסתמא היה בו גם כן
 כל מיני שחוק ושעשוע מלכים, ומאחר
 שהיתה עמהם במשחה גם היא השתעשעה
 בזה עמהם, וכל זה לא הועיל להשכיחה
 מעקר המכון שבמעמקי לבבה בדבקות ה'
 יתברך, דלולי כן לא היתה זוכה לנצוח
 המון ומחית עמלק בזה...

וכך נקבע לזכר הנס סעודת פורים במשחה
 ושמחה, לברר ששמחת ישראל דבוק
 בקדשה, ואף על פי שעושים כל מיני
 שחוק ושעשועים, שהרי אין עושים כן אלא
 באותו זמן שהמצוה בשמחה ובסומי, הרי
 דכל מעשיהם רק לשם שמים, ועל ידי
 זה אף על פי שנתבסס עד דלא ידע וכו'
 שהיא בתכלית ההעלם והשכחה, עדין לא
 נעקר מדבקותו בקדשה אפילו כמלא נימא,
 מאחר שביאתו לידי שכחה זו הינו לכונת
 מצוה ולשם שמים. ובזה נעקר כח עמלק
 משרשו שכל כחו הוא בהכנסת השכחה
 בלב והעדר הידיעה שבזה נכנה הראשית
 דגוים, אבל זהו אצל העכורים, אך אצל
 בני ישראל נתברר על ידי שמחת פורים
 שלהם שגם בשמחתם לא יתערב זר דלא
 כאלה חלק יעקב ולא עשה כן לכל גוי.
 שהגם שמתבססים ומשתקעים במיני שחוק
 אינו שחוק של קלות ראש חס ושלום,
 רק דבוקים בקדשה (אות יג):

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

עקר קנאת המון בישראל היתה על

זמן משתה, שזה אין ראוי בעולם הזה וכל זמן שיצור רע בעולם אלא לרשעים שהפזור הנאה להם והנאה לעולם (סנהדרין עא:), והמשתה שמסיטרא דרע גורמת פזור ופרוד ולא התחברות והתאחדות, והפינוס לצדיקים והנאה להם והנאה לעולם אינו בא על ידי המשתה, ואין המשתה גורמת הכנוס וההתחברות, רק הכנוס גורם המשתה... וכן בימי מרדכי ואסתר דנקלו היהודים בעריהם לעמוד על נפשם זהו הכנוס לצדיקים דנתחברו יחד. וכן לעתיד תקנו ל'היות עושים משפחה ומשפחה מדינה וגו', הינו להתחבר יחד. וכן משלוח מנות וגו' הוא בשביל התחברות. ובנה זוכין שייכלו לטעם ממשתה דלעתיד, שהוא ההסתלקות היצר רע מלב לגמרי בשלש עברות... ואז בתחלת בית שני התעוררו לתקן זה, ששיתקן זה שיהיו כל ישראל בהתחברות יחד יהיה תקון הכל, וטוב לב משתה תמיד, והם פעלו שמן מזה בפורים.

ומזה יוכל הבא לטהר להמשיך ללבבו מאותו אור גם לכל ימות השנה, להיות נטוע אהבת ישראל בלבבו, ונביתת היצר בהרחקת קנאה תאוה וכבוד מהלב, כידוע דכל קדשת הזמנים אף על פי שהתגלות הקדשה הוא רק באותו זמן, מכל מקום יכולים להמשיך קדשה מזמן ההוא גם לשאר הימים, וזהו ענין יום אסרו חג שאחר הרגלים לקשר קדשת אותו חג בשאר ימות השנה. וכן סעודת מלנה מלקה במוצאי שבת כמו שנתבאר לעיל בארץ, וכן בפורים ממשיכים מפני כן הסעודה בלילה שהוא מוצאי פורים, שבנה ממשיכים התגלות קדשה זו דפורים לשאר ימות השנה גם כן (אות ט):

סוף פסוק, וכשהיה בדרך שמע קול בכיות מאנשים ונשים, שאז היה כל ארון בחצרו כמו נגיד שבירו להמית, והיו רבים מישראל חכבים לו שזכר דירה ומס, ונתנם לבית הסהר בענוים קשים כמות. האיש הנ"ל בשמעו הבכיות נכמרו רחמיו וחקר כמה הם חכבים, לקח כל הסוף אשר הקצה לעברה ופדה כל השבויים ולא עשה העברה, והיה מזה רעש בשמים, ויצא הפסק שכל מה שיגזר זה יקום. חששו פן ירצה להתיות מתים וישאר דברים שאי אפשר עתה, גזרו עליו לשבת יין שרף, ולקח היה רב זמנים שפור. ופעם אחת היה העולם בצער גדול, שלח ר' ישראל בעל שם טוב ז"ל מתלמידיו להנ"ל שהוא יבקש רחמים ויפעול, כשבאו אליו שהו כמה זמנים שלא יכלו לדבר אתו מתוך שכרותו, עד שטרחו והשיגו אותו טרם ששטה, ופעל רחמים ונעשה רצונו.

אמר זקני מור"ר ז"ל, כן בפורים יש כל כך עת רצון שכל איש ישראל יכול לפעול אין שעור, אף פן ידרש שלא בהגן בברו חז"ל בכוס כהנ"ל. וסיים אין שום הרה אמינא שנפסיד חס ושלום על ידי תקנת חז"ל, מסתם עולה יותר נחת רוח מי שמבטל חפצו לציצת פקדת חז"ל מאשר יכונן לבקש עבור עצמו טובות אף שפעל:

מחשבות חרוץ

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

המשתה הסעודה למוצאי פורים - המשתה קדשת הפורים לשאר ימות השנה

בכ"ב פורים יש התנוצצות מאותו אור דנביתת היצר ותקון התחלת החטא. ועל כן נקרא ימי משתה, דלא נקרא כן שום יום טוב, דהוא רק זמן שמחה, ולא

– הינו כל התלמידי חכמים שבישראל נקרא אדם אחד, רעהו של הקב"ה, שפן קוראו (תהלים קכח ה) 'למען אחי ורעי' ודרשו חז"ל (שמו"ר כו א) על פסוק (משלי כו י) 'רצף ורע אביך וגו' זה הקדוש ברוך הוא, ופרוש אביך התקמה כידוע.

ישתי מנות – הינו דגש שתי חכמות, ודברי תורה תורה שבכתב ותורה שבעל פה שהם חכמה עלאה מה שמרגש שהוא מהשם: תבונה, פי אי אפשר לשכל אנושי להשיג דבר זה. והחכמה תתאז מה שגאון דשכל אנושי משיגו, והוא באמת גם כן מהשם: תבונה. והם השתי מנות, שמשגיגים בפורים התחדשות בלב מדברי תורה, מה שהוא בגלוי מהשם: תבונה ומה שהוא בהעלם ונראה בהתחדשות הלב.

ומתנות לאביונים – הוא התאב לכל דבר ומלוי החשק ורצון, והם שני אביונים, דגש בעלי תורה ובעלי מצוות, אוהב תורה לא ישבע וכן אוהב מצוות לא וכו', כמו שאמרו (דברי ב כח) על פסוק 'אהב כסף וגו' (קהלת ה ט), והוא אביון לדבר ההוא. ומלוי החשק נראה מתנה אחת. ומשלוח מנות הוא כבוד שהשם: תבונה חולק לאדם, כענין (דברי הימים א' ד ט) 'יהי יעבץ נכד מאחיו' על ידי דברי תורה (שמו"ר לח ה). ומתנות לאביונים הוא עשר שנותן לאביון להשלימו, התלמיד חכם מתעשר בדיעת ובעלי מצוות כמעשים טובים (אות כב):

ישמח ישראל

רבי ורחמיאל ישראל: צחק מאלכסנדר זיע"א עניו משלוח מנות - המשכת שפע קדושה לעם ישראל
באשר ישים אדם על לוח לבו שהכל מאת ד', וכל הדיעת והחושים אשר בנו

לקוטי אמרים

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

הארת פורים הקנה לקדשת הפסח

על ידי הארת פורים שהוא בלא ידע זוכין לקדשת הפסח שהוא אור בהיר בלא שום הלכשה ובגלוי הדיעת... וקדשה זו בלא ידע הוא הקנה לקדשת הפסח, וזה טעם מה שאמרו (מכילתא בשלה ו) לא נגאלו אלא בזכות האמונה, כי במה בלא ידע ואינו מצד השכל, הוא רק מפת האמונה שלמה בה: תבונה ושאין מקרה בעולם רק הכל מהשגחתו, על ידי זה נמחה וזכר צמלק באדר ומתקדש בלא ידע, דאמונה הוא בלא ידיעה, וזוכה לידיעה בניסן (אות ה):

משלוח מנות

רסיסי לילה

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

הקב"ה גם כן מקיים מצוות משלוח מנות וממלא חשקם של ישראל בתורה

הקדוש ברוך הוא גם כן מקיים המצוות, כמו שאמרו במדרש (שמו"ר ל ט) מלך גזור גזרה והוא וכו' למה אינו משמר שבת וכו' והשיבו דהוא חצרו, וכן אמרו (ברכות ו) מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין, ועוד טובא. וכן מצות חכמים, על זה נאמר 'ותגור אמר יקום' (פסיקתא רבתי פיסקא א) צדיק גזור והקדוש ברוך הוא מקיים (תענית כג), וגם הוא מקיים משלוח מנות בפורים.

'איש' – הינו 'ה' איש מלחמה' (שמות טו א), 'לרעהו' – הינו כדרך שדרשו חז"ל בהרואה (ברכות נד:) על גב איש זה משה שגאמר (במדבר יב א) 'והאיש משה', וידוע דשרש תלמיד חכם נקרא משה בכל חכמי כל הדורות, פנודע מטעם האר"י ז"ל על מאמר חז"ל (שבת קא: ושאר מקומות) משה שפיר קאמרת. והם שתי מנות לאדם אחד

ויבכל עת ובכל יום יש להרבות בנתינת צדקה בשמחה רבה, היום ביום פורים יש לשמוח עד מאד כשמקיימין מתנות לאביונים, כי כמו שנותן האיש הישראלי צדקה לעני ומתלבש את עצמו במדת החסד ומתחסד עם העני, כן גורם שהשם יתברך מתלבש את עצמו במדת החסד ומשפיע בחסדו לכל השרפים ולכל אופני הקדש לכל העולמות ולכל הנשמות ולכל ההיכלות שפע רב וששון ושמחה לכל העולמות ולעולם התחתון, כמו שאמרו חז"ל (שבת קנ"א) פל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים, וכמו שישראל מנהיגין את עצמם בעולם הזה כן מעוררין המדות למעלה, אם עושין חסד עם חבריהם ורחמנות עם חברים, ככה מעוררים חסדים ורחמים למעלה למעלה על כל העולמות...

ואשרי העובד את הבורא ברוך הוא וגורם בצדקה שנותן ויבחד שמתחסד עם העני, ובשמחה שמשמח את העני ואשתו ובניו, כן הוא גורם ששון ושמחה חסד ורחמים לכל העולמות רבוא רבבות עולמות עד אין קץ, ולכל שרפי הקדש ולכל חיות ואופני הקדש ומלאכי הקדש וההיכל והנשמות והעולם התחתון, ומלאים כל העולמות ומלאכים והנשמות וההיכלות ועולם הזה בששון ושמחה וצלה וחסדים ורחמים, ואשרי לו ולנשמתו, ולא די כשנשמתו עולה למעלה כל המלאכים וכל העולמות וכל הנשמות מחבקין ומנשקין אותו, עבור שנשמתו גרם השמחה והששון וצלה לכל העולמות ולכל המלאכים... וכל המלאכים מקריזין לסגיו הבו יקר לדיוקנא לפלגנא דעביר רעותא דמאריה בנתינת מתנות לאביונים...

לכן אשרי האיש אשר עושה נחת רוח ליוצרו שיהיה שמח מאד על כל המצות ובפרט על מצות הצדקה ומתנות

הכל ממנו יתברך, ואפס זולתו, אזי ממשיך שפע קדש ממקור השפע להקדשה, להפוך מפנות אחשורוש והמן שרצו שיהנו ישראל מסעודתם, בכדי למינקי שפע דנהיר מלעילא דלא ישפיע בשכינתא חס ושלום אלא בסטרא אחרא, כמבאר בארכה בספר קב הישר (פרק זח) עיי"ש. ובה ש'אנו מבטלים את עצמנו בבטול גמור, ויודעים אנחנו שהכל הוא בכח ד' וחיותו יתברך ובלעדו אין והכל הכל, ממשיכים אנחנו שפע קדש להקדשה לא להסטרא אחרא חס ושלום.

ונה הוא ענין משלוח מנות איש לרעהו – ליחד הדודים לגרם יחוד המדות וקודשא בריך הוא ושכינתיה. ונה הוא הטעם אשר ב'בנה לא שלחו את דם', מלבד טעם הפשוט לתקן חטא שאול ויחמל שאול והעם על אגג ועל מיטב הצאן' (שמואל א' טו טו), מלבד הטעם הזה עוד רצו להראות שלא יחוו השפע על די השמאים האלה, ונהפך הוא שהשפע קדש ימשך לישראל, ועל דנינו נתן השירים גם להם, וגרוע נתן לטבע על דרך שיעיר לעזאזל, ולנו עדת עם קדש יתמשך שפע קדש בגשמיות ורוחניות, ועל די זה נזכה לקבלת התורה ברצון ובדעה צלולה, שמעתה בעניא צילותא, ולהכנה טובה על ימי הפסח הבאים עלינו לטובה:

מתנות לאביונים

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

על די נתינת מתנות לאביונים גורמים שהשם יתברך משפיע חסד ושפע רב לכל העולמות ולכל הנשמות

יש להרבות בנה היום במתנות לאביונים בחדוה ובשמחה רבה, הגם שבכל זמן

עשירות וכבוד לעבודתו ליראתו ותורתו. ויהיה שמח מאד במצוה הזאת, ולא יצוה לבני ביתו שיתגנם לעניים, רק הוא ימסר בעין פה ובטוב לבב להשליח אשר הוא משלח מתנות לאֲבוֹנִים. ומה טוב שישלח מתנות לאֲבוֹנִים על ידי בניו ובנותיו הקטנים כדי לחנכן במצות. ונזכור אני כשהייתי קטן היה אבי עליו השלום משלח על ידי לאיזה עניים, ולא שלח על ידי משרת, כדי לחנך אותי במצוה, והכל בשמחה ובטוב לבב ובצניעות שלא יבוש העני:

לאֲבוֹנִים, ויעשה בשמחה ובחֲדוּה רבה ואל ישים אל לבו חס ושלום איזה צער או איזה צרת עין כי יחסר לו מעותיו בעת שנותן לעניים, כי פיון שגורם חסד בכל העולמות אזי מחסדי הבורא ברוך הוא יוסיף לו האל ככה אלף פעמים ויברך אותנו כאשר דבר לנו, פיון שגורמים חסד במצוה הזאת, ובפרט אשר בארנו שגורמין על ידי מתנות לאֲבוֹנִים שפע רב בעולם השבע בעולם הזה אשר המה נקראים אֲבוֹנִים כמו שבארנו, לכן פיון שיתוסף שפע רב בעולם הזה בודאי יתוסף להנותן

סיפורי החסידות

אורחי החוזה מלגליו

נוהג היה לספר הרב הקדוש מראפשיץ זיע"א: הרב הקדוש רבי צבי הירש מוידויטשוב זיע"א היה בצעירותו בלובלין בליל פורים, והסתובב הלך וחזר לפני בית הרב הקדוש החוזה מלגליו זיע"א ועשן מקטרתו. ושם לב איו איש ואשה מעשפים נכנסו אל הבית, והתמהמהו שם זמן רב. וכאשר ראה שצאנו מן הבית, נכנס אל בית החוזה! פנה אליו החוזה ואמר לו: כה חבל שלא נכנסת מקדם, היודע אתה? מרדכי ואסתר היו כאן!, ועשה את עצמו רבי צבי הירש כאלו לא ידע ולא ראה מאומה, על אף שאכן ראה אותם בבאם ובצאתם.

(עשר קדושות)

חשיבות וגדל זמן קריאת המגלה

הרב הקדוש החסיד יצחק זיע"א היה רגיל לספר בכל שנה בליל שני של פסח אחר שגמר את עריכת הסדר: הרב הקדוש האמרי יוסף זיע"א היה רגיל לספר אחר גמר עריכת הסדר בליל שני של פסח

הקפדה על כבוד קדשת היום

כבוד מרבה וקדשה מיוחדת נהג הרב הקדוש רבי שמואל אבא מוידובלין זיע"א בקדשת יום הפורים. פעם בליל פורים נכנס איש אחד לבית מדרשו לקריאת המגלה בבגדי חול, וכאשר העירו לו על זה, ענה בלשון מליצה השגור בפי העם: "פורים אינו יום טוב, וקדחת אינה מחלה", כששמע זאת הרבי, הקפיד מאד וקרא לעבר האיש: איי, אכל אנחנו אומרים שפורים הוא פן יום טוב וקדחת היא פן מחלה.

לאחר זמן תקפה את האיש מחלת הקדחת, ארכו הימים ומצבו לא השתפר, הבין האיש כי פלטה אליו הרעה ושלה לבקש שיעתיר בעדו הרבי לרפואה שלמה. השיב הרבי: עתה הוא רק יודע שקדחת היא מחלה, קעת צריך הוא גם לדעת שפורים הוא יום טוב. וכך שכב האיש והת'סר בחמו עד פורים, וכשהגיע פורים הבריא באחת ויצא מביתו כאחד האדם.

(להב אש)

המגלה מחיב אתה להכניסני. וכאשר התוכחו בזוה, יצא אליהם אחד מבית דין של מעלה ואמר לה, האמת היא כדברי השומר שקריאת המגלה צריכה שתהיה בזמנה, וזולת זה אינה מועלת, אלא אם כן תרד אל האברך הקורא, ואם הוא יפסק שתוכל להכנס ירשה לך להכנס, עד כאן ספור המעשה.

זקני החסידים היו רגילים לומר, כי הרב הקדוש האמרי יוסף שהיה דיקן גדול בספורי עבדות, לא היה דרכו לספר שום ספור מבלי שיזכיר את שם בעל העובדא, או שיגיד בשם תלמידי הבעש"ט, ובספור זה שפתם ולא פרש מי היה ה"אברך", היתה פגנתו על עצמו.

(אוצרותיהן של צדיקים / אוצר החסידות)

הפאת המו ברגלים, מדוע?

מספר שכאשר הרב הקדוש רבי יששכר **דב מבעלזא** זיע"א נמלט ברגליו במלחמת העולם הראשונה עם אנשי הצדו מגאליציה לקארפטרם, אמר: מדוע נוהגים בקריאת המגלה להכות 'ברגלים' כששומעים את השם "המן"? כי בכל דור ודור עומדים עלינו שונאי ישראל כהמן שמסמל את כל צררי יהודים, שרוצים להשמידנו. לכן אנו רוצים להראות שיש לנו עצה טובה נגד גזרותיהם, 'הינו הרגלים', כי כל זמן שיש לנו רגלים ומסגלים אנו לברח למדינה אחרת, איננו מפחדים.

(עולמו של אבא)

גדלות מרדכי בהתעלמותו מהמן

פעם ישב הרב הקדוש מרוזין זיע"א בעריכת השלחן בפורים, ושאל את הצבור מה היה עקר הגדלות של מרדכי הצדיק, והיו שם תלמידי חכמים גדולים והתחיל כל אחד מהם להזכיר איזה ענינים הוזכרים בש"ס ובמדרשים. אָמַנְם לבסוף אמר הרב הקדוש

מעשה באברך שערך את הסדר בליל השני ואמר שיר השירים והאריך בספורי יציאת מצרים, אבל לא חטפתו עדן השינה ועל כן לא רצה ללכת לישון, התישב בדעתו שהיות שביום ב' דפסח הוא זמן סעודת אסתר, על כן יקרא את המגלה. ויהי כאשר סים את המגלה באה אליו נפש שהתיצבה לפניו ובקשה תקון לעצמה, ושאל אותה האברך, איזו שיכות יש לך אלי, ומה רצונך ממני כעת.

התחילה הנפש לספר כי ישנן נשמות שאף אחרי שנדונו וקבלו את עונשן עדן אין ביכלתם להכנס לגן עדן עד שתהיה להן זכות מיחדת, ברם בכל שנה בשעת קריאת המגלה הרי זה זמן גדול ואז פותחין את שערי הגן עדן, וכל אחד יכול להכנס. חדשים רבים לפני קריאת המגלה עומדים אלפי ורבות נשמות על יד השער ומחכות לפתיחתו, אולם מכיון שקריאת המגלה נמשכת אך ורק שעה שעתים או שלש, על כן מי שהספיק להכנס קנה מקומו, ומי שעדיין עומד בתור בחוץ הרי הוא יאלץ לחכות עד הקריאה של השנה הבאה. והנה, המשיכה הנפש לספר, היא מוגיעה ומתיצבת כמה וכמה שנים על יד שער הגן עדן, ובגלל הדחק הרב של הנשמות שרוצות להכנס, לא עלה בידיה בשום שנה להצליח להגיע עד קרוב לשער ולהכנס. והנה בשנה זו בפורים כבר היתה קרובה מאוד אל השער אלא שהזמן תם ונסגרו השערים באותה שעה שהגיע תורה להכנס, ועל כן התישבה בדעתה שתשאיר בשער ולא תזוז ממקומה עד שיקראו את המגלה בשנה הבאה.

ויהי בעמדה שם ומחכה, שמעה לפתע בליל פסח שקוראים את המגלה, ומיד התחילה לדפק על שערי גן עדן שיניחוה להכנס שהרי קוראים את המגלה, ולשמע קול דפיקותיה, יצא אליה שמר הפתח ואמר לה, הן אמת שקוראים כעת את המגלה אבל הלא אין זה זמן קריאתה, אבל הנפש השיבה לו, מאי נפקא מינה אם זמן קריאה הוא עכשו או לא, מכיון שקוראים את

רציונו ה'שפור' להפוך את רצונו המון הרשע

הרב הקדוש רבי אברהם מסוכטשוב זיע"א היה רגיל לספר בפורים מעשה מיהודי שכור בקראקא ששקתה זין שרף ונשתכר שתי שבועות לפני פורים ושתי שבועות אחר פורים, והסביר את מנהגו זה, שבאמת קשה על המון הרשע, שהיה רוצה להרג ולאבד את 'כל' היהודים, מדוע קבע זמן רק על יום אחד? איך לא חשש אולי פקח מיהודים יתחבאו בבורות ומערות ולא יוכל לתפס ולהורגם ביום אחד? והיה עליו להגביל זמן על כל פנים לכל חדש אדר, כמו שנפל לו הפור בחדש אדר?

והיה הרב הקדוש מפליא קשיא זו, ותרץ בשם אותו יהודי השכור, אשר גם בתכניתו זו של הגבלת יום אחד עשה המון רשעות, כי חשב אולי לבסוף לא יוכל להגשים את תכניתו, ותהפוך מזמרתו, וכמו שהיה באמת, ויחגו ישראל אותו היום ליום טוב, על פן שיהיה להם יום טוב רק ליום אחד, ולא יוכלו לשמח בחדש כל החדש. ואמר היהודי השכור: יודע אני שזה רק מכונת המון הרשע למעט את שמחתנו, אבל באמת השמחה היא בכל החדש לכן הגני שותה שתי שבועות לפני פורים ושתי שבועות אחריו.

(שיח שרפי קודש)

שמחתי מתוך יראתי

פעם בשלחן פורים היה הרב הקדוש היסוד העבודה מסלונים זיע"א מאים ומאד, וכל פעם היה אומר בקול מאים ומאד פחד: "הרי יום כפור היום!". ככה נמסר השלחן זמן רב, אחר כך נראה שגוי בקניו הקדושות, ונהיה יותר שקט ושמח. ואמר לחסיד רבי הירש מיכל זצ"ל: אמר משהו. ותכף נענה רבי הירש מיכל: "שושנת יעקב צהלה ושמחה" מה היתה השמחה של "שושנת יעקב" בראתם יחד תכלת מרדכי"

פי הדבר הגדול ביותר של מרדכי הצדיק היה מה שכתוב 'ולא קם ולא זע ממונו', ד'לא קם' זה עדין מובן, אבל 'ולא זע' זה אכן גדלות.

(עירון קדישין)

מדוע אין התלמידים צריכים ללמד ולדעת שפות העמים

השור משה מוונטפריי בא פעם לנורשא ונפגש עם הרב הקדוש החדושי הרי"מ זיע"א ושאלתו בפייו: מדוע מתנגד הרבי ושאר הרבנים ש'למדו את התלמידים את שפות העמים? הלא מצינו שהסנהדרין היו בקיאים בשבעים לשון. ובימי מרדכי ואסתר היה הנס דוקא בזכות זה שמרדכי היהודי הביא את לשון טרסיים שדברו בגתן ותרש. ודרך זה התגלגלה הישועה לכל ישראל.

השיב לו החדושי הרי"ם: אדרבה, מזה מוכח שאין לאיש הישראלי ללמד כלל לשון העמים. כי אלו ידעו והבינו ישראל בימי אחשורוש את שפות העמים, היו בגתן ותרש חוששים ונזהרים מלדבר לפני מרדכי היהודי פדי שלא יבין דבריהם ויספר לפני המלך, ורק מחמת שידעו ששום ישראל אינו יודע לשון העמים לא נזהרו לדבר בקניו, אמנם מרדכי היהודי שהיה מיישבי לשפת הגזית והסנהדרין שהיו בקיאים בשבעים לשון היה מבין לשון טרסיים וכו' התגלגלה ההצלה.

התפעל השור מהתשובה הנכונה והמקומות, אולם אמר, שעדין אם אף אחד מישראל לא ישלט בשפות גם זה לא טוב, והטעים את עצמו שאם בימי אחשורוש לא היה 'שום אחד בישראל' שמבין לשון טרסיים, הרי לא היתה נצמחת הישועה, ומרדכי שידע הציל את כלם. השיב לו החדושי הרי"ם: אם צריך רק אחד שבינו, הרי די לנו בכבוד מעלתכם. שבקיאותם אתם בשפות ופועלים למען הכלל.

(שיח שרפי קודש)

'תכלת' מִכְנָה 'יראה' הם שמחו בשעה שהם שראו את היראה של הצדיק.

(סיפורי הרמ"ח)

השתיה בפורים מסגלת לרפואה

הרב הקדוש רבי שמואל אבא מזיכלין זיע"א היה מקים את מאמר חב"ב אינש לבסומי כפשוטו ממש, ושתה יין הרבה מאד, וכן היה מצוה לכל אחד ואחד לשתות, ובפרט לאנשים שהיו חולי ראה ר"ל, דוקא להם היה נתון אז לשתות הרבה יין וגם יין שרף, וזאת היתה להם רפואה הפך מטבעו של עולם.

בהקשר לזה מסופרת עובדה נפלאה, פעם עמד החסיד רבי יוחנן מוולאצלאוועק ז"ל בעל מחבר ספר 'קול יבשר', בשלתן הסהור של הרבי מזיכלין זיע"א ביום הפורים, והיה רבי יוחנן חולה מסכן בחולי ראה ר"ל. לקח הרבי צלוחית גדולה ושפך לתוכה יין שרף חזק מאד כמעט צלוחית מלאה, ונתן לרבי יוחנן באמור לו, שתה! השתומם רבי יוחנן ועמד במבוכה גדולה כי חולה מסכן ר"ל כמוהו ידע בברור כי בנפשו הוא אף אם ישתה טפה, ומכל שכן צלוחית גדולה מלאה כזו? צוה עליו הרבי בחזקה ואמר: מצוה אנכי לך שתה! לא היה ביכלת רבי יוחנן לסרב עוד, וכן עשה ושתאו כלו כמעט בנשימה אחת. והנה כל החסידים אשר היו שם וראו זאת, תרדו מאד, כי הפירו וידעו את דבר היות רבי יוחנן לחולה מסכן, אמנם הרב הקדוש היה היחיד אשר היה שבע רצון מכף שרבי יוחנן שמע אליו ועשה כפי פקדתו. והנה מאז והלאה החלה הטבה במצב בריאותו עד שכמעט נעשה בריא כאחד האדם, וחי מאז עוד למעלה מעשרים שנה.

(להב אש)

אימת שמים גם פאשר שתיים.

הרב הקדוש החדושי הר"ם זיע"א ראה פעם בפורים אברך שאבד את עשתונותיו כתוצאה משתיה, נגש אליו ואמר לו: אברך, יש בורא עולם, יש מנהיג לבירה! אף ללא הועיל.

ספר הרבי: בימי הצאר ברוסיה היה פעם יומא דפגרא, והחלים נצלו זאת ויצאו ממחנה הצבא בלא רשות, וכל אחד מהם פנה לאן שלבו חפץ. משנודע הדבר למפקד המחנה, נעמד בשער המחנה והמתין לחוזרים. משחזרו וראו את המפקד, נרתעו והודו כי שגו, ונפטרו על ידי זה מענש. בין החוזרים היו שני חלים שתיים, בשובם אל המחנה התנהגו אל מפקדם שלא כראוי, מיך צוה להכניסם למאסר עד שיעמדו למשפט. למחרת פאשר העמדו למשפט, התנצלו כי היו שתיים, טענו לעמתם המפקד: הלא פשקראתי אליכם אתמול, אמרתי בשם הצאר התנהגו כראוי וכשמזכירים את ה'צאר' גם שכור חב"ב להודיעו מאימת המלכות.

סיים הרבי: מי שיש בו יראת שמים כראוי, גם אם הוא שתי, באם מזכירים לו את המלך הקדוש ברוך הוא, מחובתו להודיעו.

(עדות ביהוסף)

השתיה בליל פורים

במחזור ויטרי: "חכילי עינים מינו ואויבינו יהיו פאין בליל חג פורים". ושמעתי שכן אמר הרב הקדוש השר שלום מנעלאז זיע"א בשם יקנו הרב הקדוש רבי אלעזר זיע"א אב"ד קהלת אמסטרדם, כי העיר אמסטרדם עומדת על "אי" בים, והיה שם בים חיה גדולה שהתחילה לנקב ולחורר את האי, ועשו שם פמה וכמה פעלות כדי להרג את החיה ההיא, אבל לא הועילו כלל, ובאו שרי העיר בליל פורים להרב הקדוש הנ"ל לבקש ממנו שיתפלל לה, כי העיר עומדת

רבי אשר זיע"א, אָמַר הַבַּיִת אַהֲרֹן לְבָנוּ רַבִּי אֲשֶׁר זִיע"א: מַה נִּכְבְּדַת הַשְּׁלִיחַ שְׂאֵתוֹ שְׁלַחַת אֶת מִשְׁלַח הַמְּנוּת, אַחַר פְּנֵה לֵינוּקָא וְשָׂאֵלוֹ: אֵיזָה מִתְּנָה אֶתָּן לָךְ? כֶּסֶף זָהָב וְאַבְנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת? אֵלוֹ כְּהֶבֶל נְחָשִׁים בְּעֵינָיו, אֶתָּן לָךְ מִתְּנָה אֶת "הַיּוֹדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל" לְחַסִּידִים

(כתבי הר"מ ברנשטיין, ברכת אהרו)

בְּסִפְנֵה גְדוּלָה, וְאָמַר הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ הַנִּלְשָׁלַח לְהַבִּיא יָן וְלִשְׁתוֹת, כִּי יֵשׁ לוֹ בְּקַבְלָה שְׂאֵם שׁוֹתֵן הַרְבֵּה יָן בְּלִיל פּוּרִים אֲזֵי הַשּׁוֹנְאִים נִבְקָעִים, וְנִמְצָא שֶׁהַקְּבֵלָה הִיא מִמְחִזּוֹר וְיִטְרִי הַנִּלְשָׁל, וְכָךְ הָיָה שֶׁפָּקְעָה כְּרִסָּה שֶׁל הַחַיָּה הַהִיא וְנִתְהַפְּכוּ הַמַּיִם שֶׁל יָם לְדָם.

כַּל זֶה שֶׁמְעַתִּי מִשְׂאֵר בְּשָׂרֵי הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ אֲדַמּוּר ר' יִצְחָק זִיע"א אֲבַדְקָא אֲלַעֲסָק שֶׁשְׂמַע זֹאת מְזַכְּנו הַנִּלְשָׁל.

(אוצר י"ד החיים)

זְהִירוֹת יְתָרָה בְּכַבּוֹד רַבּוֹ

נח יוכים שְׁנַצְרָף סְעוּדָה בְּשׁוֹשׁן פּוּרִים...

סִפְר הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי יְחֻזְקָאֵל מִשִּׁינְאוּנְוָה זִיע"א: הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי צְבִי הִירֵשׁ מְזִידְטְשׁוֹב זִיע"א לֹא הָיָה עוֹשֶׂה בְּשׁוֹשׁן פּוּרִים סְעוּדָה. פֶּעַם נִכְנַס אֵלָיו אֶחָד מֵהַחֲסִידִים וְאָמַר: לְמַדְנָו רַבְּנוּ אִם נַח צְדִיק הָיָה אוֹ לֹא. אָמַר לוֹ הֶרֶבִי, הִרִי הַתּוֹרָה הַעֵינְדָה עֲלֵיו 'נַח אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה'. וַיֹּאמֶר לוֹ הַחֲסִיד: אִם כֵּן אֵיפֹה מַדּוּעַ אֵין עוֹשֶׂה רַבְּנוּ שׁוּם סְעוּדָה בְּשׁוֹשׁן פּוּרִים? הֲלֹא כְּתִיב בְּמִגְלָה 'וְנַח בַּחֲמִשָּׁה עֶשְׂרִי'. מִנֵּי אֲזֵי הַחֵל הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה בְּשׁוֹשׁן פּוּרִים.

(שיחות חולין)

סִפּוּרֵי הַצְּדִיקִים וְהַלְמוּד מִדְּרָכֵיהֶם הֵן מִחֲזִיקִים אוֹתָנָו בְּגָלוּת.

מְרַגְלָא בְּפוּמִיָּה שֶׁל אֶחָד מֵאֲדַמּוּרֵי בָּאֲבוּב זִיע"א, לְהַגִּיד בְּיוֹם הַפּוּרִים בְּשֵׁם הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֵנְסְק זִיע"א: "כְּשִׁיבָא מְשִׁיחַ צְדָקְנָו נָבֵא מוֹלוֹ עִם בְּקָבוּק בְּרוּנְפֶען (יָן שְׂרָף) וְנִרְאָה לוֹ שְׁעַם זֶה הַחֲזָקְנָו בְּגָלוּת".

וּבְאֵר' שְׂבָאָמַת אֵין הַכּוֹנֵה עַל עֵצִים שְׂתִיַת הִי"ש, רַק שְׂבִשְׂעָה שְׂיֹשְׁבִים חֲסִידִים לְאַחַר הַתְּפִלָּה וְשׁוֹתִים י"ש, מְשׁוֹחֲחִים בְּיַנְיָהֶם סִפּוּרֵי צְדִיקִים וְשִׁיחוֹת קֹדֶשׁ מְעַבְדֵת הַצְּדִיקִים וּמְדַרְכֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים, וְזֶהוּ מַה שֶׁמְחַזֵּק אוֹתָנָו בְּגָלוּת הַמֶּר הַזֶּה.

(ימי הפורים)

לְאַחַר שָׁנִים רַבּוֹת שֶׁכָּבַר לֹא לְמַד רַבִּי יַעֲקֹב וְהוֹדָה אֲצֵל הַמְּלַמֵּד, הִגִּיעַ אֵלָיו בְּפּוּרִים וּבִקֵּשׁ מִכּוֹנֵו שְׁחוּשָׁק הוּא הַיּוֹם לִשְׁתוֹת יָן שְׂרָף לְמַעַן קַיִם מֵאֲמָרָם ז"ל 'חֲבִיב אָדָם לְבִסְמוֹי בְּפוּרִיָא, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ הַמְּלַמֵּד: מִי מוֹחָה בְּיָדְךָ? כִּי לֹא זָכַר כָּלֵל אֶת הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהָיָה לְפָנָי הַרְבֵּה שָׁנִים. וְהִזְכִּירוּ רַבִּי יַעֲקֹב וְהוֹדָה, וְהוֹסִיף וְאָמַר לוֹ כִּי מִנֵּי אֲזֵי שְׂאָסֵר לוֹ שְׂלֵא יִשְׁתֶּה עוֹד 'לֹא שְׁתֶּה! וְלִכְךָ בָּא הַיּוֹם לְקַבֵּל רְשׁוּת, "כַּל כֶּךָ הָיָה זְהִיר בְּכַבּוֹד רַבּוֹ!"

(ישרש יעקב החדש)

שְׂכַר הַמְּשֻׁלַח מְנוֹת...

אַהֲבַת אֶרֶץ הַקְּדוֹשׁ הָיְתָה רֹאשׁ פְּנֵה בְּעַבְדוּתָם הַקְּדוֹשָׁה שֶׁל אֲדַמּוּרֵי קַאֲרֵלִין זִיע"א וְנִמְסָרָה כְּכַר מֵאֲזֵי לִידֵיו הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל הַיְנוּקָא קְדִישָׁא הֶרֶב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי יִשְׂרָאֵל מְסֻטְלוֹין זִיע"א, וְכִפִּי שְׁמָסְרוּ חֲסִידִים: "פֶּעַם בְּפּוּרִים נִכְנַס הוּא לְהַבִּיַת אַהֲרֹן מְקַאֲרֵלִין זִיע"א כִּשְׁהוּא נוֹשֵׂא עַל יָדָיו מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת מְאָבִיו

לבסומי בפוריא

השיב לו, שהוא היה בעל אכסניה אצל אדון פלוני, ולא היה לו לשלם עבור שכירות האכסניה לערך שלש שנים, ומגיע להאדון ממנו ארבע מאות זהובים. והיה האדון משליך אותו לבור לערך שתי שנים. ובשבוע זו ביקשתי מהאדון שיוציא אותי מהבור ההוא, כדי שאלך לאחינו בני ישראל הקדושים, שהם אפשר ירחמו עלי ויתנו לי הסך הנ"ל עד כדי שאוכל לפדות את עצמי.

וכששמע העשיר זאת, **תיכף ומיד היה יורד מהמרכבה שלו, והיה נתן להנכרים השומרים את העני הזה ארבע מאות זהובים שהיה לו עבור עבירה הנ"ל.** ותיכף כשעשה זאת היה אומר בלבו: "אחזור לביתי ולא אעשה עוד ח"ו עבירה זו".

מיד נעשה רעש גדול בשמים, אחר שהיה משבר הקליפה גדולה שלו מכל וכל. אזי **תיכף ומיד היה שומע האיש ההוא כרוז מן השמים, שכל ימיו כל מה שיאמר ויברך לאיזה איש, תיכף ומיד יהיה נגנה ויעשה לו בקשתו ותפלתו.** ותיכף היה לו מדרגת גדולות וקדושות, והיה רואה מסוף עולם עד סופו.

וכשראו בית דין של מעלה זאת היו אומרים: "באיזה אופן יכול להיות מדרגות גדולות לאיש הזה, אחר שאין לו שום תורה ודרך עבודה, ולמדרגות אלו צריך להיות כלי הגון, ואברים שלו יהיו קדושים. ועוד, שיכול הוא לבטל את כל הבחירה של כל העולם. ומה שפוסקים למעלה הוא יכול לבטל, ומחריב כל העולם".

מיד היו פוסקים בבית דין של מעלה שבוודאי כל מה שרצון הקב"ה היה על האיש הזה כן יקום ולא יכול לגרוע ממנו אפילו כחוט השערה. **אלא שכן צריך להיות, שיהיה איש בזוי, שיכור כל ימיו, עד שכל העולם לא ידעו מזה ובורחים ממנו מחמת גודל פחיתות שלו ובושים כולם לדבר עמו. וכך היה.** לזה שאני יודע כל זאת, ואני לא יכולתי להושיע אותך על ענין שלך, ושלחתי אותך אצלו להושיע לך. עד כאן שמעתי מאאמו"ר הכ"מ זלה"ה.

* * *

מעשה זה היה מספר גם הרה"ק החידושי הרי"ם מגור זיע"א. בשינוי מעט, שהיה עם רבינו הבעל שם טוב זיע"א, וכך

כתב הרה"ק רבי אליעזר צבי מקומרנא זיע"א סיפור נפלא על רבינו המגיד ממזריטש זיע"א אותו שמע מפה קודש אביו הרה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרנא זיע"א, בעל 'היכל הברכה', וזה לשונו בספרו 'זקן ביתו' אשר יצא לאור עולם לראשונה בדורנו (פ"ב מ"א אופן ד'):

שמעתי מאדוני אבי מורי ורבי זלה"ה בשם רבינו אלקי רבי ר' דובער, מגיד משרים בטארצין זלה"ה, שבא אצלו איזה איש שהיה צריך לישועה גדולה. אמר לו הרב הקדוש: **"אני איני יכול לך על דבר זה, אלא שיש בעיר פלוני איש אחד, ושמו כך וכך, והוא יכול להושיע לך.** ואיש ההוא הוא שיכור גדול, וכל כך הוא שותה בשכרות שלו, עד ששוכב כל היום בשוק ברחובות העיר ברשות הרבים כאחד הריקים, ולא נמצא איש בזוי כמוהו בעולם. וכשתגיע לשם צריך אתה לבוא אצלו תיכף כאור הבוקר קודם שהתפלל תפלת שחרית ולא שתה עוד שום משקה, ותמתין שם עד אחר התפלה שלו, וקודם שיתחיל לשתות תיכף ומיד תבוא אצלו בבקשה שלך, ותספר לו כל הענין הצריך לך לישועה, ותבקש ממנו שהשם יתברך יושיע לך על ענין זה. ומה שיאמר כן יהיה בלי ספק". וכך היה עושה האיש הזה, כמו שצויה לו רבינו רבי ר' דוב בער זלה"ה.

והשיכור הלז היה מברכו שיעזור לו השי"ת תיכף ומיד, ונענה תיכף, והיה לאיש הזה ישועה גדולה. ואחר שראה האיש הזה כל ענין זה והיה לו ישועה גדולה, נסע תיכף לרבו הקדוש הנ"ל ושאלו על פליאה נשגבה זאת.

השיב לו רבינו הנ"ל, שהאיש השיכור הנ"ל היה עשיר גדול ובעל עבירות גדולות, שלא הניח עבירה שלא עבר רחמנא לצלן, ובתוך זמן זה שמע הוא שיש עבירה גדולה אשר מחירה ארבע מאות זהובים. וכששמע האיש הנ"ל זאת, תיכף היה יושב עצמו על העגלה החשובה שלו, וקיבל מביתו ארבע מאות זהובים לצורך עבירה זו. ובתוך הדרך המקולקל שלו היה רואה שהולך בדרך איש יהודי אחד, בחבלי ברזל על ידיו ועל רגליו, ונכרים הולכים אחריו לשמור אותו. וכשראה זאת היה אומר תיכף לבעל העגלה שלו: "עמוד". והיה שואל לאיש יהודי הנ"ל: **"מה הוא ומה המעשה שאתה הולך בחבלי ברזל".**

ספיר ויהלום

הארה חסידית לפרשת השבוע

אולם סיים החידושי הרי"ם ואמר ('שפתי צדיק', שם):
"אין שום הוה אמינא שנפסיד ח"ו על ידי תקנת חז"ל. מסתם עולה יותר נחת רוח מי שמבטל חפצו לקיים פקודת חז"ל מאשר יכוון לבקש עבור עצמו טובות, אף שיפעול. אל יכול רוחנו בנו על כך שבפועל אין אנו יכולים להשיג את סגולה זו, כי בוודאי הטובה האמתית שלנו היא לציית לדברי חז"ל ולהתחזק באמונת חכמים שזו הטובה הגדולה ביותר עבורנו, והרי זה עולה לנחת רוח לפני הקב"ה.

* * *

בפורים מאיר הארה גדולה ונפלאה שהוא הארת מרדכי, ואז נתעורר ומאיר שכל עליון וגבוה כזה שמאיר עד תכלית העשיה, שעל ידי זה נמתקין כל מיני דינים קשים שבעולם. ועל כן חיוב אז לשנות ולהשתכר כדי שיעלה על ידי השתיה לשכל עליון וגבוה מאד, כי אז יש כח להמתיק כל הדינים שבעולם על ידי השכל הגדול העליון מאד שנתעורר על ידי מצות השכרות של פורים (ליקוטי הלכות למוהרנ"ת הלכות תענית הלכה ד כו).

* * *

ביאורים ופירושים רבים נאמרו בענין מצות לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ואחד מני רבים יש לנו להביא בחיתום הדברים, והוא המובא בשם המגיד ממזריטש ז"ע, שפירש כי תכלית יום הפורים לידע ולהכיר כי הכל רק מאתו יתברך, וזה פירוש 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', היינו שיגיע אדם לידי הכרה גמורה וברורה שהן הגשמיות הנקראת 'ארור המן' והן הרוחניות המכונה 'ברוך מרדכי' - הכל נאצל מאת ה', ולפיכך יעבוד את בוראו גם מתוך הגשמיות הפשוטה, לתקן ולהעלות הכל אל מקום הקדושה. וזה תכלית כל עבודתנו.

ומעתה ידע כל אחד ויראה בנפשו, כי חובה גדולה מוטלת עליו לבסומי לשם מצוה בלבד, ולא יקל ראש במילי דשמיא, שלא ייגרם על ידו חלילה וחלילה איזה פגיעה בזולתו על ידי שיבסם עצמו, וגדולי צדיקי הדורות אשר היו מתבסמים מצינו להם שהיו מדברים נוראות משגיבות קדושת השי"ת ורוממותו, ולא באה תקלה על ידם, ומה נאמר אנו, כי זאת יש להזהיר גדולים על הקטנים שלא יצא שכרם בהפסדם, כמה יש להשגיח מאד מאד שלא יגרם צער ועגמת נפש לשום בר ישראל, אלא רק לרומם נפשו ורוחו ונשמתו בכיסופי אהבה לבורא יתברך שמו.

הביא נכדו הרה"ק רבי פנחס מנחם מפילץ זצ"ל בספרו 'שפתי צדיק' (פורים אות נג): שמעתי מפה קודש זקני מו"ר ז"ל שהיה מספר מעשה שבאיזו מקום היה דבר עבירה שבשכרו נטלו חמש מאות דינרי זהב. פעם אחת נסע לשם יהודי אחד לחטא, ולקח עמו הסך הנ"ל. וכשהיה בדרך שמע קול בכיות מאנשים ונשים, שאז היה כל אדון בחצירו כמו נגיד שבידו להמית. והיו רבים מישראל חייבים לו שכר דירה ומס ונתנם לבית הסוהר בעיניי קשים כמוות. האישי הנ"ל בשמעו הבכיות נכמרו רחמיו וחקר כמה הם חייבים. לקח כל הסך אשר הקצה לעבירה ופדה כל השבויים, ולא עשה העבירה. והיה מזה רעש בשמים. ויצא הפסק שכל מה שיגזור זה יקום. חששו פן ירצה להחיות מתים ושאר דברים שאי אפשר עתה. גזרו עליו לשתות יין שרף, ולכך היה רוב זמנים שיכור. ופעם אחת היה העולם בצער גדול ושלא רבי ישראל בעל שם טוב ז"ל מתלמידיו להנ"ל שהוא יבקש רחמים ויפעול. כשבאו אליו שהו כמה זמנים שלא יכלו לדבר אתו מתוך שכרותו עד שטרחו והשיגו אותו טרם ששתה. ופעל רחמים ונעשה רצונו.

* * *

ממשיך השפתי צדיק ומביא כי זקנו החידושי הרי"ם היה נותן בזה טעם לשבח במה שאמרו חז"ל במסכת מגילה (ז:): אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. וכתב כך: אמר זקני מורי ורבי: **כן בפורים יש כל כך עת רצון שכל איש ישראל יכול לפעול אין שיעור. אך פן ידרוש שלא כהוגן כיבדו חז"ל בכוס כהנ"ל.** היינו, מצות שתיית היין בפורים היא כדי שלא יבואו להשתמש לרעה במתנה טובה זו בה יכול כל אדם לפעול לעצמו מה שירצה, ועל כן ציוו חכמים שיתבסמו ועל ידי כך לא ישאלו שלא כהוגן.

ומעתה יבא אדם ויתחכם לומר: איני מתבסם בפורים ואבקש כל מה שברצוני. לפיכך עליו לדעת כי לא כן הוא, כי אם באמת לא ישתכר ויתבסם כדברי חז"ל, שוב לא יעלה הדבר בידו. כמו שהביא בספר 'ליקוטי הרי"ם' (בשם ספר 'ויקהל משה', פורים): פורים זמן רצון לכל, שעת רעוא דרעוא. כל אחד יכול לפעול אצל השי"ת שימלא משאלות לבו לטובה. והלכה מפורשת בשו"ע, אין מדקדקין במעות פורים וכל מי שפשוט יד לטול נותנים לו. לכן התקינו בפורים שחייב לשתות יין עד דלא ידע. ומי שידוע לבקש בפורים הרי שאצלו אין זה פורים.